

GRI-RAPORTTI

Kesko 2015

GRI-raportti 2015

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

Johtamismalli	3
Vastuullisuusohjelma	7
Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus	34
Olennaisuusarvio	52
Kuuntelemme sidosryhmiämme	57
Yhteystiedot	61

GRI-INDEKSI 63

TUNNUSLUVUT

Taloudelliset vaikutukset	84
Ympäristövaikutukset	98
Sosiaaliset vaikutukset	119

GRI-RAPORTIN KUVAUS 148

VARMENNUSRAPORTTI 149

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN

VASTUULLISUUDEN JOHTAMINEN PÄIVITTÄISESSÄ TOIMINNASSA

Keskon yhteiskuntavastuutyö on jokapäiväistä tekemistä

Yhteiskuntavastuutyö perustuu Keskon arvoon, visioon ja missioon. Vastuullisuustyötä ohjaavat Keskon yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet, Vastuulliset toimintatapamme -ohjeisto ja Keskon ostotoiminnan periaatteet.

Keskon vastuullisuuspolku

ARVO

Asiakas ja laatu – kaikessa mitä teemme

VISIO

Olemme asiakkaan valinta ja kaupan laatujohtaja Euroopassa

MISSIO

Luomme vastuullisesti hyvinvointia kaikille sidosryhmillemme ja koko yhteiskunnalle

Vastuullisuuden yleiset toimintaperiaatteet

Keskon konsernijohtoryhmä on hyväksynyt [konsernin vastuullisuusperiaatteet](#). Niissä on määritetty taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun peruslupaukset.

Periaatteisiin on kirjattu myös Keskon sitoumukset kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. Näistä keskeisimmät ovat:

- YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus
- ILO:n sopimus työelämän perusoikeuksista
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- Kansainvälisen Kauppakamarin Kestävän kehityksen peruskirja ja lahjonnan ja korruption vastaiset ohjeet
- YK:n Global Compact -aloite
- Business Social Compliance Initiativen (BSCI) ostotoiminnan periaatteet

Kesko on huomionnut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen.

Raportointiperiaatteina Kesko noudattaa GRI (Global Reporting Initiative) G4 -ohjeistusta sekä IIRC:n (International Integrated Reporting Council) <IR> Framework -ohjeistusta.

WE SUPPORT

Kesko on mukana [YK:n Global Compact -aloitteessa](#) ja on kaikissa toimintamaissaan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruptionvastaista toimintaa koskevaa periaatetta.

Mikko Helander
pääjohtaja

Vastuullisuuden organisointi Keskossa

Yhteiskuntavastuu kuuluu Keskossa jokapäiväiseen työhön. Käytännön toimenpiteet kuuluvat liiketoimintajohdon vastuulle. Raportointia sekä keskeisiä periaatteita käsitellään Keskon hallituksessa ja konsernijohtoryhmässä. Kehittämisestä, koordinoinnista ja raportoinnista vastaa konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö tukenaan ohjausryhmät.

Yhteiskuntavastuutoimintoa johtaa yhteiskuntavastuusta, viestinnästä ja sidosryhmäsuhteista sekä brändin ja markkinoinnin ohjauksesta ja kehityksestä vastaava johtaja, joka kuuluu Keskon konsernijohtoryhmään.

Yhteiskuntavastuun ohjausryhmä

vastuullisuusjohtaja (pj.), toimialaedustajat, konsernin edustajat

- kehittää konsernin yhteiskuntavastuuta ohjaavia periaatteita
- ohjaa ja koordinoi käytännön toimenpiteitä
- asettaa yhteiskuntavastuutyön tavoitteet ja seuraa sekä tarvittaessa tukee niiden toteutumista

Ympäristötoimintojen ohjausryhmä

konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.), asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin ympäristönhallintaa
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia ympäristövastuun osalta

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.),
asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin vastuullisen hankinnan menettelyjä
- edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia hankinnan osalta

Steering group for local responsibility in operating countries

vastuullisuusjohtaja (pj.), toimintamaiden (muu kuin Suomi) tytäryhtiöiden edustajat

- ohjaa vastuullisuusohjelman toteuttamista muissa toimintamaissa
- kehittää paikallisia täydennyksiä vastuullisuusohjelmaan
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä

Toimialakohtaisten vastuullisuuden ohjausryhmien

tehtävänä on konsernitaseisten ohjausryhmien
asettamien tavoitteiden perusteella:

- määritellä omat vastuullisuustavoitteensa
- toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti

HR-johtoryhmä

johtaja, henkilöstö (pj.), toimialaedustajat,
konsernin edustajat

- valmistelee konsernin henkilöstöstrategian sekä yhteiset henkilöstöpoliittiset linjaukset
- asettaa HR-toiminnon yhteiset tavoitteet sekä ohjaa ja koordinoi HR-toiminnan tavoitteiden toteutumista ja käytännön toimenpiteitä
- ohjaa HR-prosessien ja -palveluiden kehittämistyötä sekä seuraa HR-prosessien ja -palveluiden laatua ja tehokkuutta

YHTEISKUNTAVASTUUN OHJAUS KESKOSSA

VASTUULLISUUSOHJELMA

Suurimpia edistysaskelia vastuullisuusohjelmassa vuoden 2015 aikana ovat Tuottajalle kiitos -toimintamallin luominen, energiatehokkuussopimuksen tavoitteen hyvä edistyminen, ihmisoikeusarvioinnin jatkaminen, omien merkkituotteiden ainesosien alkuperän kartoitustyö, Gasumin kanssa aloitettu biokaasuyhteistyö sekä vastuullisuuden verkkokoulutuksen julkaiseminen.

VASTUULLINEN TOIMIJA

Keskon toiminta vaikuttaa koko yhteiskuntaan. Vastuulliset toimintatapamme ohjaavat kaikkea toimintaamme.

YHTEISÖN HYVÄKSI

Paikallisuus ja K-kauppiat ovat K-ryhmän kilpailuetuja. Kesko ja K-kaupat ovat mukana rakentamassa parempaa yhteiskuntaa yhdessä kumppaneiden kanssa.

TYÖYHTEISÖ

Kesko ja K-kaupat tarjoavat monipuoliset ura- ja kehittymismahdollisuudet kaupan alan eri tehtävissä. Haluamme olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka.

VASTUULLINEN HANKINTA JA MYYNTI

Asiakkaiden on voitava luottaa siihen, että kaupan tarjoamat tuotteet ovat tutkittuja, turvallisia ja vastuullisesti valmistettuja.

HYVINVOINTIA ASIAKKAILE

Kesko ja K-kaupat haluavat helpottaa asiakkaiden elämää, tarjota terveellisiä ja hyvinvointia edistäviä palveluja ja opastaa asiakkaita tuotteiden oikeaan käyttöön.

ILMASTONMUUTOKSEN HILLINTÄ

Osallistumme omalla toiminnallamme ilmastomuutoksen hillintään ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä.

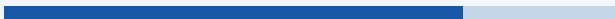
Vastuullinen toimija

Sitoudumme vastuullisiin toimintatapoihin ja tuotamme yhdessä taloudellista lisäarvoa

Sitoudumme vastuullisiin toimintatapoihin ja tuotamme yhdessä taloudellista lisäarvoa

- Vastuulliset toimintatavat ohjaavat kaikkea toimintaamme
- Noudatamme hyvää hallintotapaa
- Parannamme yhdessä taloudellista kannattavuutta
- Kehitämme kauppaverkostomme monikanavaisuutta asiakkaan odotuksia kuunnellen

Tavoite	Tavoitteen eteneminen
<p>Koko henkilökuntamme noudattaa vastuullisia toimintatapojamme.</p>	<p>Aikataulussa</p> <p>Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistus on olennainen osa uusien työntekijöiden perehdytystä. Ohjeistus päivitetään vuoden 2016 aikana. Vuoden 2015 alusta lähtien kaikilla Keskon Venäjän liiketoimintayhtiöillä on ollut käytössä omat korruptionvastaiset politiikkansa.</p>

Järjestämme säännöllistä koulutusta vastuullisista toimintatavoista.

Aikataulussa

Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksesta kerrotaan vuonna 2015 julkaistussa kaikille keskolaisille suunnatussa vastuullisuuden verkkokoulutuksessa. Vuoden 2015 loppuun mennessä koulutuksen oli suorittanut 6 088 henkilöä. Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2015 vastuullisia toimintatapoja käsittelevä koulutustilaisuus Keskon Valko-Venäjän yhtiön avainhenkilöille. Keskon intranetissä, Keskonetissä, muistutetaan keskolaisia ohjeistuksesta etusivun pysyvällä bannerilla.

Keskon sidotun pääoman tuottotavoite on 14 % ja oman pääoman tuottotavoite on 12 %.

Aikataulussa

Vuonna 2015 sidotun pääoman tuotto ilman kertaluonteisia eriä oli 11,7 % ja oman pääoman tuotto ilman kertaluonteisia eriä oli 8,2 %.

Tarjoamme verkkokauppapalvelut kaikilla toimialoilla. Verkossa on kattavat kauppakohtaiset tuotetiedot, hinnat ja saatavuus vuoden 2016 loppuun mennessä.

Aloitettu

Kaikissa Suomen K-raudoissa ja Rautioissa sekä Ruotsin, Viron ja Latvian K-raudoissa toimii Tilaa verkosta, nouda kaupasta -verkkokauppa. [K-ruokakauppojen Tilaa ja nouda -palvelut](#) laajentuivat eri puolella Suomea. Lokakuussa julkaistiin K-ruoka-mobiilisovellus, joka tarjoaa henkilökohtaisia etuja ja kauppakohtaisia tarjouksia sekä älykkään ostoslistan. [Sotkan verkkokauppa](#) avattiin tammikuussa 2015 ja Askon verkkokauppa avataan vuonna 2016.

Yhteisön hyväksi

Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

- Luomme kumppanuuksia ja osallistumme paikallisyhteisöjen kehittämiseen
- Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa
- Henkilöstömme toimii arjessa vastuullisesti

Tavoite	Tavoitteen eteneminen
<p>Olemme haluttu kumppani ja vastuullinen naapuri.</p>	<p>Aikataulussa</p> <hr style="border: 2px solid red; margin-bottom: 10px;"/> <p>K-ruokakaupat, K-citymarket Oy (käyttötavara), K-raudat ja Rautiat olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa. Paikalliset tuottajat ja K-kauppiat yhteen tuovia Lähiruokatreffejä järjestettiin kuudella paikkakunnalla. Kesko loi vuoden 2015 aikana Tuottajalle kiitos -toimintamallin, jolla halutaan kiinnittää huomiota tuottajien asemaan ja parantaa kotimaisen tuotannon arvostusta.</p> <p>Kesko oli mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä ja Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan. K-ruokakaupoissa voi pulloja palauttamalla osallistua pullonpalautusarpajaisiin, joiden tuotot käytetään Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelmaan. Koripalloliiton ja K-ruokakauppojen yhteistyönä järjestettiin koripallotapahtumia yli 10 000 lapselle ympäri Suomea.</p>

Osallistamme asiakkaamme ja henkilökuntamme vastuullisuustyöhömmme.

Aikataulussa

Kaikille keskolaisille suunnattu vastuullisuuden verkkokoulutus julkaistiin suomeksi ja englanniksi vuonna 2015. Vuoden 2015 loppuun mennessä koulutuksen oli suorittanut 6 088 henkilöä. Venäjänkielinen versio julkaistaan keväällä 2016. Päivittäistavara-, rauta- ja maatalouskaupan henkilöstölle Keskossa ja kaupoissa on tehty verkkokoulutuksia vastuullisesta hankinnasta ja K-vastuullisuuskonseptista suomeksi ja englanniksi. K-vastuullisuuskonseptiin liittyvä auditointi tehtiin 44 rautakaupassa vuonna 2015. Muut toimintamaat laativat [omat, Keskon vastuullisuusohjelmaa tukevat vastuullisuustavoitteensa vuonna 2015](#). Asiakkaiden odotuksia kartoitetaan säännöllisesti erilaisilla kyselyillä ja tutkimuksilla. Osana Keskon ihmisoikeusarviointia kuultiin syksyn 2015 aikana [sidosryhmien näkemyksiä](#) siitä, miten he kokevat ihmisoikeuksien toteutumisen esimerkiksi asiakastilanteissa. Kesko ja sen ketjut käyvät aktiivista vuoropuhelua asiakkaiden kanssa [sosiaalisessa mediassa](#).

Autamme asiakasta tehokkaaseen asiointiin; verkkokaupat, SmartPost, myymälästä noudot.

Aikataulussa

Kehitämme digitaalisia palveluja kaikilla toimialoilla. Kaikissa Suomen K-raudoissa ja Rautioissa sekä Ruotsin, Viron ja Latvian K-raudoissa toimii Tilaa verkosta, nouda kaupasta - verkkokauppa. K-ruokakauppojen [Tilaa ja nouda -palvelut](#) laajentuivat eri puolella Suomea. Lokakuussa julkaistiin K-ruoka-mobiilisovellus, joka tarjoaa henkilökohtaisia etuja ja kauppakohtaisia tarjouksia sekä älykkään ostoslistan. [Sotkan verkkokauppa](#) avattiin tammikuussa 2015 ja Askon verkkokauppa avataan vuonna 2016. [Starbucks, Posti ja DHL laajensivat palveluita K-ruokakauppoihin vuonna 2015](#). DHL Express ja K-ryhmä aloittivat yhteistyön, jossa ruoka- ja rautakauppoihin tulee 250–300 DHL:n palvelupistettä eri puolille Suomea. SmartPost-pakettiautomaatteja on 137 K-kaupan yhteydessä.

Laajennamme siemensopimusviljelyohjelmakoulutuksia; tavoitteena on kouluttaa 100 % sopimusviljelijöistä kolmen vuoden aikana.

Aikataulussa

Vuoden 2015 loppuun mennessä sopimusviljelijöistä on koulutettu 90 %.

Konseptoimme luomuviljelyohjelman.

Aikataulussa

[K-maatalouden koetila](#) tekee luomulajikkeisiin liittyvää yhteistyötä Nylands Svenska Lantbrukssällskapetin kanssa. Luomuviljelyyn on tuotettu opasmateriaalia, johon on koottu tietoa ketjun tarjonnasta ja lajikkeista.

Työyhteisö

Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Meillä on tyytyväiset työntekijät ja osaavat esimiehet
- Tarjoamme mielekkäitä ja monipuolisia työtehtäviä sekä mahdollisuuden kehittyä
- Olemme kaupan alan houkuttelevin työpaikka
- Tarjoamme turvallisen ja terveellisen työympäristön

Tavoite

Olemme tyytyväisyydessä kaupan alan paras työnantaja.

Tavoitteen eteneminen

Jäljessä aikataulusta

Vuonna 2015 K-ryhmässä käynnistettiin [K-duuni-ohjelma](#), jolla on tarkoitus edistää alle 30-vuotiaiden väyliä työllistyä ja kasvaa kaupan alan ammattilaisiksi Keskossa ja K-kaupoissa. Vuonna 2015 panostettiin erityisesti Tutustu ja tienaa -harjoittelijoiden, TET-harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden ohjaamiseen. Ensimmäisessä kesätyöpaikassaan työskenteleviä nuoria eri puolelta K-ryhmää kutsuttiin jakamaan kokemuksiaan, ja nuorten omien toiveiden ja palautteen pohjalta uudistettiin sekä esimiesten että kesätyöntekijöiden ohjeistusta. Vuoden 2016 alussa toteutetun henkilöstötutkimuksen sitoutuneisuusindeksi oli 61 %. [Universumin Nuoret ammattilaiset 2015 -tutkimuksessa](#) Keskon sijoitus oli 31.

Käymme kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain.

Aikataulussa

Vuoden 2016 alussa toteutetussa henkilöstötutkimuksessa 80 % vastaajista kertoi käyneensä tavoite- ja kehityskeskustelun viimeisten 12 kk:n aikana. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 85 %.

Koulutamme esimiehiämme säännöllisesti.**Aikataulussa**

Vuonna 2015 esimiesten osaamista kehitettiin monipuolisesti. Painopistealueita olivat K-ryhmän toimintaperiaatteiden jalkauttaminen, haastavat esimiestilanteet, uuden tiimin haltuunotto, tuloksellinen esimiestyö ja henkilöstötutkimuksen tulosten hyödyntäminen tiimin kehittämiseksi. Loppuvuonna pilotoitiin ensimmäinen K-ryhmän uutta johtamiskulttuuria edistävä K-Way Uudet esimiehet -valmennusohjelma. Yhteensä keskolaisilla esimiesvalmennuksilla rekisteröitiin lähes 700 suoritusta. Verkossa suoritettavia esimieskoulutusmoduuleita opiskeltiin noin 3 700 suorituksen verran.

Vähennämme sairauspoissaoloja ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää.**Aikataulussa**

Keskossa on panostettu sairauspoissaolojen ja ennenaikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseen työterveyshuollon toiminnan, esimiehille suunnatun Puhutaan Työ Kuntoon -valmennuksen (yli 1 000 esimiestä valmennettu viimeisen viiden vuoden aikana), työn muokkauksen, ammatillisen kuntoutuksen sekä OHS-tiimissä työskentelevän Work Ability Managerin työn avulla. Work Ability Managerin toiminnalla tuetaan työntekijän työhönpaluuta ja pohditaan eri keinoja jatkaa työelämässä. Sairauspoissaolot ovat edelleen olleet laskusuunnassa.

Vastuullinen hankinta ja myynti

Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Tarjoamme asiakkaalle tietoa ja tukea vastuullisiin ostopäätöksiin
- Teemme vastuulliset teot asiakkaalle näkyviksi ja helpoiksi
- Kehitämme tuotevalikoimiamme asiakkaita kuunnellen
- Varmistamme hankintaketjun vastuullisuuden
- Vastuamme tuotteiden turvallisuudesta ja laadusta

Tavoite

Tunnistamme koko toimitusketjumme ja edistämme aktiivisesti riskimaatoimittajiemme sosiaalisen vastuun auditointeja.

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Vuoden 2015 aikana tavarantoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 107 täyttä [auditointia](#) ja 80 uudelleenauditointia. Vuonna 2015 BSCI-prosessissa oli 200 Keskon riskimaatoimittajien tehdasta tai viljelmää. Vuoden 2015 aikana tehtiin [päivittäistavaroiden omien merkkien ainesosien alkuperän kartoitustyö](#). Jatkossa ainesosakartoitus tehdään jo silloin, kun uutta tuotetta ollaan ottamassa valikoimiin. Kesko ja lastenoikeusjärjestö Plan International Suomi jatkavat [yhteistyötä](#) Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi. Yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018. Kesko jatkoi [ihmisoikeuksiin liittyvää vaikutusarviointia](#) vuoden 2015 aikana. Kesko julkisti riskimaissa toimivat omamerkkisten ja oman maahantuonnin piirissä olevien vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukkujen valmistustehtaat [nettisivuillaan](#) keväällä 2015.

Lisäämme alkuperämerkinnät omiin merkkituotteisiin.

Aikataulussa

Omissa merkkituotteissa on alkuperämerkinnät. Vuosina 2014–2015 Keskon päivittäistavarakaupassa tehtiin mittava omien merkkituotteiden pakkausmerkintöjen muutostyö, joka perustui EU:n elintarviketietoasetukseen.

Tarjoamme laajan Pirkka vastuullisten tuotteiden valikoiman; 500 vastuullisen kriteerin omaavaa Pirkka-tuotetta ja 200 Pirkka-luomutuotetta vuoteen 2015 mennessä.

Jäljessä aikataulusta

Vuonna 2015 valikoimassa oli [Pirkka](#) Reilun kaupan tuotteita 40, Pirkka Luomu -tuotteita 134, Pirkka MSC-sertifioituja kaloja 41 ja Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 17.

Vuoteen 2020 mennessä kaikki Pirkka-tuotteissa oleva palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).

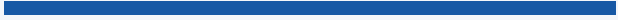
Keskon päivittäistavarakaupan oman suoran riskimaatunnon tuotannon sosiaalinen vastuullisuus on sataprosenttisesti varmennettua vuoteen 2015 mennessä.

Jäljessä aikataulusta

Vuoden 2015 lopussa Keskon päivittäistavarakaupan ja Kespron tuotteiden sisältämästä palmuöljystä noin 20 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä.

Saavutettu

Vuoden 2015 lopussa varmennuksen piirissä oli 100 %. Vuoden 2015 aikana tehtiin päivittäistavaroiden [omien merkkien ainesosien alkuperän kartoitustyö](#). Jatkossa ainesosakartoitus tehdään jo silloin, kun uutta tuotetta ollaan ottamassa valikoimiin.

Hyvinvointia asiakkaalle

Tarjoamme asiakkaan hyvinvointia edistäviä palveluita

Tarjoamme asiakkaan hyvinvointia edistäviä palveluita

- Helpotamme asiakkaan elämää
- Tarjoamme terveellisiä tuotteita ja hyvinvointia edistäviä palveluita
- Lisäämme sähköisiä palveluita
- Opastamme asiakkaita tuotteiden oikeaan käyttöön

Tavoite

Jokaisessa rautakaupassa on ainakin yksi koulutettu Energiaosaaja tai -mestari sekä palveluyhteistyöverkosto.

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Energiaosaajan palvelutuotteet ovat osa K-rautojen ja Rautioiden ketjuvalikoimaa. Kauppojen osaamista kehitettiin tuotekoulutuksilla vuonna 2015.

Kaikki K-ruokakaupat ovat K-vastuullisuuskonseptin piirissä vuoteen 2014 mennessä.

Saavutettu

Kaikki K-ruokakaupat ovat [K-vastuullisuuskonseptin](#) piirissä. K-vastuullisuuskauppakonsepti on käytössä K-raudoissa ja Rautioissa, ja kauppoja auditoidaan K-vastuullisuuskaupan kriteerien mukaisesti. K-vastuullisuuskauppakonsepti otettiin käyttöön K-maatalouskaupoissa syksyllä 2015, ja auditoinnit aloitetaan syksyllä 2016.

Tehdään hyvää. Yhdessä. -teema näkyy myymälöissä ja markkinoinnissa.

Aikataulussa

[Tehdään hyvää. Yhdessä. -teema](#) on olennaisena osana mukana K-ruokakauppojen sekä rauta- ja maatalouskauppojen viestinnässä ja markkinoinnissa.

Koulutamme ja neuvomme konekaupan asiakkaitamme käyttämään koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja taloudellisesti sekä pidentämään koneiden käyttöikä.

Aikataulussa

Maatalouskoneiden asiakkaat koulutetaan käyttämään ostamiensa koneita, muun muassa puimureita ja tarkkuussilppureita sekä suurempia traktoreita.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

- Pienennämme ympäristövaikutuksia yhteistyössä koko toimitusketjun kanssa
- Edistämme kehitystä kohti vähähiilistä yhteiskuntaa
- Autamme asiakkaitamme pienentämään ympäristövaikutuksiaan

Tavoite

Lisäämme yhteistyötä toimitusketjun kanssa luonnonvarojen kestävään käytön edistämiseksi ja vähähiilisen yhteiskunnan luomiseksi.

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Kesko on mukana Foreign Trade Associationin (FTA) [Business Environmental Performance Initiative \(BEPI\) -aloitteessa](#). BEPI auttaa jäsenyrityksiä globaalien toimitusketjujen ympäristöasioiden hallinnassa.

Uutena palveluna asiakkaille aloitimme [sähkö- ja hybridiautojen latauspisteiden rakennuttamisen](#) merkittävimmille kauppapaikoille vuonna 2015.

Hyödynnämme toiminnassamme syntyneet jätteet tavoitteena nollakaatopaikkajäte.

Aikataulussa

Vuonna 2015 päivittäistavarakaupan jätteiden hyötykäyttöaste oli 99 %, rauta- ja erikoiskaupan 99,4 % ja autokaupan 99,9 %.

Jätehuoltosopimuksen piirissä olevien Etelä-Suomen kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste oli noin 98 %.

Vähennämme ruokahävikkiä 10 % vuoteen 2020 mennessä.

Aikataulussa

Ruokahävikkiä pienennetään K-ruokakaupoissa sähköisten ennuste- ja tilausjärjestelmien, tehokkaan logistiikan, henkilökunnan koulutuksen, viimeistä käyttöpäivää lähestyvien tuotteiden hintojen alennusten ja pakkausten ominaisuuksien optimointien avulla. Monet K-ruokakaupat lahjoittavat ruokaa hyväntekeväisyyteen.

Keskon päivittäistavarakauppa, Gasum, Myllyn Paras ja Wursti aloittivat syksyllä 2015 [yhteistyön](#), jossa kaupan syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa.

Parannamme energiatehokkuutta 65 GWh:n verran vuositasolla vuoteen 2016 mennessä.

Aikataulussa

Vuoden 2015 loppuun mennessä Kesko oli tehostanut energiankulutustaan 64 GWh:n verran ja saavuttanut tavoitteestaan 97 %.

Vähennämme Keslogin kuljetuksien suhteellisia hiilidioksidipäästöjä 10 % vuoteen 2020 mennessä.

Aikataulussa

Päästöjä vähennetään muun muassa kuljetusten reittisuunnittelulla, toimitusten paluukuljetuksilla, kaksitasoisilla perävaunuilla ja taloudellisen ajotavan koulutuksella. Maaliskuussa 2015 Keslog käynnisti erikoispitkän [Ekorekan](#) pilottikokeilun Vantaa–Oulu-runkoliikenteessä.

Muut toimintamaat

MUIDEN TOIMINTAMAIDEN OMAT VASTUULLISUUSTAVOITTEET

Muiden toimintamaiden vastuullisuustyötä edistämään perustettiin tammikuussa 2015 ohjausryhmä [Steering group for local responsibility in operating countries](#). Ohjausryhmän ensimmäisiä tehtäviä oli laatia

jokaiselle muissa toimintamaissa toimivalle yhtiölle yhteistä vastuullisuusohjelmaamme täydentäviä, paikalliset olosuhteet huomioivia tavoitteita. Alla esitellään yhtiöiden ensiaskeleet näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

K-RAUTA VENÄJÄ

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä.

- Työntekijämme ovat sitoutuneita konsernin strategiaan, myyntitavoitteisiin ja asiakastyytyväisyyden kehittämiseen

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Vuonna 2015 henkilöstölle järjestettiin strategiatyöpajoja. Myymälähenkilöstölle järjestettiin asiakaspalvelukoulutuksia. Työyhteisön We care -projekti toimi aktiivisesti.

Yhteisön hyväksi: Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

- Yhteiskunta arvostaa K-rauta Venäjän vastuullisuustyötä
- Työntekijämme ovat sitoutuneita K-rauta Venäjän vastuullisuustavoitteisiin

Aikataulussa

K-rauta Venäjä osallistui vuonna 2015 [Handyman-hyväntekeväisyysprojektiin](#) sekä yhteisprojektiin tavarantoimittaja Saint Gobainin kanssa. Kumpikin projekti järjestettiin lastenkotilasten tukemiseksi.

K-rauta Venäjä järjesti myymälöissään touko–kesäkuussa 2015 muovisten kukkaruukkujen kierrätyskampanjan. 20 652 ruukku kerättiin kierrätykseen.

K-RAUTA VIRO JA LATVIA

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Osaava henkilökunta
- Henkilöstön koulutus

Tavoitteen eteneminen

Aloitettu

Henkilöstön koulutusprojektit on keskeytetty toistaiseksi odottamaan Senukai-järjestelyjä.

Ilmastonmuutoksen hillintä: Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä.

- Tehostamme kuljetuksia
- Kehitämme logistiikan tiedonhallintaa

Aikataulussa

Asiakastoimituksia ja niihin liittyvää tiedonhallintaa tehostetaan. Logistiikan reittisuunnitelmat ja varastonhallinta optimoidaan.

K-RAUTA RUOTSI

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Vastuullisuuden perehdytys ja verkkokoulutus

Tavoitteen eteneminen

Aloitettu

Vastuullisuuden perehdytyskeskustelut käydään kaikkien työntekijöiden kanssa vuoden 2016 aikana. Vastuullisuuden verkkokoulutus rakennetaan vuoden 2016 aikana.

Ilmastonmuutoksen hillintä: Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

- Lisäämme materiaalikierrätystä myymälöissä
- Vähennämme energiankulutusta myymälöissä

Aikataulussa

Materiaalikierrätysaste oli vuonna 2015 46 % (2014: 42 %).

Energiankulutus väheni vuonna 2015 8 % (2015: 15 463 MWh, 2014: 16 778 MWh).

Vuosien 2013–2015 aikana vähennys oli yhteensä 15 %.

KONEKESKO LIETTUA

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Järjestämme vastuullisuuskoulutuksen koko henkilöstölle

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Vastuullisuuden verkkokoulutukset on aloitettu. Vastuullisuusasiat on otettu mukaan henkilöstön suorituksen arviointeihin. Vastuullisuusviestintää henkilöstölle tehostetaan.

Yhteisön hyväksi: Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

- Osallistumme järjestötyöhön
- Tarjoamme harjoittelumahdollisuuksia opiskelijoille
- Osallistumme hyväntekeväisyysprojekteihin

Aikataulussa

Konekesko Liettua on seuraavien järjestöjen jäsen:

- [Lietuvos atsakingo verslo asociacija LAVA](#), latvialaisten yritysten vastuullisuusjärjestö
- [Baltic Institute of Corporate Governance BICG](#), hyviä hallinointi- ja johtamiskäytäntöjä edistävä baltialainen instituutti

Vuoden 2015 aikana tarjottiin kuudelle opiskelijalle harjoittelupaikka.

Vuonna 2015 tuettiin paikallista nuorisourheilua.

KONEKESKO LATVIA

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Kehitämme tiedonkulkua johdon ja työntekijöiden välillä
- Huolehdimme tasapainosta työ- ja yksityiselämän välillä

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Henkilöstön edustajia osallistuu johtoryhmän kokouksiin neljä kertaa vuodessa. Vastuullisuusviestintää on tehostettu.

Ylitöiden ja käyttämättömien lomapäivien seuranta on tehostettu. Poikkeamiin on puututtu.

Vastuullinen hankinta ja myynti: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Kehitämme huoltopalveluita
- Kehitämme verkkopalveluita

Aloitettu

Vuonna 2015 otettiin käyttöön huollon puhelinpalvelu. Järjestelmää kehitetään vuonna 2016.

Vuonna 2015 hinnastojen verkkopalveluja kehitettiin. Työ jatkuu vuonna 2016 koneiden ja laitteiden teknisiin tietoihin liittyvien verkkopalvelujen kehittämisellä.

KONEKESKO VIRO

Tavoite

Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Panostamme kehityskeskusteluihin
- Järjestämme esimiehille vastuullisuuden verkkokoulutuksen

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Henkilöstön kehityskeskusteluihin panostettiin vuonna 2015. Asetetut tavoitteet saavutettiin.

Vastuullisuuden verkkokoulutukset esimiehille käynnistettiin vuonna 2015.

Henkilöstötutkimuksen esimiestoimintaa mittaavat tavoitteet täytettiin.

Vastuullinen hankinta ja myynti: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Opastamme asiakkaitamme koneiden ja laitteiden ominaisuuksien ja teknisten ratkaisujen suhteen

Aikataulussa

Vuonna 2015 panostettiin asiakkaiden opastamiseen ja asiakastilaisuuksiin.

Asiakastytyväisyysindeksi ylitti tavoitteen (4,1; tavoite 4,0).

K-RUOKA VENÄJÄ

Tavoite

Vastuullinen hankinta ja myynti: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Panostamme tuotteiden laatuun, tuoreuteen ja turvallisuuteen

Tavoitteen eteneminen

Aikataulussa

Tuoteturvallisuuden, tavarantoimittajien laadunhallintakyvyn sekä myymälöiden hygienian ja laatutason seuranta suoritettiin omavalvontasuunnitelman mukaisesti.

Hyvinvointia asiakkaille: Tarjoamme asiakkaan hyvinvointia edistäviä palveluita

- Huomioimme valikoimissamme kaikki asiakasryhmät
- Edistämme terveellisten elintarvikkeiden tarjontaa

Aikataulussa

Vuonna 2015 panostettiin tuoreiden hedelmien ja vihannesten valikoimiin. Luomu-, kasvisruokavalioiden erikoisruokavalioiden valikoimia kehitettiin. Lähiruoan tarjontaa edistettiin. Jätteiden kierrätystä kehitettiin.

INDOOR VIRO

Tavoite

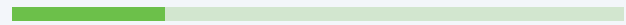
Ilmastonmuutoksen hillintä: Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

- Vähennämme kaatopaikkajätteen määrää
- Kehitämme lajittelua ja kierrätystä

Tavoitteen eteneminen

Aloitettu

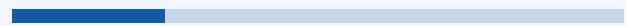
Jätteiden lajittelun kehitysprojekti aloitettiin tammikuussa 2016.

Vastuullinen hankinta ja myynti: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Yhtenäistämme hinnoittelua
- Vältämme ylipitkiä kampanjoita

Aloitettu

Järjestelmäkehitysprojekti aloitettiin joulukuussa 2015.

Byggmakker Norja työittää omat tavoitteensa vuoden 2016 aikana.

VASTUULLISUUDEN SEURANTA JA OHJAUS

Vastuullinen toimija

Lähestymistapa	Sitoudumme vastuullisiin toimintatapoihin ja tuotamme yhdessä taloudellista lisäarvoa
Olenaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> • Taloudelliset tulokset • Välilliset taloudelliset vaikutukset • Korruptionvastaisuus • Poliittinen vaikuttaminen • Kilpailun rajoitukset • Määräystenmukaisuus • Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit • Asiakkaiden yksityisyyden suoja
Tuotamme taloudellista lisäarvoa	Keskossa taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidosryhmille. Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä osakkeenomistajille, henkilökunnalle, kauppiaille, tavarantoimittajille ja heidän työntekijöilleen, asiakkaille, kunnille ja valtioille.
Vastuulliset toimintatavat (Code of Conduct) ja maineenhallinta	Vastuullisuusnäkökulmien, kuten tuotteiden tuotannon ja hankinnan eettisyyden, työntekijöiden oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun sekä ympäristönsuojelun, merkitys asiakkaille on entistä korostuneempi. Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäytöksiin on ehdottoman kielteinen. Vastuullinen toimintatapa on välttämätöntä luottamuksen rakentamiseksi Keskon, K-kauppojen, asiakkaidemme ja yhteistyökumppaneidemme välille.
Yhteiskunnallinen vaikuttaminen	Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestöjen toimintaan kotimaassa ja Euroopan unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan yhteiskunnan kehittämiseen ja lainsäädäntötyöhön. Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille.
Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Asiakkaiden henkilötietoja käsitellään muun muassa erilaisissa markkinoinnin toteuttamiseksi kerätyissä henkilörekistereissä ja verkkokauppojen asiakasrekistereissä. Lisäksi Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plussa-yhteistyökumppaneiden K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaa. K-Plussa-kanta-asiakasohjelmasta kertyvän tiedon avulla pystymme kehittämään ja räätälöimään toimintaamme vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Asiakkaiden yksityisyyden suojasta huolehtiminen on meille ensiarvoisen tärkeää.
Tavoitteet	Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan .
Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset	
Laskentaperiaatteet	Kesko-konserni noudattaa EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS).
Hallinnointiperiaatteet	Keskon päätöksentekoa ja hallintoa ohjaavat Keskon arvot ja vastuulliset toimintatavat . Päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestyksestä, Keskon hallituksen ja sen valiokuntien työjärjestyksiä ja NASDAQ OMX Helsinki

	Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Yhtiö noudattaa 1.10.2010 voimaan tullutta Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia .
Riskienhallintaperiaatteet	Keskon riskienhallintaa ohjaa Keskon hallituksen vahvistama riskienhallintapolitiikka .
Hyvän kauppataivan periaatteet	Keskon päivittäistavara- ja Kespro-ovet sitoutuneet Hyvän kauppataivan periaatteisiin.
Vastuulliset toimintatapamme	Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistus (Code of Conduct) sitoo kaikkia keskolaisia kaikissa toimintamaissamme toimimaan yhteisten arvojen ja vastuullisten toimintaperiaatteiden mukaisesti.
Tietosuojapolitiikka	Tietosuojapolitiikassa määritellään, kuinka kaikissa Kesko-konsernin toiminnoissa ja toimintamaissa pyritään varmistamaan henkilötietojen lainmukainen käsittely ja tietosuojan korkea taso.
Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet	
Taloudellinen raportointi ja suunnittelu	Keskon taloudellinen raportointi ja suunnittelu perustuvat Kesko-konsernin johtamismalliin. Konsernin taloudellista kehitystä ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan koko konsernin kattavalla taloudellisella raportoinnilla.
Määräystenmukaisuus	Keskossa on käytössä compliance-ohjelmia, joilla varmistetaan, että keskolaiset tuntevat toimintansa kannalta keskeiset lait ja noudattavat niitä työssään. Kilpailulakien tunteminen ja noudattaminen on Keskolle ensiarvoisen tärkeää. Keskossa on käytössä kilpailuoikeudellinen compliance-ohjelma, johon kuuluu koulutustilaisuuksien lisäksi kaikille keskolaisille avoin kilpailuoikeudellinen verkkokoulutus. Henkilöt, joiden työhön liittyy keskeisesti kilpailuoikeudellisia asioita, veloitetaan erikseen suorittamaan koulutus. Lakiasiat-yksikkö valvoo koulutuksen suorittamista.
Väärinkäytösten estäminen	<p>Keskon sisäinen tarkastus kiinnittää erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien kontrollien toimivuuteen. Väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi tiedottamista, kouluttamista ja ohjeistusta on tehostettu sekä kontrolleja tiukennettu. Keskon riskienhallinta, lakiasiat ja sisäinen tarkastus ovat järjestäneet Keskon tytäryhtiöissä Arvoviesti-tilaisuuksia, joissa painopisteenä on ollut lahjonnan vastustaminen.</p> <p>Henkilökunta voi antaa palautetta ja esittää kysymyksiä toiminnasta paitsi omassa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin kautta kaikissa toimintamaissa Valko-Venäjää lukuun ottamatta. Palautetta voi antaa nimellä tai nimettömänä. Henkilökunta voi ottaa luottamuksellisesti yhteyttä myös Keskon sisäiseen tarkastukseen intranetin kautta tai sähköpostiosoitteeseen IA@kesko.fi.</p> <p>Keskon Venäjän-tytäryhtiöissä on otettu käyttöön uusi kanava väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen. Väärinkäytösepäilykanava on venäjänkielinen kanava, johon Keskon tytäryhtiöiden yhteistyökumppanit ja henkilökunta Venäjällä voivat luottamuksellisesti ilmoittaa, jos epäilevät Keskon Venäjän-tytäryhtiöissä väärinkäytöksiä.</p>
Riskienhallinta	<p>Keskossa käytetään yhtenäistä riskien arviointi- ja raportointimallia. Liiketoimintatavoitteet ja -mahdollisuudet sekä määritellyt riskinottohalu ovat lähtökohtia riskien tunnistamisessa.</p> <p>Riskit priorisoidaan riskin merkityksen mukaisesti arvioimalla riskin toteutumisen euromääräisiä vaikutuksia ja todennäköisyyttä. Toteutumisen vaikutusta arvioitaessa otetaan huomioon euromääräisten vaikutusten lisäksi myös vaikutukset maineelle, ihmisten hyvinvoinnille ja ympäristölle. Riskienhallintatoimenpiteille nimetään vastuuhenkilöt, jotka vastaavat toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta. Määritellyt toimenpiteet liitetään toimintasuunnitelmiin ja seurantoihin. Keskon sisäinen tarkastus arvioi vuosittain Keskon riskienhallintajärjestelmän toimivuutta ja</p>

tehokkuutta. Keskon riskienhallinta osallistui 2015 alussa kansainväliseen riskienhallinnan tasoa koskeneeseen vertaisarviointiin, jonka tuloksia hyödynnetään Keskon riskienhallinnan edelleen kehittämiseksi.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

Eri käyttötarkoituksiin henkilötietolaissa määritellyillä perusteilla kerätyistä henkilötiedoista muodostuu erillisiä henkilörekistereitä. Esimerkiksi K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu henkilörekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-järjestelmään liittyneiden yritysten asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. K-Plussa-asiakas voi kieltää tuote- tai tuoteryhmätasoisien ostotietojen yhdistämisen tunnistettuun asiakkuuteensa. Henkilötietolain mukainen K-Plus Oy:n rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa www.plussa.com.

Rekisterinpitäjät huolehtivat siitä, että henkilötietoja käytetään vain rekisteriselosteissa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisillä järjestelmillä. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta.

Keskossa aloitettiin vuonna 2014 tietosuojaohjelma. Ohjelmaan kuuluu koulutustilaisuuksia ja verkkokoulutus. Ohjelman toteuttamista valvoo lakiasiat-yksikön ohjauksessa työskentelevä Privacy Officer.

Vastuut ja resurssit

- Keskon Corporate Governance -rakenne on esitetty [Keskon hallinnointiperiaatteissa](#)
- Konsernin lakiasiat -yksikkö
- Sisäinen tarkastus -yksikkö ja riskienhallinta ja strategiaprosessi -yksikkö
- K-Plus Oy

Johtamistavan arviointi

Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskossa tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja resursseja.

Kesko-konsernin sisäinen tarkastus tarkastaa ja varmistaa johtamisen, valvonnan, riskienhallinnan ja hallinnoinnin toimivuutta ja tehokkuutta Kesko-konsernissa.

Yhteisön hyväksi

Lähestymistapa	Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa
Olellaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> Ostokäytännöt
Paikallisuus vaikuttaa koko yhteiskuntaan	<p>Vähittäiskaupalla on merkittävä rooli paikallisyhteisöissä. Kauppa sekä palvelee alueensa asukkaita että työllistää. Suorien työllistämisaikutusten lisäksi kauppa työllistää merkittävän määrän myös epäsuorasti tavarantoimittajien ja yhteistyökumppaneiden kautta.</p> <p>Paikallista toimintaa edustaa kauppiaat, tukeaan Keskon alueorganisaatiot. K-kauppiasyrittäjä vastaa kauppansa henkilökunnasta ja asiakastytyväisyydestä. K-kauppiat rakentavat paikallisten asiakkaiden tarpeita vastaavan valikoiman sekä palvelun heidän toiveitaan kuunnellen ja asiakastietoa hyödyntäen. Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa.</p> <p>Kesko ostaa valtaosan myymistään tuotteista Suomesta ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. Kotimaisten tuotteiden vaikutus työllistämässä on merkittävä, esimerkiksi Pirkka-tuotteita valmistetaan lähes 170 yrityksessä ympäri Suomea.</p>
Tavoitteet	Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan .
Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset	
Hyvän kauppatavan periaatteet	Keskon päivittäistavarakauppa ja Kespro ovat sitoutuneet elintarvikeketjun Hyvän kauppatavan periaatteisiin.
Vastuulliset toimintatapamme	Kesko edellyttää, että sen yhteistyökumppanit toimivat Keskon vastuullisia toimintaperiaatteita vastaavien periaatteiden mukaan. Kaikkiin merkittäviin uusiin sopimuksiin on sisällytetty vastuullisuuslauseke vuoden 2013 alusta alkaen.
Ketjuliiketoimintamalli	<p>Pääasiallinen liiketoimintamalli Suomen markkinoilla on ketjuliiketoimintamalli, jossa itsenäiset K-kauppiat harjoittavat vähittäiskauppaa Keskon vähittäiskauppaketuissa. Suomessa kaikissa K-ryhmän ruoka-, rauta- ja maatalouskaupoissa toimii K-kauppiasyrittäjä.</p> <p>Kauppiasliiketoiminnassa Kesko luo ketjutoiminnallaan kauppiasyrittäjilleen ensiluokkaiset puitteet palveluasiakkaitaan mahdollisimman hyvin. K-kauppiasyrittäjä toteuttaa ketjukonseptia ja vastaa kauppansa johtamisesta, asiakastytyväisyydestä, henkilökunnasta ja liiketoiminnan tuloksellisuudesta.</p>
Sidosryhmävuorovaikutus	Paikallisyhteisöihin kohdistuvia sosiaalisia vaikutuksia arvioidaan Keskon toiminnassa osana kauppaverkoston kehittämistä. Uuden kaupan perustamiseen tai olemassa olevan laajentamiseen tai muuttamiseen liittyy lakisääteisesti kaava- ja rakennuslupavaiheessa hankkeen laajuudesta riippuen erilaisia selvityksiä sekä paikallisten asukkaiden ja toimijoiden kuulemistilaisuuksia. Selvitykset ottavat kantaa muun muassa hankkeen vaikutuksiin yhdyskuntarakenteeseen, liikenteeseen sekä työllisyyteen.
Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet	
Sinivalkoinen jalanjälki -kampanja	K-ruokakaupat, K-citymarket Oy (käyttötavara), K-rauta ja Rautia olivat mukana Suomalaisen Työn Liiton Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa vuonna 2015. Kampanjan tavoitteena on lisätä suomalaisten tuotteiden myyntiä ja tietoisuutta suomalaisen työn ostamisen myönteisistä vaikutuksista.

Vastuut ja resurssit

- K-kauppiat ja K-kauppiasliitto
- Keskon alueorganisaatio
- Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä ja Keskon ostajat
- Toimialojen johtoryhmät

Johtamistavan arviointi

Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskona tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja resursseja.

Työyhteisö

Lähestymistapa	Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä
Olennaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> • Työllistäminen • Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet • Työterveys ja -turvallisuus • Koulutus • Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet • Tasa-arvoinen palkitseminen • Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit
Työllistäminen ja henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet	<p>Haluamme olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka, jolla on tyytyväiset työntekijät ja osaavat esimiehet. K-ryhmä tarjoaa monipuolisia ura- ja kehittymismahdollisuuksia kaupan alan eri tehtävissä.</p> <p>Kesko noudattaa uudelleenjärjestelytilanteissa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Lue lisää vähimmäisilmoitusajoista uudelleenjärjestelytilanteissa GRI-raportista.</p>
Työterveys ja -turvallisuus	<p>Kesko ja K-kaupat ovat vastuussa siitä, että työntekijät voivat työskennellä turvallisessa työympäristössä ja saavat asianmukaisen koulutuksen ja ohjeistuksen työhönsä.</p>
Henkilöstön kehittäminen	<p>Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen.</p> <p>Osaamisen kehittämisen muita ydinalueita ovat olleet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • myynti- ja palveluosaaminen • tavara-alakohtaiset kilpailuetuhankkeet • turvallisuus ja vastuullisuus • lähiesimiestyö ja • johtaminen.
Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet	<p>Moniarvoinen ja monimuotoisuutta tukeva organisaatio takaa yhdenvertaiset mahdollisuudet, oikeudet ja kohtelun kaikille. Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskoissa noudatetaan koko työsuhteen ajan. Tehtävään valitaan soveltuvin ja kehityskykyisin henkilö ja ihmisiä arvioidaan pätevyyden, taitojen ja saavutusten perusteella.</p>
Palkitseminen	<p>Keskoissa palkitsemisen tavoitteena on kannustaa henkilöstöä ylittämään asetetut tavoitteet ja motivoida pitkäjänteiseen työhön Kesko-konsernin ja sen tytäryhtiöiden päämäärien saavuttamiseksi. Palkitseminen on oikeudenmukaista ja se perustuu yleisesti tunnettuihin periaatteisiin.</p>
Työoloihin liittyvät valitusmekanismit	<p>Työntekijät voivat esittää kysymyksiä, palautetta tai kehittämisohjeita Keskon tai sen tytäryhtiöiden toimintaan liittyvistä asioista nimettömänä Keskon intranetistä, Keskonetistä, löytyvän Suora linja - palautekanavan kautta. Vastaukset julkaistaan kaikkien nähtäväksi Keskonetissä.</p>
Tavoitteet	<p>Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan.</p>

Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset

Henkilöstöpolitiikka Keskoissa henkilöstöjohtaminen perustuu Keskon arvoin ja vastuullisiin toimintatapoihin, jotka kuvataan Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksessa. Keskon henkilöstöpolitiikka linjaa keskeiset toimintaperiaatteet henkilöstöjohtamisen eri osa-alueilla. Henkilöstöstrategiassa puolestaan määritellään henkilöstöjohtamisen päämäärät, kriittiset menestystekijät ja keskeiset kehityshankkeet.

Monimuotoisuussitoumus Kesko on [Suomen monimuotoisuusverkoston](#) jäsen. Monimuotoisuusverkoston toiminta pohjautuu monimuotoisuussitoumukseen, jonka kaikki verkoston jäseneksi liittyvät allekirjoittavat.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet

Työhyvinvointiohjelma Työhyvinvoinnin kehittämisen tavoitteena on työmotivaation ja -viihtyvyyden parantaminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, eläkeiän nostaminen sekä ennenaikaisten eläkkeiden vähentäminen ja työnantajakuvan parantaminen. Työhyvinvointiohjelman painopistealueet vuosille 2015–2018 ovat:

- Henkilöstön terveyden tukeminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen
- Työturvallisuuden kehittäminen ja työsuojelelun roolin vahvistaminen
- Henkilöstön sitoutumisen edistäminen (Employee Engagement), toimintaperiaatteiden jalkauttaminen.

Työsuojelelun toimintaohjelma Henkilöstön työkyky varmistetaan luomalla turvallinen ja työn tekemistä tukeva työskentely-ympäristö. Työsuojelelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtaturmia, ammattitautteja ja muita työstä tai työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja.

Vammaisten ja osatyökykyisten työllistäminen K-kauppiasliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksetekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa. Kehitysvammaisten työllistämiseksi luotiin pysyvä toimintamalli. Suurin osa hankkeen aikana työllistetyistä kehitysvammaisista työskentelee edelleen K-ryhmässä.

Keskon työterveyshuolto ohjaa kuntoutujia pääkaupunkiseudulla Aikuisten Mielenterveys (AMI) -kuntoutukseen. Työhön paluuta sairausloman jälkeen voidaan auttaa osasairauspäivärahalla. Työhön paluun tukemisessa on hyödynnetty eläkevakuutusyhtiöiden tarjoamaa ammatillisen kuntoutuksen tukea.

Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelma Kesko ja K-kauppiasliitto aloittivat vuonna 2013 Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelman, jonka tarkoituksena oli tarjota 1 000:lle syrjäytymisuhan alla olevalle alle 30-vuotiaalle nuorelle työ-, työkokeilu- tai nuorten oppisopimuspaikka K-ryhmästä vuoden 2014 loppuun mennessä. Nuorten kohderyhmään kuuluivat myös maahanmuuttajanuoret ja vammaiset nuoret. Vuoden 2015 loppuun mennessä yli 2 500 nuorta oli saanut paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

Nuorten ja erityisryhmien työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina. K-kauppiasliitossa toimii nuorisotakuukoordinaattori, joka antaa K-kauppiaille ja Keskon esimiehille nuorten ja erityisryhmien työllistämiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja toimii yhteyshenkilönä viranomaisiin ja järjestöihin päin.

Vastuut ja resurssit

- HR-johtoryhmä
- Kesko HR -toiminto

-
- HR-palvelukeskukset
 - Jokainen esimies vastaa työsuojelusta omalla alueellaan sen ollessa osa linjaorganisaation normaalia johtamis- ja esimiestoimintaa

Johtamistavan arviointi

Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskossa tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja resursseja.

Henkilöstötutkimuksella mitataan puolentoista vuoden välein johtamisen laatua. Tutkimuksen tulosten pohjalta sovitaan kehittämistoimenpiteet, jotka kytetään osaksi vuosittaista toiminta- ja henkilöstösuunnitelmaa. Toimenpiteiden toteutumista seurataan.

Vastuullinen hankinta ja myynti

Lähestymistapa	Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa
Olellaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> • Tuotteet ja palvelut • Toimittajien työolojen arviointi • Työoloihin liittyvät valitusmekanismit • Ihmisoikeudet • Asiakkaiden terveys ja turvallisuus • Tuote- ja palvelutiedot • Markkinointiviestintä • Määräystenmukaisuus
Hankinta riskimaista	<p>Kesko kiinnittää erityistä huomiota hankintaketjun ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin keskittyen niiden valvonnassa ensisijaisesti riskimaissa toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi luokitellaan BSCI (Business Social Compliance Initiative) -aloitteen mukaisesti maat, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työoikeuksien loukkaamiselle. Luokittelu perustuu Maailmanpankin indikaattoreihin (Worldwide Governance Indicators).</p> <p>Riskimaissa tyypillisesti tuotettavia tuotteita ovat vaatteet ja kodintekstiilit, kengät ja muu nahkatavara, huonekalut, matot, kodinsisustustuotteet, urheiluvälineet, lelut, maataloustuotteet (esimerkiksi kahvi, tee, kaakao, hedelmät, vihannekset, viinit) sekä kala-, hedelmä- ja vihannessäilykkeet.</p> <p>Keskon suomalaisten yhtiöiden suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta vuonna 2015 olivat yhteensä 90 miljoonaa euroa (131 miljoonaa euroa vuonna 2014) eli 1,2 % (1,5 %) Keskon kaikista ostoista. Merkittävimmät riskituontimaat on listattu kohdassa Ihmisoikeusarvioinnit. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli 14,8 % (21,1 %). Keskon muiden maiden tytäryhtiöiden osalta suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu. Noin 82 % (76 %) Keskon tuonnista Suomeen tulee EU-maista. Luku ei sisällä VV-Auton tuontia.</p> <p>Oman suoran tuonnin lisäksi Kesko ostaa riskimaissa valmistettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta brändi- ja maahantuontiyrityksiltä. Luotettavia tilastoja näiden tuontituotteiden alkuperämaista ei ole esitettävissä. Sosiaalisia riskejä saattaa sisältyä myös kolmansien maiden kautta Suomeen tuotavien tuotteiden tai tuotteissa olevien ainesosien tuotantoon.</p>
Tuoteturvallisuus ja tuotetiedot	<p>Kesko ja K-ryhmän kaupat ovat yhdessä tavarantoimittajiensa kanssa vastuussa tuotteiden käyttäjille siitä, että tuotteet täyttävät kaikki Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimukset, ovat käyttäjilleen turvallisia ja vastaavat laatu- ja muita lupauksia. Pakkausmerkinnöissä ja markkinointiviestinnässä noudatetaan lainsäädännön vaatimuksia ja viranomaissuosituksia.</p> <p>Kesko ja K-ryhmän kaupat haluavat tukea asiakkaita kestävässä valinnoissa ja tarjota laajan valikoiman vastuullisuuskriteerin omaavia tuotteita.</p>
Tavoitteet	Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan .

Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset

Ostotoiminnan periaatteet

Vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon ostotoiminnan periaatteet. Periaatteet pohjautuvat kansalliseen työlänsäädäntöön ja vastaaviin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksiin, joita sovelletaan silloin, kun kansallinen lainsäädäntö ei yllä näiden sopimusten tasolle.

Kemikaalipolitiikka

Keskon kemikaalipolitiikka koskee kodintekstiilejä, vaatteita, nahkatavaraa, kenkiä ja verhoiltuja huonekaluja. Siinä on esitetty EU:n ja Suomen lainsäädäntöön perustuen kemikaalit, jotka ovat kiellettyjä tai joiden määrää on rajoitettu Keskolle toimitettavissa tuotteissa. Lisäksi Kesko asettaa lainsäädäntöä tiukempia rajoituksia erityistä huolta aiheuttaville kemikaaleille.

PVC-linjaus

Kesko vähentää ympäristön kuormitusta etsimällä aktiivisesti korvaavia vaihtoehtoja PVC-muoville sekä omien merkkituotteiden pakkauksissa että itse tuotteissa. PVC:n sisältämien alkuaineiden ja yhdisteiden, kuten kloorin ja ftalaattien, on arvioitu aiheuttavan merkittäviä ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Siksi PVC:n korvaaminen paremmin kierrätykseen soveltuvilla materiaaleilla on tarkoituksenmukaista varsinkin pakkauksissa ja tuotteissa, joiden käyttöikä on lyhyt.

Vastuullisuuslinjaukset

Hankinnan tueksi on laadittu tuoteryhmäkohtaisia vastuullisuuslinjauksia, joita ovat muun muassa palmuöljylinjaus, kala- ja äyriäislinjaus, puulinjaus sekä farkkujen hiekkapuhalluslinjaus.

K-vastuullisuuskonsepti

Vastuullista valintoista kerrotaan asiakkaille K-vastuullisuuskonseptin mukaisesti myymäläviestinnällä, muun muassa hyllynreuna- ja pakkausmerkinnöillä. Luomu- ja ympäristömerkittyjen sekä Reilu kauppa -sertifioitujen tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruokakauppojen ketjukonsepteihin. K-vastuullisuuskonsepti otettiin käyttöön ensimmäisenä K-ruokakaupoissa vuonna 2013. Vuoden 2014 aikana konsepti otettiin käyttöön K-rauta-kaupoissa ja sen vienti aloitettiin Rautia-ketjun kauppoihin. Vuoden 2015 aikana se otettiin käyttöön Rautioissa sekä K-maatalous-ketjussa.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet

Riskimaatavarantoimittajien auditoinnit

Kesko edellyttää riskimaissa toimivilta tavarantoimittajiltaan sosiaalisen vastuun sertifiointia tai auditointia. Kesko on jäsen eurooppalaisessa BSCI-auditointijärjestelmässä ja on sitoutunut BSCI:n toimintaperiaatteisiin (Code of Conduct), joiden sisältö on käytännössä sama kuin Keskon omien ostotoiminnan periaatteiden sisältö.

Kesko seuraa yhdessä BSCI:n kanssa muita markkinoilla olevia auditointijärjestelmiä ja hyväksyy niiden mukaan tehdyt auditoinnit, jos vaatimustaso on sama kuin BSCI-auditoinnissa. Alla on taulukko Keskon eri tuoteryhmissä käytössä olevista sertifiointi- ja auditointijärjestelmistä.

Hankintaketjun vastuullisuutta valvotaan ja kehitetään myös osana ostoyhteistyötä muiden eurooppalaisten kauppaketjujen kanssa (Swisstec, ICA, AMS).

Keskossa on käytössä SUMO (supplier monitoring) -tietokanta, johon tallennetaan tiedot riskimaatavarantoimittajien auditoinneista, sertifiointeista ja monitorointikäynneistä sekä niiden perusteella määrytyvästä riskiluokituksesta. Tiedot BSCI-auditoinneista tallentuvat lisäksi BSCI:n ylläpitämään, jäsenten käytössä olevaan tietokantaan.

Vuonna 2015 Keskon päivittäistavara-kaupassa otettiin käyttöön riskinarviointityökalu, jonka avulla kartoitetaan omien elintarvikemerkituotteiden ainesosien (ns. 2nd tier) sellaiset riskimaavalmistajat, joilta edellytetään vastuullisuusselvitystä.

Keskon päivittäistavara- kaupan omien merkkituotteiden valmistajien ja tuottajien auditoinnit	Keskon päivittäistavara- kauppa edellyttää, että sen omien merkkituotteiden valmistajilla ja tuottajilla on kansainvälinen elintarviketurvallisuussertifointi. Keskon päivittäistavara- kauppa hyväksyy seuraavat auditointimenettelyt: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000, SQF1000/2000 sekä GlobalGAP, IP- perussertifointi kasviksille tai IP-Sigill.
Keskon tuotetutkimusyksikön laboratorio	Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo K-ruokakauppojen ja K-citymarketien myymien tuotteiden laatua. Laboratorio on FINAS-akkreditointipalvelujen akkreditoima testauslaboratorio T251, joka on hyväksytty SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukaiseksi.
K-vastuullisuuskonseptin auditoinnit	Kaupan vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, kaupan laatu- ja ympäristöjärjestelmässä määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määritellyn otannan mukaisesti. Auditointi raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle.
Vastuut ja resurssit	<ul style="list-style-type: none"> • Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä • Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä ja Keskon ostajat • Keskon päivittäistavara- kaupan vastuullisuuden ohjausryhmä • Keskon tuotetutkimusyksikkö • Toimialayhtiöiden viestintä- ja markkinointivastaavat • K-kaupat
Johtamistavan arviointi	<p>Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana ohjausryhmien toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskona tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seuranta- ja raportointijärjestelmiä ja resursseja.</p> <p>Sisäinen tarkastus tekee vastuullista hankintaa koskevia tarkastuksia Keskon yhtiöissä. Tarkastuksessa arvioidaan kontrollien toimivuutta ja annetaan toimenpidesuosituksia puutteiden korjaamiseen.</p> <p>Keskon päivittäistavara- kaupan ja K-ruokakauppojen omavalvontaa kehitetään muun muassa viranomaistarkastusten tulosten perusteella. Tuotetutkimusyksikön laboratorio auditoidaan vuosittain SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin edellyttämällä tavalla. Lisäksi sen toimintaa arvioidaan vuosittain sisäisellä auditoinnilla ja johdon katselmuksella.</p>

Keskossa käytössä olevia riskimaatutantoon ja -tuotteisiin liittyviä sertifiointi- ja auditointijärjestelmiä

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus	Tuotemerkintä
BSCI (Business Social Compliance Initiative)	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
SA8000	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
ETI	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
Sedex/SMETA	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
ICS	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
ICTI CARE	Lelut	Sosiaalinen	Ei
FSC (Forest Stewardship Council)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Reilu kauppa	Maataloustuotteet, myös puuvilla	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Rainforest Alliance	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Pro Terra	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
UTZ Certified	Kahvi, kaakao, tee	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil)	Palmuöljyä sisältävät tuotteet	Talous, ympäristö, sosiaalinen	Kyllä
WIETA	Viinit	Sosiaalinen	Kyllä
MSC (Marine Stewardship Council)	Pyydetty kala ja äyriäiset	Ympäristö (kestävä kalastus)	Kyllä
ASC (Aquaculture Stewardship Council)	Viljelty kala ja äyriäiset	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Florverde Sustainable Flowers	Kukat	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
FLA (Fair Labor Association)	Käyttötavara	Sosiaalinen	Ei
FWF (Fair Wear Foundation)	Vaatteet	Sosiaalinen	Ei
GOTS (Global Organic Textile Standard)	Tekstiilit, hygieniatuotteet (luomu)	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
WRAP (Worldwide Responsible Accredited Production)	Tekstiilit, jalkineet	Sosiaalinen	Ei

Hyvinvointia asiakkaille

Lähestymistapa	Tarjoamme asiakkaan hyvinvointia edistäviä palveluita
Olellaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
Hyvinvointia edistävät tuotteet ja palvelut	Keskon ja K-kauppojen tavoitteena on helpottaa asiakkaiden elämää, tarjota terveellisiä ja asiakkaan hyvinvointia edistäviä palveluita sekä opastaa asiakkaita tuotteiden oikeaan käyttöön. Terveellisten elämäntapojen ja ruokatottumusten sekä liikunnan edistäminen on keskeistä K-ryhmän ruoka- ja urheilukaupoille.
Sähköinen kauppa ja monikanavaiset palvelut	Asiakkaiden tarpeet ja kulutuskäyttäytyminen muuttuvat voimakkaasti uusien sähköisten palveluiden ja erityisesti mobiilipalveluiden käytön myötä. Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on palvella sen kaikkien toimialojen asiakkaita hyödyntämällä mobiilipalveluiden, verkkopalveluiden ja digitaalisen markkinoinnin mahdollisuudet.
Tavoitteet	Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan .

Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset

K-vastuullisuuskonsepti	K-vastuullisuuskonseptin avulla kerrotaan kaupan hyvistä teoista ja autetaan asiakasta tekemään terveellisiä ja kestäviä valintoja helposti. K-vastuullisuuskonsepti otettiin käyttöön ensimmäisenä K-ruokakaupoissa vuonna 2013. Vuoden 2014 aikana konsepti otettiin käyttöön K-rauta-kaupoissa ja sen vienti aloitettiin Rautia-ketjun kauppoihin. Vuoden 2015 aikana se otettiin käyttöön Rautioissa sekä K-maatalous-ketjussa.
Sähköinen kauppa ja monikanavaiset palvelut	Keskon digistrategian tavoitteena on, että K-ryhmästä saa parhaat digitaaliset palvelut vuonna 2017. Digitaalisten palveluiden kehittäminen edellyttää merkittäviä panostuksia osaamisen kehittämiseen sekä investointeja teknologia- ja logistiikkajärjestelmiin. Kesko tarjoaa verkkokauppoja ja digitaalisia palveluja kaikilla toimialoillaan.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet

Tuotetutkimus	<p>Keskon tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo K-ruokakauppojen ja K-citymarketien myymien päivittäis- ja käyttötavaroiden turvallisuutta ja laatua.</p> <p>Tuotetutkimusyksikössä toimii laboratorion lisäksi koekeittiö ja Ruokakeskon kuluttajapalvelu. Koekeittiössä muun muassa arvioidaan tuotteita aistinvaraisesti ja testataan niiden valmistusominaisuuksia. Kuluttajapalvelusta saa tietoa Pirkka-tuotteista: tuotepalautteiden lisäksi asiakkaat kysyvät muun muassa tuotteiden alkuperästä, ainesosista, niiden soveltuvuudesta eri käyttäjille sekä käyttö- ja valmistusohjeita.</p>
Reseptipalvelu	Keskon päivittäistavarakaupan markkinointiyksikön kotitalousopettajat kehittävät ja testaavat vuosittain satoja uusia ruokareseptejä. K-ruoka.fi :n reseptipalvelun resepteistä noin 6 000:een on laskettu valintoja helpottavat ravintosisällöt.
K-vastuullisuuskonseptin auditoinnit	Kaupan vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, kaupan laatujärjestelmässä määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määritellyn otannan mukaisesti. Auditointi raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle.

Asiakastyytyväisyys	Keskon ketjujen palvelutasoa, tunnettuutta ja ketjuihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavara-kaupan omien merkkituotteiden kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastyytyväisyyttä asiakastyytyväisyystutkimuksilla ja mystery shopping -menetelmällä.
Vastuut ja resurssit	<ul style="list-style-type: none">• Keskon toimialat• Keskon tuotetutkimusyksikkö• K-kaupat
Johtamistavan arviointi	Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskossa tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja resursseja.

Ilmastonmuutoksen hillintä

Lähestymistapa	Osallistumme ilmastonmuutoksen etenemisen hillintään ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä
Olellaiset näkökohdat	<ul style="list-style-type: none"> • Energia • Vesi • Luonnon monimuotoisuus • Päästöt • Jätevedet ja jätteet • Tavarantoimittajien ympäristöarvioinnit
Energiankulutus	Kiinteistöjen energiankulutus aiheuttaa merkittävimmän osan K-ryhmän kasvihuonekaasupäästöistä. Kiinteistöjen energiatehokkuuden jatkuva parantaminen on Keskon ympäristötyön keskeisiä painopisteitä.
Vesi	<p>Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä käytetään kunnallisen vedenjakelun vettä lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen.</p> <p>Merkittävät vesivaikutukset liittyvät myytävien tuotteiden toimitusketjuihin. Vuonna 2015 Kesko käynnisti omien merkkien toimitusketjujen vesiriskiarvioinnin.</p>
Luonnon monimuotoisuus	<p>Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistölle kaavoitetuilla alueilla, joten rakentamisella ei ole merkittäviä suoria biodiversiteettivaikutuksia.</p> <p>Keskon suurimmat vaikutukset ovat välillisiä ja syntyvät myytävien tuotteiden toimitusketjussa ja raaka-aineiden tuotannossa. Kesko hallitsee näitä vaikutuksia hankintalinjauksilla, materiaalitehokkuudella ja edistämällä kiertotaloutta.</p>
Päästöt	<p>Keskon toiminnassa syntyy kasvihuonekaasupäästöjä enimmäkseen kiinteistöjen energiankulutuksesta ja logistiikasta. Kiinteistöjen energiatehokkailta ratkaisuilta sekä vähähiilisen sähkön hankinnalla vähennetään kauppojen päästöjä.</p> <p>Päivittäistavarakaupan logistiikassa (Keslog) pyritään jatkuvasti parantamaan tehokkuutta päästöjen vähentämiseksi.</p>
Jätehuolto	Materiaalitehokkuus, kierrätys ja ruokahävikin minimointi ovat Keskon toiminnan keskeiset keinot vähentää jätettä, edistää kiertotaloutta ja saavuttaa nollakaatopaikkajäte.
Tavarantoimittajien ympäristöarvioinnit	Keskon tavarantoimittajien arviointimenettelyihin sisältyy ympäristökriteerejä.
Tavoitteet	Tavoitteet on kirjattu vastuullisuusohjelmaan .

Politiikat, toimintaperiaatteet ja sitoumukset

[Ympäristö- ja energiapolitiikka](#)

K-ryhmän ympäristö- ja energiapolitiikka kattaa Kesko-konsernin ja K-ryhmään kuuluvien kauppojen toiminnot Suomessa ja muissa toimintamaissa. Myös K-ryhmän keskeisten yhteistyökumppaneiden edellytetään noudattavan vastaavia ympäristöjohtamisen periaatteita.

Ympäristöjohtaminen on osa K-ryhmän johtamismallia ja sen perustana ovat Elinkeinoelämän peruskirja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi, ympäristöjohtamisstandardit sekä lainsäädännön ja viranomaisten vaatimukset.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät sekä ohjelmat, projektit ja aloitteet

Ympäristötyön ohjaus

Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä määrittää ympäristötyön päälinjat ja tavoitetason konsernin yhtiöissä, ottaen huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset ja niiden merkittävyyden huomioiden koko elinkaaren ja toimitusketjun aikaiset vaikutukset. Toimiala- ja tytäryhtiöt täsmentävät ympäristötyön päälinjat liiketoimintaa tukeviksi ympäristöasioiden toimintaohjelmiksi. Toimintaohjelmia seurataan ja päivitetään vuosittain osana strategiatyöskentelyä.

Ympäristöjärjestelmät

Ympäristöjärjestelmät kattoivat vuoden 2015 lopussa 67 % Suomen yhtiöiden ja 55 % koko konsernin liikevaihdosta. Kattavuus on laskettu vähittäiskauppälähtöisesti myyntiin suhteutettuna.

Keslog Oy:n ja Rautakesko Oy:n logistiikkatoiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja.

VV-Auto Group Oy täyttää ISO 9001 -laatu- ja ympäristötoimintaohjelman vaatimukset ja VV-Autotalot Oy täyttää Autoalan keskusliiton AKL laatu- ja ympäristötoimintaohjelman vaatimukset.

Päivittäistavara- ja rautakaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-vastuullisuuskonseptiin. Keskeiset ympäristöasiat sisältyvät myös päivittäistavarakaupparakettujen konseptimittaukseen. Vuonna 2015 K-vastuullisuuskonsepti otettiin käyttöön myös K-maatalous-kaupoissa.

Muiden maiden toiminnoissa sertifioituja ympäristöjärjestelmiä ei vielä ole käytössä.

Energiankulutuksen seuranta

Keskon ylläpidon yhteistyökumppanit seuraavat kiinteistöjen energiankulutusta apunaan Enegia Oy:n EnerKey.com-seurantajärjestelmä. Enegia kaukolukee kiinteistöissä olevia energiankulutuksen mittauspäätteitä ja tallentaa tuntitasoisesti tiedot tietokantaan. Manuaalisesti kerättävien kohteiden kulutuslukemat tallennetaan myös EnerKey-järjestelmään. EnerKey-ohjelma reagoi pieniinkin kohdekohtaisiin kulutusmuutoksiin ja hälyttää kiinteistön vastuuhenkilön toimimaan.

[Energiatehokkuussopimus](#)

Kesko on liittynyt kaupan alan energiatehokkuussopimukseen.

Eri kiinteistötyypeistä K-citymarketit ja K-supermarketit, sekä suuret tukku- ja varastorakennukset ovat suurimpia energiankäyttäjiä ominaiskulutuksella mitattuna.

Kesko toteuttaa hallinnoimissa kiinteistöissään energiakatselmoiteja säännöllisesti.

Vedenkulutuksen seuranta

Vedenkulutuksen seuranta on osa kiinteistöjen kulutusseurantaa. Keskon tavoitteena on ylläpitää vedenkulutuksen korkeaa tehokkuutta kaikissa toiminnoissa.

Luonnon monimuotoisuus	<p>Keskon rautakaupan hankintalinjauksen mukaisesti trooppista alkuperää olevista puista valmistettujen tuotteiden tulee olla FSC- tai PEFC-sertifioituja.</p> <p>K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus ohjaa Keskon päivittäistavara- ja Kespron omia hankintoja sekä K-ruokakauppiaiden hankintoja turvaamaan vastuullista kalastusta ja kalanviljelyä.</p> <p>Keskon päivittäistavara- ja ruoka- ja äyriäislinjaus on RSPO:n (Roundtable on Sustainable Palm Oil) ja tavoite on, että vuoteen 2020 mennessä kaikki Pirkka-tuotteissa oleva palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).</p> <p>Kesko on perustajajäsen suomalainen soijasisäilytys -ryhmässä. Kesko on liittynyt RTRS:n (Roundtable on Responsible Soy) jäseneksi ja sitoutunut siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki omien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitoumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan.</p> <p>Vastuullisuuslinjaukset</p>
Jätehuolto	<p>Kesko kehittää kierrätysjärjestelmiä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja edistää jätteiden kierrätystä pakkausmenetelmiä ja materiaalien käyttöä kehittämällä. Jätteen syntyä ehkäistään kiertävien kuljetusyksiköiden käytöllä sekä minimoimalla myytävien tuotteiden hävikkiä.</p> <p>Keskon liiketoimintamallin mukaan K-kaupoissa hävikin johtaminen ja hallinta ovat kauppiaasyrittäjän vastuulla.</p> <p>Keskon tavoitteena on hyödyntää toiminnassa syntyvät jätteet ja saavuttaa nollakaatopaikkajäte.</p>
Rakennuttaminen ja ylläpito	<p>Keskon rakennuttaminen perustuu kullekin liiketoimintakonseptille määriteltyihin tavoiteolosuhteisiin sekä keskeisiin teknisiin laatutekijöihin ja näiden pohjalta laadittuihin talo- ja rakennusteknisiin suunnittelu- ja toteutusohjeisiin. Kesko mittaa suunnittelun ja toteutuksen tehokkuutta ja laatua sertifioimalla yksittäisiä kohteitaan kansainvälisillä ympäristösertifikaateilla kuten BREEAM ja LEED.</p> <p>Keskon yhteistyökumppanit kiinteistöjen ylläpito- ja huoltotoiminnoissa olivat vuonna 2015 Caverion Oy, Ovenia Oy ja L&T Oyj. Caverion Oy:llä ja L&T Oyj:llä on ISO 14001 -sertifioitu ympäristöjärjestelmä.</p>
Business Environmental Performance Initiative BEPI	<p>Kesko on liittynyt Foreign Trade Associationin (FTA) Business Environmental Performance Initiative (BEPI) -aloitteeseen. BEPI:n tarkoituksena on auttaa jäsenyrityksiä globaalien toimitusketjujen ympäristöasioiden hallinnassa ja siten lisätä tuotteiden toimitusketjujen läpinäkyvyyttä ja riskienhallintaa.</p>
Vastuut ja resurssit	<ul style="list-style-type: none"> • Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä • Ympäristötoimintojen ohjausryhmä • Kauppapaikat ja kiinteistöt -yksikkö • Keslog Oy
Johtamistavan arviointi	<p>Johtamistapaa arvioidaan jatkuvasti osana toimintaa. Toimintaympäristössä ja Keskossa tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja resursseja. Ympäristöjärjestelmiä auditoidaan ja katselmoidaan.</p>

Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät

Toiminto	Ympäristöhallintajärjestelmä	Kommentti
Keslogin varastointi-, terminaali- ja kuljetustoiminnot	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2015.
Rautakesko Oy:n logistiikkakeskus	ISO 14001	Sertifikaatti uudistettu 2015.
Kiinteistöjen huolto- ja ylläpitotoiminnot	ISO 14001, ISO 9001	ISO 14001, ISO 9001: Caverion, L&T ISO 9001: Ovenia
VV-Auto Group Oy	ISO 9001 ja AKL-ympäristöohjelma	ISO 9001: VV-Auto Group Oy Autoalan keskusliiton (AKL) toimintaohjelma: VV-Autotalot Oy
K-ruokakaupat: 776 K-vastuullisuuskauppaa	K-vastuullisuuskonsepti	Ketjuvaatimus K-citymarket-, K-supermarket- ja K-market- kaupoille
K-rauta-kaupat: 41 K-vastuullisuuskauppaa	K-vastuullisuuskonsepti	Kauppoja yhteensä 45.
Rautia-kaupat: 88 K-vastuullisuuskauppaa (luku sisältää 4 K-maatalous-yhdistelmäkauppaa)	K-vastuullisuuskonsepti	Kauppoja yhteensä 93.
K-maatalous-kaupat: 24 K-vastuullisuuskauppaa	K-vastuullisuuskonsepti	Kauppoja yhteensä 35.

VASTUULLISUUSTYÖ KESKITTYY OLENNaiseEN

Keskon yhteiskuntavastuun vision ja vastuullisuuden olennaisuusarvion taustalla ovat Keskon vastuullisuusohjelma, vastuullisuuden megatrendit, sidosryhmien kannalta merkittävät näkökohdat ja Keskon strategiset tavoitteet.

Yhteiskuntavastuun visio

Keskon yhteiskuntavastuun visio on: Olemme kaikilla vastuullisuuden osa-alueilla kaupan alan edelläkävijä maailmassa. Yhteiskuntavastuun visio on esitetty myös [pääsidosryhmittäin](#).

Vastuullisuusohjelma

[Vastuullisuusohjelma](#) koskee Keskon kaikkia toimialoja ja sisältää sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteita. Kukin toimiala on laatinut osa-alueista omat, toimialakohtaiset tavoitteet. Vastuullisuusohjelman sitoumukset muodostavat ohjelman rungon, ja yksittäisiä tavoitteita voidaan tarkentaa vuosittain.

Olennaisuusarvio

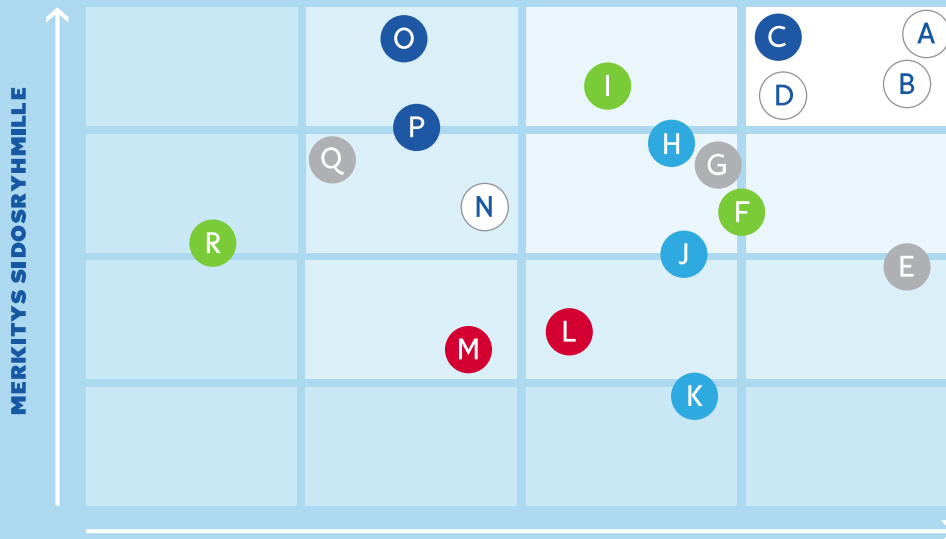
Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvion tarkoituksena on nimetä Keskolle ja sen sidosryhmille keskeisimmät

vastuullisuusnäkökohdat. Olennaisuusarvio ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyöskentelyä ja määrittelee toimenpiteitä sidosryhmien odotusten täyttämiseksi.

Keskon olennaiset yhteiskuntavastuunäkökohdat on esitetty alla olevassa matriisissa, jossa pystyakseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaakakseli nykyistä tai potentiaalista vaikutusta Keskon. Merkitystä sidosryhmille on arvioitu kokonaisuutena, ja siksi yksittäisten sidosryhmien eri näkökohdille antama painoarvo ei kuvastu matriisista.

Olennaisuusarvio on päivitetty viimeksi vuonna 2012. Vuonna 2013 määriteltiin raportoinnin kannalta [olennaiset näkökohdat](#) GRI G4 -raportointiohjeiston uudistuneiden vaatimusten mukaan. Tunnistetut näkökohdat sisältyvät Keskon nykyiseen olennaisuusarvioon, eikä niiden pohjalta nähty tarvetta olennaisuusmatriisiin päivittämiseen.

OLENNAISUUSMATRIISI

NYKYINEN TAI POTENTIAALINEN VAIKUTUS KESKON

Vastuullinen toimija

- A Taloudellinen kannattavuus
- B Hyvä hallinnointitapa ja riskienhallinta
- D Saavutettavuus ja monikanavaisuus
- N Asioinnin turvallisuus

Yhteisön hyväksi

- L Paikallisuus
- M Yhteisöllisyys

Työyhteisö

- E Henkilöstön osaamisen kehittäminen
- G Reilu työyhteisö
- Q Muuttuvat odotukset työlle

Vastuullinen hankinta ja myynti

- C Tuoteturvallisuus ja -laatu
- O Kestävä tuotevalikoima
- P Ihmisoikeudet ja tuotannon ympäristövaikutukset hankintaketjussa

Ilmastonmuutoksen hillintä

- F Tehokas logistiikka
- I Energia- ja resurssitehokkuus
- R Kestävän maatalouden edistäminen

Hyvinvointia asiakkaille

- H Hyvinvoinnin edistäminen
- J Asiakkaan opastaminen
- K Tuotteiden palvelullistaminen

Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat

Konsernin laskentaraja

Konsernin laskentarajaan kuuluvat emoyhtiö Kesko Oyj, sen tytäryhtiöt sekä muiden konserniyritysten omistamat tytäryhtiöt, jotka on määritelty [tilinpäätöksen liitetiedoissa](#).

Raportointi kattaa Keskon kaikki toiminnot:

- Pääosa taloudellisen vastuun tunnusluvuista saadaan konsernitilinpäätöksestä, jonka laatimista ja esittämistä säätelevät IFRS-standardit
- Ympäristötunnusluvuista keskeisimmät, kuten energiankulutustiedot, veden kulutustiedot, jätteet sekä toiminnasta syntyvät suorat kasvihuonekaasupäästöt, kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden merkittävimmät ympäristövaikutukset kaikissa toimintamaissa lukuun ottamatta Venäjän Intersport-kauppoja
- Henkilöstötunnusluvut kattavat emoyhtiö Kesko Oyj:n ja sen tytäryhtiöiden henkilöstön kaikissa toimintamaissa

Keskon henkilöstöstä vähittäiskaupassa työskentelee noin kolme neljäsosaa. Raportti ei kata kauppiaasyrittäjien palveluksessa olevia työntekijöitä, ellei sitä ole mainittu erikseen tekstissä. Tunnuslukujen raportointi ei kata urakoitsijoita eikä tavarantoimittajia, ellei toisin mainita.

Keskon toimialayhtiöt ja ketjut toimivat tiiviissä yhteistyössä kauppiaasyrittäjien sekä muiden kumppaneiden kanssa. Raportissa esitetään K-kauppoja koskevia tietoja (esimerkiksi energiaseuranta) silloin, kun ne olennaisesti liittyvät Keskon raportointiin ja täydentävät kokonaiskuvaa Keskon ja K-kauppiain suhteista yhteiskuntaan ja muihin sidosryhmiin.

Mahdolliset poikkeamat ja rajoitukset laskentarajassa on raportoitu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä. Mikäli aiemmin raportoiduissa tunnusluvuissa, niiden kattavuudessa, rajauksissa tai mittaustekniikoissa on muutoksia, niistä on ilmoitettu kyseessä olevien tunnuslukujen yhteydessä.

Raportin sisällönmäärittely

Vuonna 2013 määriteltiin raportoinnin kannalta olennaiset näkökohdat GRI G4 -raportointiohjeiston uudistuneiden vaatimusten mukaan. Aiemmin tunnistettuja sekä raportointivuoden aikana Keskon liiketoiminnassa havaittuja ja sidosryhmien esille nostamia vastuullisuusnäkökohtia arvioitiin kriittisesti arvoketjussa tapahtuvien vaikutusten sekä keskeisten sidosryhmien kiinnostuksen kannalta. Olennaisen näkökohtien tunnistamista varten laadittiin päätöskriteeristö, jonka mukaan näkökohtien olennaisuus arvioitiin koko arvoketjun osalta. Samalla määriteltiin jokaiselle näkökohdalle laskentaraja, joka kuvaa näkökohdan olennaista vaikutusta Keskon arvoketjussa.

Analyysin tuloksena tunnistettiin vaikutusten kannalta 33 olennaista näkökohtaa, joita on käsitelty tässä raportissa. Näkökohtiin liittyvät vaikutukset on kuvattu näkökohdittain [johtamistavan kuvauksessa](#). Näkökohdat ja niihin liittyvät laskentarajat on esitetty alla olevassa taulukossa. Olennaiset näkökohdat käsiteltiin Keskon yhteiskuntavastuun ohjausryhmässä, konsernijohtoryhmässä ja hallituksessa.

Olennaiset näkökohdat ja laskentaraja

GRI-näkökohta (G4-19)	Näkökohdan laskentaraja (G4-20-21)
TALOUDELLISET VAIKUTUKSET	
Taloudelliset tulokset	Kesko-konserni
Väilliset taloudelliset vaikutukset	Kesko-konserni ja K-kaupat
Ostokäytännöt	Kesko-konserni ja K-kaupat
YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	
Energia	Kesko-konserni ja K-kaupat
Vesi	Kesko-konserni ja K-kaupat
Luonnon monimuotoisuus	Kesko-konserni ja tavarantoimittajat
Päästöt	Kesko-konserni (Scope 1 ja 2), K-kaupat (Scope 2) ja toimitusketju (Scope 3)
Jätevedet ja jätteet	Kesko-konserni
Tuotteet ja palvelut	Tavarantoimittajat
Toimittajien ympäristöarvioinnit	Tavarantoimittajat. Näkökohta tunnistettu olennaiseksi, raportointia kehitetään.
SOSIAALISET VAIKUTUKSET	
Henkilöstö ja työolosuhteet	
Työllistäminen	Kesko-konserni
Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet	Kesko-konserni
Työterveys ja -turvallisuus	Kesko-konserni
Koulutus	Kesko-konserni
Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet	Kesko-konserni
Tasa-arvoinen palkitseminen	Kesko-konserni
Toimittajien työolojen arviointi	Riskimaatavarantoimittajat
Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit	Kesko-konserni, riskimaatavarantoimittajat. Näkökohta tunnistettu olennaiseksi, raportointia kehitetään.

Ihmisoikeudet

Syrjinnän kieltö	Kesko-konserni
Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimusoikeudet	Kesko-konserni
Ihmisoikeusarviointit	Kesko-konserni
Toimittajien ihmisoikeusarviointit	Kesko-konserni
Ihmisoikeuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit	Kesko-konserni, riskimaatavarantoimittajat. Näkökohta tunnistettu olennaiseksi, raportointia kehitetään.

Yhteiskunta

Korruptionvastaisuus	Kesko-konserni
Poliittinen vaikuttaminen	Kesko-konserni
Kilpailun rajoitukset	Kesko-konserni
Määräystenmukaisuus	Kesko-konserni
Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit	Kesko-konserni. Näkökohta tunnistettu olennaiseksi, raportointia kehitetään.

Tuotevastuu

Asiakkaiden terveys ja turvallisuus	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Tuote- ja palvelutiedot	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Markkinointiviestintä	Kesko-konserni
Asiakkaiden yksityisyyden suoja	Kesko-konserni, K-Plus Oy
Määräystenmukaisuus	Kesko-konserni

KUUNTELEMME SIDOSRYHMIÄMME

Keskon toiminnan ja yhteiskuntavastuun vaikutuksia arvioitaessa huomioidaan keskeiset sidosryhmät:

- Asiakkaat
- Sijoittajat ja Keskon omistajat
- Keskon henkilökunta
- Kauppiaat ja kauppojen henkilökunta
- Tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat
- Media
- Viranomaiset
- Kansalais- ja muut järjestöt
- Ammattiyhdistykset

Keskon vastuullisuuden [olennaisuusarvio](#) ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyöskentelyä. Toimintaa kehitetään kaikilla vastuullisuuden osa-alueilla keskeisten sidosryhmien odotusten mukaisesti.

Sidosryhmätarkastelu sisältyy Keskon johtamismalliin ja toimintasuunnitelmiin. [Keskon yhteiskuntavastuun visio](#) perustuu sidosryhmien näkemysten huomioimiseen.

KESKON SIDOSRYHMÄVUOROVAIKUTUS

SUUNNITTELU

- Sidosryhmien tunnistaminen
- Suhde sidosryhmiin
- Sidosryhmien odotukset
- Sidosryhmiin liittyvät keskeiset arvot ja toimintaperiaatteet

TIEDONKERUU

- Näkökulma ja sen tärkeys yritykselle
- Näkökulmaan liittyvät mittarit
- Prosessin laajuus, kohde, aikataulutus
- Tiedonkeruun muoto
- Tiedon auditointi ja analysointi, vertailu tavoitteisiin ja mittareihin

TOIMENPITEET JA PALAUTE

- Saavutettujen tulosten raportointi verrattuna tavoiteasetantaan
- Raportointi kriteeriä vastaan (GRI, AA1000)
- Varmennus
- Sidosryhmäpalaute

POLITIIKAT, TOIMINTAOHJEET, MENETELMÄT

DOKUMENTOINTI

Sidosryhmien odotuksia selvitetään säännöllisesti erilaisilla tutkimuksilla.

- TNS Gallup Oy:n tekemässä Yritysten maine ja vastuullisuus 2015 -tutkimuksessa K-ryhmää arvioi 500 kuluttajaa. K-ryhmän maineen vahvimpina tekijöinä nähtiin asiakaslähtöisyys, ammattitaitoinen henkilöstö sekä toimitus- ja palveluvarmuus. Kehityskohteina esiin nousivat sitoutuminen ympäristöasioiden edistämiseen sekä toiminnan läpinäkyvyys.
- Osana Keskon ihmisoikeusarviointia toteutettiin syksyllä 2015 ja alkuvuonna 2016 sidosryhmäkuulemiset:
 - TNS Gallup Oy selvitti pienryhmäkeskustelujen sekä 567:lle K-ryhmän asiakkaalle ja 41:lle asiantuntijalle lähetetyn web-kyselyn perusteella näkemyksiä ihmisoikeuksien toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa.
 - Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASK) aluekoordinaattorit haastattelivat Keskon merkkituotteita valmistavien tehtaiden työntekijöitä kolmessa riskimaassa (Intia, Bangladesh, Filippiinit). Haastatteluissa keskityttiin ihmisoikeuksien toteutumiseen tehtaalla ja Keskon toimintojen vaikutuksesta siihen.

Yhteiskuntavastuutoimintoa johtaa yhteiskuntavastuusta, viestinnästä ja sidosryhmäsuhteista sekä brändin ja markkinoinnin ohjauksesta ja kehityksestä vastaava johtaja, joka kuuluu Keskon konsernijohtoryhmään. Hän raportoi konsernijohtoryhmälle sidosryhmien kanssa taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristövastuusta käytävät yhteydenpidot.

Sidosryhmien odotusten tunteminen edellyttää säännöllistä vuoropuhelua. Seuraavassa taulukossa kuvataan vuorovaikutusta keskeisten sidosryhmien kanssa:

KESKEISET SIDOSRYHMÄT	SIDOSRYHMÄN OSALLISTAMINEN JA VUOROVAIKUTUSKANAVAT	SIDOSRYHMÄN ODOTUKSIIN VASTAAMINEN
ASIAKKAAT	<ul style="list-style-type: none"> • Päivittäiset asiakaskohtaukset • Asiakaspalvelukanavat • Asiakastytyväisyyskyselyt • Asioinnin jälkeiset kyselyt • Vuorovaikutus sosiaalisen median kanavien kautta (erityisesti Facebook, Twitter, Google+, Pinterest, Instagram, blogit) • Mobiili- ja verkkopalvelujen kysely- ja palvelutoiminnot 	<p>Vastuullisuus näkyy vahvasti asiakkaille K-ryhmän kuluttajabrändeissä ja kaupassa. Asiakkaiden on voitava luottaa tuotteiden laatuun ja turvallisuuteen ja siihen, että jo tullessaan K-kauppaan he tekevät vastuullisen valinnan.</p>
SIJOITTAJAT, OMISTAJAT JA ANALYYTIKOT	<p>Vastuullisuuskysymykset sijoittajilta ja osakkeenomistajilta ovat lisääntyneet viime vuosina. Kesko vastaa vuosittain useisiin kestävän kehityksen arviointeja tekevien laitosten kyselyihin.</p> <p>Esimerkkejä tilaisuuksista:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yhtiökokous • Sijoittajatapaamiset • Tiedotustilaisuudet • Taustatietotilaisuudet (Capital Markets Day) 	<p>Kesko haluaa jatkaa ja parantaa sijoitustaan merkittävässä kestävässä kehityksen indekseissä ja listoilla, sillä ne ovat tärkeitä puolueettomia todistuksia vastuullisesta toiminnasta. Raportoinnin ja hallinnointiperiaatteiden läpinäkyvyys sekä lakien ja vastuullisten toimintatapojen noudattamisen varmistaminen luovat vankan pohjan Keskon liiketoiminnalle.</p>

HENKILÖKUNTA JA KAUPPIAAT	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilöstötutkimus • Kehityskeskustelut • Konserniyhteistyökokoukset • Keskon intranetin Keskonetin maasivut: Keskonet Suomi, Ruotsi, Viro, Latvia ja Venäjä ja kaikille yhteinen Keskonet Global • Keskonetissä Suora linja, Postia pääjohtajalle sekä sisäisen tarkastuksen palautekanavat, keskustelupalsta ja useita blogeja • K-kauppiaiden, K-kauppojen henkilökunnan, keskolaisten ja yhteistyökumppaneiden vuosittainen K-Team-päivä • Vastuulliset toimintatapamme - ohjeisto (kaikkien toimintamaiden kielillä) • Vastuullisia toimintatapoja käsittelevät Arvoviesti-tilaisuudet 	<p>Keskon työyhteisö on kehittyvä ja kansainvälinen. Yhteiset arvot, periaatteet ja toimintatavat ovat työmme perusta kaikkialla. Vastuullisuuden merkitys työnantajakuvan luomisessa korostuu entisestään. Ne yritykset, joissa työtyytyväisyys on hyvä ja jotka tarjoavat monipuolisia työtehtäviä ja uralla etenemisen mahdollisuuksia, onnistuvat todennäköisimmin houkuttelemaan ja pitämään parhaat työntekijät. K-kauppias kuuntelee asiakaskuntansa toiveita ja mukauttaa valikoimansa sen mukaan. Kaupassa vastuullisuutta toteutetaan kaikessa toiminnassa.</p>
TAVARANTOIMITTAJAT JA PALVELUNTUOTTAJAT	<ul style="list-style-type: none"> • Yli 21 100 tavarant- ja palveluntoimittajaa (lue lisää EC9) • Hyvien kauppatapojen mukainen yhteistyö • Vastuullisen hankinnan opas • Kumppanitapaamiset, esimerkiksi vuosittainen Keskon päivittäistavarakaupan Kumppani-info • Riskimaissa auditoinnit ja koulutukset 	<p>Monimuotoinen verkostoituminen tavarant- ja palveluntoimittajien kanssa edellyttää toimitusketjun kaikilta osapuolilta yhteisten arvojen, tavoitteiden ja toimintatapojen hyväksymistä. Kannamme yhdessä vastuun siitä, että asiakkaamme voivat luottaa asiantuntemukseemme, palveluihimme sekä tuotteidemme laatuun ja turvallisuuteen.</p>
YHTEISKUNTA (MEDIA, VIRANOMAISET, KANSALAISET- JA MUUT JÄRJESTÖT JA AMMATTI- YHDISTYKSET)	<ul style="list-style-type: none"> • Tapaamiset • Mediatilaisuudet ja -kyselyt • Toiminta järjestöissä • BSCI-toiminta kansainvälisesti sekä kansallinen BSCI-maaryhmä • Kansalaisjärjestöjen kyselyt 	<p>Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia läheisessä yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Teemme yhteistyötä ja keskustelemme avoimesti kansalaisjärjestöjen, viranomaisten ja muiden päättäjien kanssa.</p>

YHTEYSHENKILÖITÄ

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta saa ensisijaisesti lisätietoja raportin sisältämillä osa-alueilta.

Luettelo ei kata kaikkia raportin toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia.

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@kesko.fi

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
------	---------	---------

KEHITYS, KOORDINOINTI JA RAPORTIN TOIMITUSVASTUU:

Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, konsernitalous
Matti Kalervo	Vastuullisuusjohtaja	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Lena Leeve	Taloustiedottaja	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä
Pirjo Nieminen	Tiedottaja	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu

TALOUDELLINEN VASTUU:

Jukka Erlund	Talous- ja rahoitusjohtaja, CFO	Kesko Oyj, talous ja rahoitus
Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, konsernitalous
Tiina Nyrhi	Corporate Financial Controller	Kesko Oyj, konsernitalous
Riikka Toivonen	Sijoittajasuhdepäällikkö	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä
Lena Leeve	Taloustiedottaja	Kesko Oyj, sijoittajaviestintä
Esko Mansikka	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy

HENKILÖSTÖVASTUU:

Matti Mettälä	Johtaja, henkilöstö	Kesko Oyj
Susanna Kukkonen	HRIS Manager	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Katriina Ahtee	OHS Director	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Mikko Myyryläinen	HR Director	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services

VASTUULLINEN HANKINTA:

Sohvi Vähämaa	Vastuullisuusasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Johanna Teinilä-Kurvinen	Projektipäällikkö	Ruokakesko Oy, tavarakauppa
Leena Takaveräjä	Ostopäällikkö	Rautakesko Oy, tavarakaupan tuki

TUOTETURVALLISUUS:

Matti Kalervo	Vastuullisuudesta ja tuoteturvallisuudesta vastaava johtaja	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Heta Rautpalo	Tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy, tuotetutkimus

YMPÄRISTÖVASTUU:

Minna Saari	Ympäristöasiantuntija	Kesko Oyj, konsernin yhteiskuntavastuu
Timo Jäske	Vastuullisuuspäällikkö	Ruokakesko Oy, tavarakauppa
Jari Suuronen	Talotekniikkapäällikkö	Ruokakesko Oy, kauppapaikat ja kauppiastoiminnot
Toni Pelin	Ympäristö- ja turvallisuuspäällikkö	Keslog Oy, toimitusketjun kehitys
Jesse Methner	Ympäristöpäällikkö	Rautakesko Oy, tavarakaupan tuki
Harri Jyränkö	Kehityspäällikkö	VV-Autotalot Oy

CORPORATE GOVERNANCE, RISKIENHALLINTA JA YRITYSTURVALLISUUS:

Anne Leppälä-Nilsson	Johtaja, lakiasiat	Kesko Oyj, lakiasiat
Pasi Mäkinen	Tarkastusjohtaja	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus
Ismo Riitala	Johtaja, riskienhallinta ja strategiaprosessi	Kesko Oyj, talous ja rahoitus
Timo Pajala	Riskienhallintapäällikkö	Kesko Oyj, riskienhallinta
Petri Käyhkö	Turvallisuuspäällikkö	Kesko Oyj, riskienhallinta

YKSITYISYYDEN SUOJA/KANTA-ASIAKASJÄRJESTELMÄ:

Ismo Riitala	Toimitusjohtaja	K-Plus Oy
--------------	-----------------	-----------

GRI-INDEKSI

GRI G4 -sisältöindeksi

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
--------	---------------	----------	----------	------------	----------------

Yleinen sisältö

Strategia ja analyysi					
G4-1	Toimitusjohtajan katsaus	Pääjohtajan katsaus			
G4-2	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Toimintaympäristömme , Arvonluonnin kuvaus , Kuuntelemme sidosryhmiämme , Vastuullisuus-ohjelma			
Organisaation taustakuvaus					
G4-3	Raportoivan organisaation nimi	Kesko lyhyesti			
G4-4	Tärkeimmät tavaramerkit/brändit sekä tuotteet ja palvelut	Kesko lyhyesti , Toimialat lyhyesti			
G4-5	Organisaation pääkonttorin sijainti	Kesko lyhyesti			
G4-6	Toimintamaiden lukumäärä ja maat, joissa organisaatio toimii tai jotka ovat merkittäviä raportissa kuvattujen olennaisten yritysvastuun näkökohtien osalta	Kesko lyhyesti			
G4-7	Organisaation omistusrakenne ja yhtiömuoto	Kesko lyhyesti , Hyvinvointia yhteiskunnalle			
G4-8	Markkina-alueet	Kesko lyhyesti			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
G4-9	Raportoivan organisaation koko	Kesko lyhyesti			
G4-10	Henkilöstön määrä työsuhteen ja työsopimuksen mukaan, alueellisesti ja sukupuolen mukaan jaoteltuna	Sosiaaliset vaikutukset - Henkilöstö	Sukupuolen mukaista jaottelua ei ole esitetty. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2016–2018.	Keskon henkilöstössä ei ole itsenäisiä yrittäjiä eikä toimittajien työvoima tai vuokratyövoima suorita merkittävää osaa työstä. Henkilöstömäärään ei liity merkittävää kausivaihtelua.	x
G4-11	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	Sosiaaliset vaikutukset - Ihmisoikeudet			x
G4-12	Organisaation toimitusketju	Toimintaympäristömme, Ostokäytännöt			
G4-13	Merkittävät muutokset organisaation koossa, rakenteessa, omistusrakenteessa tai toimitusketjussa raportointijaksolla	Pääjohtajan katsaus, Kesko lyhyesti, Toimialat lyhyesti, Toimialat, Pörssitiedotteet 16.3.2015 ja 27.5.2015		Vuonna 2015 toimialarakennetta muutettiin. Anttila Oy myytiin.	
G4-14	Varovaisuuden periaatteen soveltaminen	Toimintaympäristömme			
G4-15	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	Vastuullisuuden johtaminen, Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus			
G4-16	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvonta-organisaatioissa	Toiminta järjestöissä			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	Tunnistetut olennaiset näkökohdat ja laskentarajat				
G4-17	Konsernin laskentaraja	Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat			
G4-18	Raportin sisällön määrittely	Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat			
G4-19	Olennaiset näkökohdat	Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat , Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus			
G4-20	Olennaisia näkökohtia koskevat laskentarajat organisaation sisällä	Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat			
G4-21	Olennaisia näkökohtia koskevat laskentarajat organisaation ulkopuolella	Tunnistetut olennaiset yhteiskuntavastuun näkökohdat			
G4-22	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Muutokset raportoitu kyseisten tunnuslukujen yhteydessä.			
G4-23	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentarojoissa	Ei merkittäviä muutoksia.			
	Sidosryhmävuorovaikutus				
G4-24	Luettelo organisaation sidosryhmistä	Kuuntelemme sidosryhmiämme			
G4-25	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	Kuuntelemme sidosryhmiämme			
G4-26	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Kuuntelemme sidosryhmiämme			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
G4-27	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	Kuuntelemme sidosryhmiämme, Tuotevastuu/Markkinointiviestintä			
Raportin kuvaus					
G4-28	Raportointijakso	GRI-raportin kuvaus			
G4-29	Edellisen raportin päiväys	GRI-raportin kuvaus			
G4-30	Raportin julkaisuaihe	GRI-raportin kuvaus			
G4-31	Yhteystiedot, josta voi tilata raportin ja kysyä siihen liittyviä lisätietoja	Yhteystiedot			
G4-32	GRI-sisältövertailu	GRI G4-sisältöindeksi, GRI-raportin kuvaus			
G4-33	Lähestymistapa ulkoiseen varmennukseen	GRI-raportin kuvaus, Riippumaton varmennusraportti			
Hallinto					
<i>Hallintorakenne ja kokoonpano</i>					
G4-34	Hallintorakenne ja valiokunnat	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-35	Vastuunjako	Johtamismalli			
G4-36	Vastuuhenkilöt	Talous- ja rahoitusjohtaja; Yhteiskuntavastuusta, viestinnästä ja sidosryhmäsuhteista vastaava johtaja			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
G4-37	Sidosryhmien konsultointi	Kuuntelemme sidosryhmiämme, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-38	Hallituksen kokoonpano	Hallitus, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-39	Hallituksen puheenjohtajan asema	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-40	Hallituksen valinta	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-41	Eturistiriitojen välttäminen	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015		Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointi-koodia.	
	<i>Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä</i>				
G4-42	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015, Johtamismalli			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Hallituksen pätevyyden ja suorituksen arviointi</i>				
G4-44	Hallituksen suorituksen arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015	Raportoitu ainoastaan hallituksen itsearviointi.		
	<i>Hallituksen rooli riskien hallinnassa</i>				
G4-45	Hallituksen rooli riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-46	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
G4-47	Riskiarviointien frekvenssi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
	<i>Hallituksen rooli yritysvastuu-raportoinnissa</i>				
G4-48	Yritysvastuuraportin hyväksyminen	Johtamismalli			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Hallituksen rooli taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun suorituksen arvioinnissa</i>				
G4-49	Epäkohtien kommunikointi	Kuuntelemme sidosryhmiämme, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015			
	<i>Palkitseminen ja kannusteet</i>				
G4-51	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2015, Palkka- ja palkkioselvitys 2015			
	<i>Liiketoiminnan eettisyys</i>				
G4-56	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	Johtamismalli, Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus/Vastuullinen toimija			x
G4-58	Epäiltyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus/Vastuullinen toimija			x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
--------	---------------	----------	----------	------------	----------------

Erityinen sisältö

Erityinen sisältö raportoidaan olennaisiksi tunnistettujen näkökohtien osalta.

	Johtamistavan kuvaus				
	Johtamistavan kuvaukset (DMA)	Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus , Vastuullisuusohjelma , Johtamismalli			
	Taloudelliset vaikutukset				
	<i>Taloudelliset tulokset</i>				
G4-EC1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	Taloudelliset vaikutukset/ Taloudelliset tulokset			
G4-EC2	Ilmastonmuutoksen aiheuttamat taloudelliset vaikutukset sekä muut riskit ja mahdollisuudet liittyen organisaation toimintaan	Taloudelliset vaikutukset/ Taloudelliset tulokset	Rahamääräisiä arvioita tai toteutumia ei ole raportoitu.		x
G4-EC3	Organisaation eläkesitoumusten kattavuus	Taloudelliset vaikutukset/ Taloudelliset tulokset			
G4-EC4	Julkiselta sektorilta saadut avustukset	Taloudelliset vaikutukset/ Taloudelliset tulokset			
	Välilliset taloudelliset vaikutukset				
G4-EC7	Infrastruktuuri-investointien ja yleishyödyllisten palvelujen tuen kehitys ja vaikutukset	Taloudelliset vaikutukset/Välilliset taloudelliset vaikutukset			
G4-EC8	Merkittävät epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	Taloudelliset vaikutukset/Välilliset taloudelliset vaikutukset			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Ostokäytännöt</i>				
G4-EC9	Paikallisten ostojen osuus merkittävässä toimipaikoissa	Taloudelliset vaikutukset/Ostokäytännöt			
	Ympäristövaikutukset <i>Energia</i>				
G4-EN3	Organisaation oma energiankulutus	Ympäristövaikutukset/Energia			x
G4-EN5	Energiaintensiteetti	Ympäristövaikutukset/Energia			x
G4-EN6	Energiankulutuksen vähentäminen	Ympäristövaikutukset/Energia			x
	<i>Vesi</i>				
G4-EN8	Kokonaisvedenotto vesilähteittäin	Ympäristövaikutukset/Vesi			x
G4-EN9	Vesilähteet, joihin organisaation vedenotolla on merkittävä vaikutus	Ympäristövaikutukset/Vesi			x
G4-EN10	Kierrätetyn ja uudelleenikäytetyn veden osuus ja kokonaismäärä	Ympäristövaikutukset/Vesi			x
	<i>Luonnon monimuotoisuus</i>				
G4-EN11	Omistetut, vuokratut tai hallinnoidut toimipaikat, jotka sijaitsevat luonnonsuojelualueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailla alueilla tai niiden läheisyydessä	Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus			x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
G4-EN12	Organisaation toiminnan, tuotteiden ja palvelujen vaikutus luonnon monimuotoisuuteen luonnonsuojelualueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailla alueilla	Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus			x
G4-EN13	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus			x
G4-EN14	IUCN:n uhanalaisten lajien listalla tai kansallisilla suojeltavien lajien listoilla olevien lajien määrä organisaation vaikutuspiirissä olevilla alueilla jaoteltuna sukupuuttoonkuolemisriskin mukaan	Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus			x
	Päästöt				
G4-EN15	Suorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 1)	Ympäristövaikutukset/Päästöt			x
G4-EN16	Epäsuorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 2)	Ympäristövaikutukset/Päästöt			x
G4-EN17	Muut epäsuorat kasviuonekaasujen päästöt (Scope 3)	Ympäristövaikutukset/Päästöt			x
G4-EN18	Kasviuonekaasujen päästöntensiteetti	Ympäristövaikutukset/Päästöt			x
G4-EN19	Kasviuonekaasupäästöjen vähentäminen	Ympäristövaikutukset/Päästöt	Tarkastelua ei ole tehty CO ₂ -ekvivalenttina.		x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
G4-EN21	Typenoksidien (NO _x), rikkioksidien (SO _x) päästöt sekä muut merkittävät päästöt ilmaan	Ympäristövaikutukset/Päästöt			x
Jätevedet ja jätteet					
G4-EN22	Päästöt vesistöön jaoteltuna päästölajeittain ja kohteen mukaan	Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet		Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon. Keskon toiminnasta ei synny GRI-ohjeistuksen tarkoittamia päästöjä vesistöön.	x
G4-EN23	Jätteiden kokonaismäärä jaoteltuna jätelajeittain ja käsiteltävän mukaisesti	Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet			x
G4-EN24	Merkittävien vuotojen määrä ja suuruus	Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet			x
Tuotteet ja palvelut					
G4-EN27	Tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutusten vähentämistoimenpiteiden laajuus	Vastuullisuusohjelma		GRI-indikaattori ei sovellu Keskon toimintaan. Keskolle olennaisia tietoja on esitetty strategiaraportissa ja vastuullisuusohjelmassa.	
G4-EN28	Kierrätettyjen tuotteiden ja pakkausmateriaalien suhteellinen osuus myydyistä tuotteista tuoteryhmittäin	Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet		GRI-indikaattori ei sovellu Keskon toimintaan. Keskolle olennaisia tietoja esitetty strategiaraportissa ja kohdassa EN23.	

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Toimittajien ympäristöarvioinnit</i>				
G4-EN32	Prosenttiosuus uusista toimittajista, jotka on arvioitu ympäristökriteerien mukaisesti		Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2016–2018.		x
	Sosiaaliset vaikutukset <i>Henkilöstö ja työolosuhteet</i> <i>Työllistäminen</i>				
G4-LA1	Uuden palkatun henkilöstön kokonaismäärä ja osuus sekä henkilöstön vaihtuvuus jaoteltuna ikäryhmittäin, sukupuolen mukaan ja alueittain	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Lähtövaihtuvuutta ei ole raportoitu ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2016–2018.		x
G4-LA2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle merkittävässä toimipaikoissa	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei ole raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.		
	<i>Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet</i>				
G4-LA4	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika ja sen sisältyminen kollektiivisiin työehtosopimuksiin	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö			x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Työterveys ja -turvallisuus</i>				
G4-LA5	Osuus kokonaistyövoimasta, joka on edustettuna virallisissa henkilöstön ja johdon yhteisissä työterveyttä ja -turvallisuutta valvovissa ja neuvoantavissa toimikunnissa	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Työntekijöiden prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2016.		
G4-LA6	Tapaturmatyypit, tapaturmataajuus, ammattitautitaajuus, menetetyt työpäivät, poissaolot ja työhön liittyvät kuolemantapaukset jaoteluna alueittain ja sukupuolen mukaan	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Raportointi ei kata toimittajia. Ei raportoitu sukupuolen mukaan. Tieto ei saatavissa. Tavoitteena raportoida 2016–2018.		
	<i>Koulutus</i>				
G4-LA9	Keskimääräiset koulutustunnit vuodessa henkilöä kohden jaoteltuna sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Ei raportoitu sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x
G4-LA10	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat, jotka tukevat henkilöstön jatkuvaa työllisyyttä ja antavat tukea työsuhteen päättymistilanteissa	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö			
G4-LA11	Säännöllisten suoritusarviointien ja kehityskeskustelujen piirissä olevan henkilöstön osuus	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Ei raportoitu henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet</i>				
G4-LA12	Organisaation hallintoelinten kokoonpano ja henkilöstön jakauma henkilöstöryhmittäin jaoteltuna sukupuolen, ikäryhmän, vähemmistöryhmän ja muiden monimuotoisuuteen liittyvien tekijöiden mukaisesti	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Ei raportoitu ikäryhmän eikä vähemmistöryhmän mukaan. Tieto ei ole saatavissa/olennainen. Tavoitteena raportoida ikäryhmätieto 2016–2018.		x
	<i>Tasa-arvoinen palkitseminen</i>				
G4-LA13	Naisten ja miesten peruspalkkojen ja palkitsemisen suhde henkilöstöryhmittäin merkittävässä toimipaikoissa	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstö	Miesten ja naisten peruspalkkojen suhdetta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2016–2018.		x
	<i>Toimittajien työolojen arviointi</i>				
G4-LA14	Prosenttiosuus uusista toimittajista, jotka on arvioitu työoloihin liittyvien kriteerien mukaisesti	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeudet	Arvioitujen toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.		
G4-LA15	Merkittävät nykyiset ja mahdolliset negatiiviset työoloihin liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeudet			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit</i>				
G4-LA16	Työoloihin liittyvän valitusmekanismin kautta rekisteröityjen, käsiteltyjen ja ratkaistujen epäkohtien lukumäärä		Näkökohta tunnistettu olennaiseksi. Tieto ei saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2018–2020.		
	<i>Ihmisoikeudet</i> <i>Syrjinnän kieltö</i>				
G4-HR3	Syrjintätapausten lukumäärä ja niihin liittyvät korjaavat toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/ Ihmisoikeudet			x
	<i>Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimusoikeudet</i>				
G4-HR4	Toiminnot ja toimittajat, joiden osalta yhdistymisen vapautta ja oikeutta kollektiivisesti neuvoteltuihin työehtosopimuksiin on rikottu tai sen on tunnistettu olevan vaarassa olla toteutumatta, ja näiden oikeuksien tukemiseksi toteutetut toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset /Ihmisoikeudet, Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus		Keskossa ei ole tunnistettu toimintoja, joissa yhdistymisen vapautta ja oikeutta kollektiivisesti neuvoteltuihin työehtosopimuksiin olisi rikottu tai sen olisi tunnistettu olevan vaarassa olla toteutumatta.	x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Ihmisoikeus-arvioinnit</i>				
G4-HR9	Lukumäärä ja prosenttiosuus toiminnoista, joissa on toteutettu ihmisoikeuksien läpikäynti tai vaikutusarviointi	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeudet	Konsernin ihmisoikeusarviointi valmistuu 2016. Keskeisiksi arviointikohteiksi on tunnistettu asiakkaat, henkilöstö, toimitusketjut ja lähiöimintaympäristö.		x
	<i>Toimittajien ihmisoikeus-arvioinnit</i>				
G4-HR10	Prosenttiosuus uusista toimittajista, jotka on arvioitu ihmisoikeuksiin liittyvien kriteerien mukaisesti	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeudet	Arvioidun toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.		x
G4-HR11	Merkittävät nykyiset ja mahdolliset negatiiviset ihmisoikeuksiin liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeudet			x
	<i>Ihmisoikeuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit</i>				
G4-HR12	Ihmisoikeuksiin liittyvän valitusmekanismin kautta rekisteröityjen, käsiteltyjen ja ratkaistujen epäkohtien lukumäärä		Näkökohta tunnistettu olennaiseksi. Tieto ei saatavissa. Raportointia kehitetään BSCI:n valitusmekanismin kehittämisen aikataulussa.		x

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	Yhteiskunta Korruption-vastaisuus				
G4-SO3	Lahjontaan liittyvän riskiarvioinnin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden lukumäärä ja prosenttiosuus sekä tunnistetut merkittävät riskit	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta	Arviointien määrää ja prosenttiosuuksia ei ole raportoitu. Korruption liittyviä riskejä ei ole yksityiskohtaisesti eritelty.	Korruption liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	x
G4-SO4	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta	Prosenttiosuuksia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.		x
G4-SO5	Vahvistetut lahjontatapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta			x
	Poliittinen vaikuttaminen				
G4-SO6	Poliittisten tukien kokonaisarvo jaoteltuna maittain ja edunsaajittain	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta			x
	Kilpailun rajoitukset				
G4-SO7	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvien oikeustoimien lukumäärä ja oikeuden päätökset	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Määräystenmukaisuus</i>				
G4-S08	Merkittävien lainsäädännön ja säännösten rikkomiseen liittyvien sakkojen rahamääräinen arvo määrä sekä ei-rahallisten sanktioiden lukumäärä	Sosiaaliset vaikutukset/ Yhteiskunta			
	<i>Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit</i>				
G4-S011	Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvän valitusmekanismin kautta rekisteröityjen, käsiteltyjen ja ratkaistujen epäkohtien lukumäärä		Näkökohta tunnistettu olennaiseksi. Seuraamme raportointikäytännön kehittymistä.		
	<i>Tuotevastuu</i> <i>Asiakkaiden terveys ja turvallisuus</i>				
G4-PR1	Prosenttiosuus merkittävistä tuotteista ja palveluista, joiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten parantaminen on arvioitu	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu	Prosenttiosuuksia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.		
G4-PR2	Tuotteiden elinkaarenaikaisiin terveys- ja turvallisuusvaikutuksiin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna lopputulosten mukaan	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Tuote- ja palvelutiedot</i>				
G4-PR3	Organisaation tuotteiden ja palvelujen pakollisen tuoteinformaation ja -merkintöjen tyypit sekä prosenttiosuus tärkeimmistä tuotteista ja palveluista, joita nämä vaatimukset koskevat	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			
G4-PR4	Tuote- ja palveluinformaation ja -merkintöihin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna lopputulosten mukaan	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			
G4-PR5	Asiakastyytyväisyystutkimusten tulokset	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			
	<i>Markkinointiviestintä</i>				
G4-PR6	Kiellettyjen tai kiistanalaisten tuotteiden myynti	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			
G4-PR7	Markkinointiviestintään, mainontaan ja sponsorointiin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomusten lukumäärä jaoteltuna lopputulosten mukaan	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			

Tunnus	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
	<i>Asiakkaiden yksityisyyden suoja</i>				
G4-PR8	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen häviämiseen liittyvien vahvistettujen valitusten lukumäärä	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			
	<i>Määräystenmukaisuus</i>				
G4-PR9	Tuotteiden ja palveluiden käyttöön liittyvän lainsäädännön ja säännösten rikkomisesta aiheutuneiden merkittävien sakkojen rahanääräinen arvo	Sosiaaliset vaikutukset/ Tuotevastuu			

COMMUNICATION ON
PROGRESS

This is our **Communication on Progress** in implementing the principles of the **United Nations Global Compact** and supporting broader UN goals.

We welcome feedback on its contents.

TALOUDELLISET VAIKUTUKSET

Taloudelliset tulokset

Tunnusluvut: EC1–EC4

EC1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen

Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä eri sidosryhmille Keskon toimintamaissa ja markkina-alueilla. Keskeisiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, asiakkaat, henkilökunta, kauppiat, tavarantoimittajat ja yhteiskunta. Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua koko toimitusketjussaan, myös kehittyvissä maissa.

Seuraavissa taulukoissa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien

välillä. Tärkeimmät rahavirrat muodostuvat tuotoista asiakkailta ja kauppiailta, ostoista tavarantoimittajilta, osingoista osakkeenomistajille, henkilöstölle maksetuista palkoista sekä veroista ja investoinneista.

Maaliskuussa 2015 Kesko myi tavarataloketju Anttila Oy:n. Anttila Oy on yhdistelty Kesko-konserniin 16.3.2015 asti.

[Konsernin tuloslaskelma](#), [konsernitase](#) ja [konsernin rahavirtalaskelma](#) ovat luettavissa kokonaisuudessaan [Tilinpäätösosioista](#).

KESKON TOIMINNASTA SYNTYVÄ TALOUDELLINEN HYÖTY ERI SIDOSRYHMILLE

Luotu lisäarvo

ASIAKKAAT

- Tuotot
9 479 milj. €

Lisäarvon jakaminen

TOIMITTAJAT

- Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut
-8 593 milj. €

TYÖNTEKIJÄT

- Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut
-545 milj. €

LUOTONANTAJAT

- Nettorahoitus-tuotto / -kulu
-7 milj. €

JULKINEN SEKTORI

- Verot
-92 milj. €

YHTEISÖT

- Lahjoitukset
-1 milj. €

OMISTAJAT

- Osinko
-248 milj. €

LIIKETOIMINNAN KEHITTÄMISEEN

- -7 milj. €

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille

Milj. €		2015	2014	2013
Asiakkaat ¹	Tuotot	9 479	9 800	10 050
Luotu lisäarvo		9 479	9 800	10 050
Lisäarvon jakaminen:				
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-8 593	-8 828	-9 027
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-545	-614	-611
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/-kulu	-7	-6	-6
Omistajat	Osinko	-248 ²	-149	-138
Julkinen sektori	Verot ³	-92	-54	-82
Yhteisöt	Lahjoitukset	-1	-1	-1
Liiketoiminnan kehittämiseen		-7	147	185

¹ Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

² Ehdotus yhtiökokoukselle

³ Sisältäen tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Keskon ja K-kauppiaiden tuottaman taloudellisen hyödyn jakautumisesta maakunnittain Suomessa kerrotaan kohdassa [EC8](#).

Osinkopolitiikka

Osinkopolitiikan mukaan Kesko Oyj jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä yhtiön rahoituksellinen asema ja toimintastrategia huomioon ottaen. Keskon hallitus ehdottaa huhtikuussa 2016 pidettävälle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2015 jaettaisiin osinkoa yhteensä 248 milj. euroa, mikä olisi 243,8 % osakekohtaisesta

tuloksesta ja 146,7 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä. Vuonna 2015 Kesko jakoi osinkoa vuoden 2014 tuloksesta 149 milj. euroa, mikä oli 154,7 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 91,1 % osakekohtaisesta tuloksesta ilman kertaluonteisia eriä.

Lisätietoa [tilinpäätöksen tunnusluvuista](#) ja Keskon [osakkeista ja osakkeenomistajista](#) löytyy Tilinpäätösosioista.

Keskon toiminnasta syntyvän taloudellisen hyödyn erittely markkina-alueittain vuonna 2015

Milj. €	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osakeperusteiset maksut	Eläke- ja henkilösivukulut	Verot ¹	Yhteensä
Suomi	4 956	131	317	71	743	6 218
Muut Pohjoismaat	640	4	37	12	38	731
Baltia	252	4	54	4	31	346
Venäjä ja Valko-Venäjä	300	80	38	11	12	441
Muut maat	1 225					1 225
Yhteensä	7 373	219	447	98	824	8 960

¹ Verot sisältävät tuloverot, kiinteistöverot, arvonlisäverot, valmisteverot, autoverot, tullit, omaisuusverot sekä ennakonpidätykset

Kauppaverkosto

Kesko toimii päivittäistavarakaupassa, rauta- ja erikoiskaupassa sekä autokaupassa. Keskon ketjutoimintaan kuuluu yli 1 500 kauppaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

K-ruokakauppaverkosto on kattava ja K-ruokakauppoja on lähes kaikissa Suomen kunnissa (katso taulukko alempana). K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 900 000 asiakasta.

Monikanavaisuuden merkitys kasvaa vähittäiskaupassa. Verkkokaupan ja sähköisten palveluiden kasvu yhdistettynä kattavaan

kauppapaikkaverkostoon on Keskon keskeinen kilpailutekijä.

Vuoden 2015 lopussa Keskolla oli yhteistyökumppanina yli 1 100 itsenäistä K-kauppiasyrittäjää ja 125 muuta kauppiasyrittäjää. Keskon myynti kauppiasyrittäjille oli 53,0 % myynnistä vuonna 2015.

Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti (ilman Anttilaa) vuonna 2015 oli 10,8 miljardia euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 40 000 henkeä.

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain (tilanne 31.12.2015)

K-ruokakauppojen lukumäärä	Kuntia 2015	% kaikista kunnista
10 tai enemmän	14	4,4
7-9	9	2,8
5-6	16	5,0
3-4	48	15,1
2	53	16,7
1	130	41,0
0	47	14,8
Kuntia yhteensä	317	100,0

Kesko-konserni työllisti vuonna 2015 keskimäärin 18 955 (19 976) henkilöä, joista Suomessa työskenteli 8 300 (9 580) henkilöä ja ulkomailla 10 655 (10 936) henkilöä.

Henkilöstökulut

Milj. €	2015	2014	2013
Palkat ja palkkiot	440	497	495
Henkilösivukulut			
eläkekulut	55	64	64
sosiaalikulut	43	47	49
Osakeperusteiset maksut	6	6	3
Yhteensä	545	614	611

Vuonna 2015 palkoista ulkomaantoimintojen osuus oli 129 milj. euroa ja eläke- ja muista henkilösivukuluista ulkomaantoimintojen osuus oli 27 milj. euroa.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

1 000 €	2015	2014	2013
Kansalais-, ympäristö- ja muut järjestöt	555	474	207
Urheilu (aikuiset)	721	556	575
Nuorisourheilu ja muu nuorisotyö	64	244	281
Tiede, tutkimus ja koulutus	61	65	32
Kulttuuri	32	36	59
Terveystuolto	12	11	2
Veteraanijärjestöt ja maanpuolustus	5	4	6
Poliittiset puolueet ja järjestöt	8	5	5
Yhteensä	1 457	1 395	1 168

Lisäksi K-kaupoissa sijaitsevien Veikkaus Oy:n myyntipisteiden pelimyynnistä Veikkaus tuloutti opetus- ja kulttuuriministeriölle arviolta 55-60 miljoonaa euroa. Laskuperusteena on käytetty laskennallista keskimääräistä osuutta pelieuron jakautumisesta vuonna 2015. Arvion on laskenut Veikkaus Oy. OKM jakaa tuoton kokonaisuudessaan suomalaiselle taiteelle, liikunnalle, tieteelle ja nuorisotyölle.

EC2 Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle

Yksi Keskon vastuullisuustyön keskeinen tavoite on ilmastonmuutoksen etenemisen hillitseminen.

Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisesti riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan myös mahdolliset ilmastonmuutokseen liittyvät muutostarpeet. Konsernin riskikartta, merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä niiden muutokset ja hallintatoimenpiteet käsitellään Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnassa osavuosisikastausten ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

Lue lisää [riskienhallinta- ja valvontamenettelyistä](#).

Ilmastonmuutos aiheuttaa sekä fyysisiä, sääntelyyn liittyviä että mainetekijöihin vaikuttavia riskejä ja mahdollisuuksia.

Fyysinen vaikutus

- Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja runsaat sateet aiheuttavat seurauksia rakennetulle ympäristölle. Fyysiset riskit liittyvät sekä kiinteään

kauppaverkoston että logistiikkaan. Poikkeukselliset sääolosuhteet voivat aiheuttaa toiminnan keskeytyksiä tai ongelmia tuotteiden saatavuudessa sekä myynnin vaihteluita erityisesti rauta- ja erikoiskaupassa.

- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa hankintalähteisiin ja tuotteiden saatavuuteen sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella. Kuivuuden ja aavikoitumisen seurauksena veden saatavuus on vaikeutunut useissa maissa heikentäen talouden toimintakykyä. Maataloustuotanto kärsii, mikäli aavikoituminen ja merenpinnan nousu vähentävät viljeltävissä olevaa pinta-alaa. Kuivuus tai tulvat saattavat tuhota maataloustuotannon satoja. Kiristynyt kilpailu raaka-aineista voi nostaa hintoja.
- Energianlähteiden saatavuus ja päästörajoitukset voivat aiheuttaa vaikutuksia energianhintaan.
- Luonnonilmiöiden aiheuttamista onnettomuuksista ja epidemioista voi aiheutua vahinkoja tai liiketoiminnan keskeytyksiä, joita ei pystytä ennalta ehkäisemään.

Sääntely

- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa sääntelyn tuomina riskeinä, esimerkiksi erilaisina lupamenettelyinä tai

päästöjen hinnoittelun ja verotuksen tuomina kustannuksina.

- EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin, ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön ja energiaomavaraisuuteen.

Asiakkaat

- Asiakkaat kiinnittävät yhä enemmän huomiota ilmastonmuutokseen liittyviin asioihin. Ympäristöystävällisillä tuotteilla, vastuullisuusviestinnällä, kauppojen K-vastuullisuuskonseptilla ja pakkausmerkinnöillä voidaan auttaa asiakkaita tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä ostopäätöksiä. Mahdolliset epäonnistumiset ympäristövastuun toteuttamisessa saattavat heikentää Keskon mainetta.
- K-maatalouden koetilalla tutkitaan eri lajikkeiden sopivuutta Suomen ilmastoon. Tavoitteena on auttaa K-maatalouden asiakkaita valitsemaan Suomen sääoloihin sopivin lajike ja viljelymenetelmä, myös ilmaston muuttuessa.
- Rautakaupan Energiaosaaja-konsepti auttaa asiakkaita parantamaan oman asumisensa energiatehokkuutta.

Ilmastonmuutokseen liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä on kuvattu myös raportin [Toimintaympäristömme / Mahdollisuudet ja riskit -osiossa](#).

EC3 Eläketurvan kattavuus

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä eri toimintamaissa. Suomessa henkilökunnan

lakisääteinen eläketurva on järjestetty työeläkevakuutusyhtiöiden kautta ja vapaaehtoinen lisäeläketurva pääosin Keskon Eläkekassan A-osaston kautta. Eläkekassan lisäedun piiriin eli A-osastoon kuului vuoden lopussa 2 763 henkilöä.

Työeläkevakuutusyhtiössä hoidettu lakisääteinen eläketurva on maksuperusteinen eläkejärjestely. Keskon Eläkekassan myöntämä lisäeläketurva on etuus pohjainen eläkejärjestely ja järjestelyyn liittyvä velvoite 31.12.2015 oli 266,1 milj. euroa (2014: 289,3 milj. euroa), joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä IFRS-standardin mukaan laskettuna 31.12.2015 oli 176,4 milj. euroa (2014: 147,2 milj. euroa). Kun vakuutusmaksut lasketaan IFRS:n mukaisesti (Eläkekassan vakuutusmaksu perustuu etuus pohjaiseen järjestelyyn), koko konsernin vakuutusmaksuksi tulee 12,5 % (2014: 12,8 %) palkkasummasta. Lue lisää [Tilinpäätösosiossa, liite 17](#).

Muissa maissa eläke on järjestetty lainsäädännön mukaisesti, ja etuus pohjaisia järjestelyitä ei ole Norjaa lukuun ottamatta. Norjassa lisäedun piiriin kuuluneiden määrä ei ole olennainen suhteessa koko konserniin.

EC4 Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus

Konserni on saanut avustuksia julkiselta sektorilta 1,0 milj. euroa vuoden 2015 aikana. Tämä summa muodostuu pääosin Suomesta (0,6 milj.euroa) ja Ruotsista (0,4 milj. euroa) saaduista avustuksista.

Välilliset taloudelliset vaikutukset

Tunnusluvut: EC7–EC8

EC7 Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut

Varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella kauppa voi tarjota [yleishyödyllisiä palveluita](#), joiden saatavuus muuten saattaa olla hankalaa. Vuonna 2015 K-ruokakauppojen yhteydessä oli:

- Noin 170 Postin palvelupistettä
- 17 apteekin palvelupistettä
- Yli 700 kaupassa käteisen rahan nostopalvelu
- 137 Smartpost-pakettiautomaattia
- 24 DHL:n pakettiautomaattia.

Keskon merkittävin kauppapaikkahanke useiden lähivuosien ajan on Helsingin [Itäkeskukseen rakennettava uusi kauppakeskus](#). Ensimmäisen vaiheen investoinnin arvo on 100 miljoonaa euroa. Sen työllistämisaikutus on noin 250 henkilötyövuotta kahden vuoden ajan.

K-ryhmä oli mukana kyläkauppojen kehittämishankkeessa 2013–2015.

Jätteiden lakisääteisten kierrätysvelvollisuuksien lisäksi K-kaupat tarjoavat seuraavia kierrätyspalveluita:

- Kestopuun keräys
- Vaatteiden keräys

Jätetilastot löytyvät kohdasta [EN23 Jätteet](#).

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin on esitelty kohdassa [EC1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen](#).

EC8 Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus

Kesko on palvelualan yritys, jolla on merkittäviä tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyviä välillisiä vaikutuksia.

Keskon ja kauppiaiden ostoilla on taloudellisia vaikutuksia tavarantoimittajiin, kuten työpaikkojen lisääntyminen. Paikalliset ostot vaikuttavat lisäksi alueelliseen elinkeinotoimintaan. Keskon ja kauppiaiden maksamat palkat, verot ja henkilöstökulut sekä investoinnit vaikuttavat alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin.

Kesko toimii kahdeksassa eri toimintamaassa, joissa se harjoittaa sekä vähittäis- että tukkukauppaa. Keskon periaatteena on, että liiketoiminnan tuottojen ja omaisuuden verot maksetaan aina toimintamaahan noudattaen paikallisia lakeja ja säännöksiä.

Kesko on merkittävä veronmaksaja. Vuonna 2015 Keskon tuloverot Suomeen olivat 76,9 miljoonaa euroa ja muihin maihin 6,4 miljoonaa euroa. Konsernin efektiivinen veroaste oli 37,6 %. Kiinteistövero ja omaisuusvero Kesko maksoi vuonna 2015 Suomeen 4,0 miljoonaa euroa ja muihin toimintamaihin 4,8 miljoonaa euroa.

Kesko kerää, raportoi ja edelleen tilittää myös välillisiä veroja, kuten arvonlisäveroja ja valmisteveroja. Kesko tilittää arvonlisäveroa veronsaajille tavaroita ja palveluita myyvänä yrityksenä. Vuonna 2015 Kesko tilitti arvonlisäveroja Suomessa 341,0 miljoonaa euroa ja muissa maissa 45,8 miljoonaa euroa. Kesko tilittää

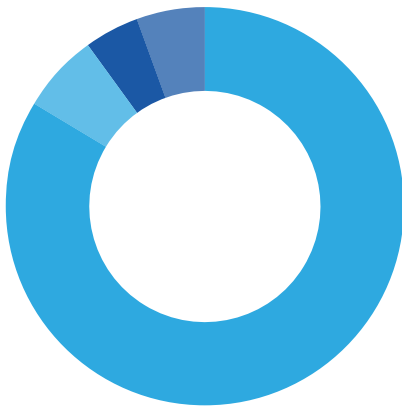
autoveroja sekä valmisteveroja muun muassa makeisista, alkoholista ja virvoitusjuomista. Vuonna 2015 Kesko tilitti valmisteveroja Suomessa yhteensä 58,3 miljoonaa euroa.

Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus,

lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa tulee arvioida tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

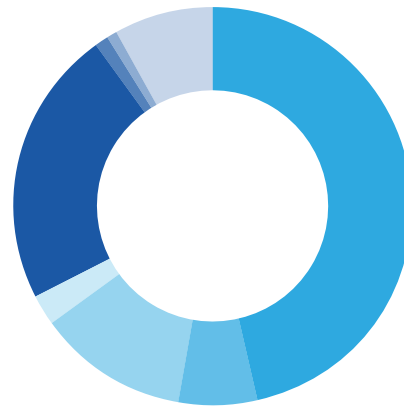
Maksettavat verot 2015

Milj. €

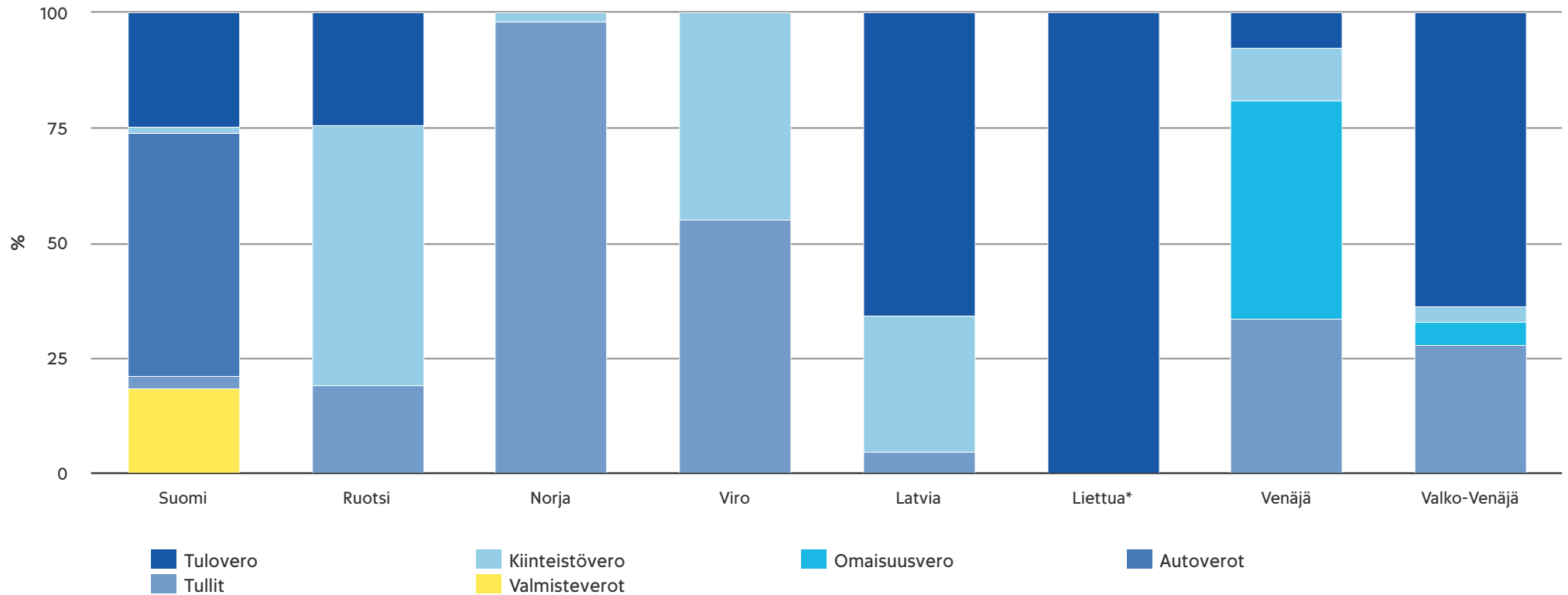

Tilitettävät verot 2015

Milj. €

Verot maittain vuonna 2015

* Sisältää vain tuloverot

Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2015

Maakunta Milj. €	Keskon tavaraostot	K- kauppioiden suorat tavaraostot	Keskon ja K- kauppioiden investoinnit ¹	Keskon maksamat palkat	K- kauppioiden maksamat palkat	K- kauppioiden maksamat verot	Yhteensä
Ahvenanmaa	28,5	-	0,1	-	-	-	28,6
Etelä-Karjala	4,7	14,5	10,5	3,7	11,1	0,6	45,0
Etelä-Pohjanmaa	240,1	33,5	0,8	4,3	12,4	0,7	291,8
Etelä-Savo	33,2	14,4	1,7	3,7	11,1	1,3	65,4
Kainuu	5,9	6,9	0,6	1,0	6,4	0,4	21,2
Kanta-Häme	65,8	23,4	4,3	4,0	11,1	0,9	109,5
Keski-Pohjanmaa	44,0	13,0	2,6	1,4	4,8	0,7	66,6
Keski-Suomi	50,2	24,7	3,9	7,7	18,5	1,7	106,8
Kymenlaakso	45,5	17,6	0,7	4,5	11,1	1,1	80,6
Lappi	13,6	25,6	5,5	4,9	18,0	1,9	69,4
Pirkanmaa	253,1	32,6	6,5	23,8	33,9	2,7	352,6
Pohjanmaa	140,1	11,4	3,6	4,0	8,6	0,8	168,4
Pohjois-Karjala	24,4	26,0	3,3	3,7	11,6	1,4	70,3
Pohjois-Pohjanmaa	104,2	44,5	14,6	14,2	25,6	2,2	205,4
Pohjois-Savo	132,8	36,2	3,0	9,7	20,4	1,4	203,6
Päijät-Häme	126,2	26,3	10,3	8,0	12,0	1,2	184,0
Satakunta	112,1	27,0	2,5	4,2	15,0	0,9	161,7
Uusimaa	2 852,2	162,3	94,3	242,6	116,8	11,4	3 479,6
Varsinais-Suomi	653,0	70,2	10,2	20,4	35,7	3,4	792,9
Yhteensä	4 929,6	610,0	178,9	365,7	384,2	34,9	6 503,4

¹ Sisältää K-kauppioiden kalustoihin liittyvien vuokravastuiden kasvun

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 85 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyymistä.

Ostokäytännöt

Tunnusluvut: EC9

EC9 Ostot paikallisilta toimittajilta

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raportoimalla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. Kesko raportoi myös K-kauppioiden suorat tavaraostot Suomessa [maakunnittain](#).

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 85 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2015 ostettiin 7,4 miljardilla eurolla.

Keskolla oli vuonna 2015 noin 21 100 sellaista tavarantoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 9 800 toimi Suomessa, noin 8 100 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 3 200 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavaraostoista oli 24,2 % (2014: 23,5 %) ja sadan suurimman 53,1 % (2014: 52,2 %). Kymmenen suurimman joukossa oli kuusi suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys, yksi päivittäistavara-alan yritys ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 4 956 milj. euroa eli 67,2 % (2014: 68,3 %) konsernin kaikista ostoista.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavaraostot olivat yhteensä 6 104 milj. euroa.

Näistä ostoista 80,8 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 19,2 % muualta.

Huomioitavaa on, että osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyrityksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppioiden suorat ostot maakunnista vuonna 2015 olivat yhteensä 610 miljoonaa euroa.

Kesko ja Ruokatieto Yhdistys ry ovat järjestäneet vuosina 2014–2015 [Lähiruokatreffejä](#), jotka kokoavat yhteen alueen paikalliset lähiruokatuottajat ja K-ruokakauppiat. Lähiruokatreffien tavoitteena on sekä verkostoitua että parantaa paikallisten tuotteiden tarjontaa alueen K-ruokakaupoissa ja sitä kautta tukea suomalaista työtä.

Vuoden 2014 alussa käynnistettiin [Sinivalkoinen jalanjälki](#), laaja kampanja suomalaisen työn puolesta. Mukana olivat Suomalaisen Työn Liitto, K-ruokakaupat ja suuri joukko suomalaisia elintarvikevalmistajia ja käyttötavaraiteollisuutta. Kampanja jatkui vuonna 2015 ja laajeni K-ruokakauppojen lisäksi K-rauta- ja Rautia-kauppihin.

Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2015

	Tavarantoimittajien toimintamaassa	Ostot tavarantoimittajilta		Tavarantoimittajien muissa maissa	Ostot tavarantoimittajilta	
	kpl	milj. €	%	kpl	milj. €	%
Suomi	9 561	4 930	80,8 %	2 088	1 174	19,2 %
Ruotsi	1 049	114	82,7 %	156	24	17,3 %
Norja	817	374	97,6 %	41	9	2,4 %
Viro	882	56	55,5 %	299	45	44,5 %
Latvia	611	24	34,3 %	333	46	65,7 %
Liettua	892	78	30,8 %	1 195	176	69,2 %
Venäjä	1 892	229	95,5 %	60	11	4,5 %
Valko-Venäjä	1 003	51	62,3 %	244	31	37,7 %
Yhteensä	16 707	5 857	79,4 %	4 416	1 516	20,6 %

Keskon ostot vuonna 2015 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa									
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	4 930	128	9	39	2	6	0	-	989	6 104
Ruotsi	7	114	4	0	-	-	-	-	13	138
Norja	0	8	374	-	-	-	-	-	1	383
Viro	10	1	1	56	5	2	-	-	27	101
Latvia	5	0	0	6	24	2	0	-	33	70
Liettua	4	1	0	8	19	78	3	2	139	254
Venäjä	0	-	-	1	-	-	229	-	9	240
Valko-Venäjä	0	-	-	-	0	2	15	51	14	82
Yhteensä	4 956	252	388	111	50	90	247	53	1 225	7 373

Investoinnit

Vuonna 2015 Keskon investoinnit olivat 219 milj. euroa (2014: 194 milj. euroa) eli 2,5 % liikevaihdosta (2014: 2,1 %).

Kauppapaikkainvestoinnit olivat 167 milj. euroa (2014: 143 milj. euroa). Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 40,2 % (2014: 40,5 %) kokonaisinvestoinneista.

Keskon lisäksi myös K-kauppiaat investoivat muun muassa K-ryhmän käytössä olevien kauppojen

kalustoon. Nämä mukaan lukien kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2015 olivat noin 179 milj. euroa.

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laiteomittajien sekä tietojärjestelmäomittajien toimintaan.

YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Energia

Tunnusluvut: EN3, EN5–EN6

EN3 Organisaation oma energiankulutus

Vuonna 2015 Keskon oma energiankulutus kaikissa toimintamaissa yhteensä oli 4 467 TJ. Uusiutumattomien lähteiden polttoainetta kulutettiin yhteensä 632 TJ kuljetuksiin sekä kiinteistöjen omaan lämmitykseen ja sähköntuotantoon.

Energiankulutus, Keskon hallinnoimat kiinteistöt

Suomi	2015	2014	2013
Sähkö (MWh)	695 848	754 301	764 387
Kaukolämpö (MWh)	254 739	292 453	304 158 ¹
Sähkö ja kaukolämpö yhteensä (MWh)	950 587	1 046 754	1 068 545
Sähkö ja lämpö ² yhteensä (TJ)	3 436	3 783	3 866

Muut toimintamaat	2015	2014	2013
Sähkö ³ (MWh)	103 038	96 231	91 658
Lämpö ² (MWh)	44 196	46 723	39 685
Sähkö ja lämpö yhteensä (MWh)	147 234	142 954	131 343
Sähkö ja lämpö yhteensä (TJ)	530	515	473

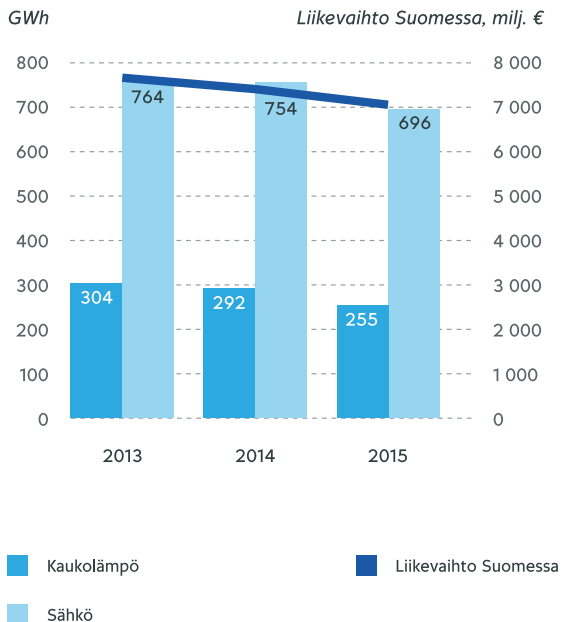
Kaikki toimintamaat	2015	2014	2013
Sähkö ja lämpö yhteensä (TJ)	3 966	4 298	4 339

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista

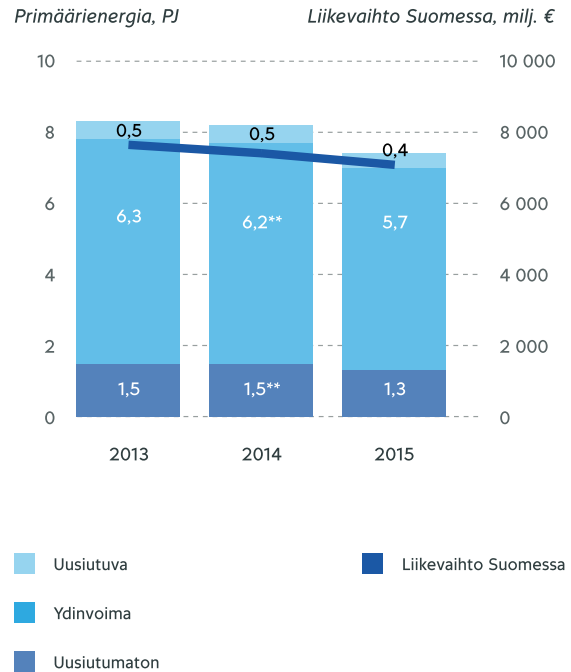
² Sisältää itsetuotetun lämmön polttoaineen energian

³ Sisältää itsetuotetun sähkön polttoaineen energian

Energiankulutus Suomessa, Keskon hallinnoimat kiinteistöt

Energiaprofiili* Suomessa, Keskon hallinnoimat kiinteistöt

* Sisältää itsetuotetun lämmön
 ** Luku tarkentunut edellisestä raportista.

Kiinteistöjen energiankulutus Suomessa

Keskon hallinnoimiin kiinteistöihin Suomessa kuuluu toimisto- ja varastokiinteistöjä sekä noin 850 kauppakiinteistöä.

Vuonna 2015 sähkön laskennallinen kokonaiskulutus laski edellisvuodesta 7,7 %. Merkittäviä syitä muutokselle ovat kiinteistökannassa tapahtuneet muutokset (pääasiassa Anttilan myynti) ja K-citymarketien ominaiskulutuksen lasku 4,2 %.

[Ilmatieteen laitoksen](#) mukaan vuosi 2015 oli jälleen edellisvuotta lämpimämpi, ja Keskon laskennallinen kaukolämmönkulutus laski 12,9 % edellisvuodesta. Merkittävässä kiinteistöryhmissä ominaiskulutuksen muutos vaihteli -5 % ja -18 % välillä.

Vuonna 2015 Suomen kiinteistöissä tuotettiin itse lämmitysenergiaa 12,3 TJ (3,4 GWh) maakaasulla ja öljyllä.

Laskentatavat sekä kiinteistötyyppikohtaiset tilastot sähkön ja lämmön kulutuksesta sekä kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseuranta-](#) ja [Ympäristöprofiili](#) -raporteista.

Kiinteistöjen energiankulutus muissa toimintamaissa
 Venäjän K-ruokakauppojen sähkönkulutus on lähes tuplaantunut edellisvuodesta johtuen kauppojen määrän kasvusta viime vuosina. Venäjän K-ruokakauppojen määrä on kasvanut yhdeksään, kun vuosina 2014–2015 avattiin viisi uutta kauppa. Venäjän K-ruokakauppoja lukuunottamatta, muiden maiden sähkönkulutus laski noin 10 %.

Lämmitysenergia tuotettiin osittain itse maakaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjällä lämmitykseen käytettiin myös pieni määrä polttopuuta (655 MWh) ja turvetta (90 MWh). Vuonna 2015 itsetuotetun lämmön määrä oli 93 TJ (26 GWh). Venäjän uusissa K-ruokakaupoissa on käytetty öljyä sähköntuotantoon 26 TJ (7 GWh) verran.

Maakohtaiset tiedot koostetaan tytäryhtiöiden Keskolle raportoimien polttoaineen- ja ostoenergiankulutustietojen perusteella. Osa toimipisteistä (8 %) ei raportoi lämmönkulutustaan, koska se sisältyy vuokraan tai ei ole saatavilla.

Primäärienergiankulutus

Kaikkien toimintamaiden ostoenergian primäärienergiankulutus vuonna 2015:

- Uusiutuva: 532 TJ, 7 % kokonaisprimäärienergiasta
- Ydinvoima: 6 049 TJ, 73 % kokonaisprimäärienergiasta
- Uusiutumaton: 1 689 TJ, 20 % kokonaisprimäärienergiasta

Kuljetusten polttoaineenkulutus Suomessa

Päivittäistavarakaupan logistiikan (Keslog) omien tai suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten laskennallinen energiankulutus vuonna 2015 oli 487,2 TJ. Polttoaineena käytettiin dieseliä.

Polttoaineenkulutus laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Vuonna 2015 kuljetusten kilometrimäärä oli 31,1 milj. km (2014: 33,4 milj. km).

Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti.

Kuljetusten polttoaineenkulutus muissa toimintamaissa

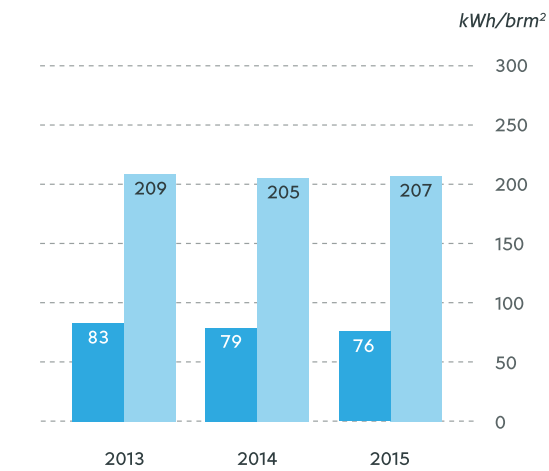
Muiden maiden logistiikkatoiminnot on suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Valko-Venäjän ja Viron logistiikassa kulutettiin vuonna 2015 polttoainetta (diesel ja bensiini) 13,5 TJ.

EN5 Energiaintensiteetti

Energian ominaiskulutus, Keskon hallinnoimat kiinteistöt

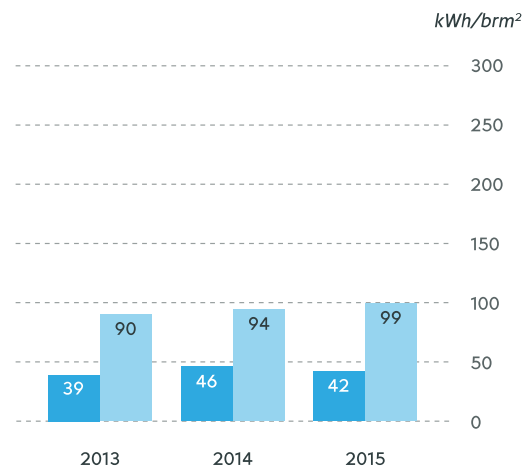
kWh/br-m ²	2015	2014	2013
Suomi			
sähkön ominaiskulutus	207	205	209
kaukolämmön ominaiskulutus	76	79	83
Muut toimintamaat			
sähkön ominaiskulutus	99	94	90
lämmön ominaiskulutus	42	46	39

Ominaiskulutukset Suomessa

■ Kaukolämpö
■ Sähkö

Ominaiskulutukset muissa toimintamaissa

■ Lämpö
■ Sähkö

Ruokakaupoissa ja -varastoissa sekä kylmäketju että lämmitettyjen tilojen tarve kasvattavat energiankulutusta verrattuna muihin toimialoihin. Muiden toimintamaiden sähkön ominaiskulutus kasvaa vuosittain Venäjän K-ruokakauppojen määrän lisääntyessä.

Suomen ominaiskulutusten tarkemmat laskentaperusteet löytyvät [Kulutusseurantaraportista](#). Muiden toimintamaiden ominaiskulutukset on laskettu kiinteistöjen yhteenlasketun pinta-alan (2015: 1 043 000 m²) perusteella.

EN6 Energiankulutuksen vähentäminen

K-ryhmä on sitoutunut parantamaan energiatehokkuuttaan vuositasolla 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä Kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa. Sopimus perustuu EU:n energiapalveludirektiivin edellyttämään 9 %:n säästötavoitteeseen vuosiksi 2008–2016. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut.

Vuoden 2015 loppuun mennessä Kesko on erilaisilla toimenpiteillä tehostanut sähkön- ja lämmönkulutustaan 64 GWh ja saavuttanut 97 % tavoitteesta.

Energiatehokkuussopimukselle neuvotellaan jatkokaikta vuosiksi 2017–2025. Kesko suunnittelee allekirjoittavansa uuden sopimuksen vuoden 2016 aikana Kaupan Liiton kutsumana.

Kauppapaikkojen energiankulutus muodostuu:

- Kaupan toimintoihin liittyvästä kulutuksesta, esimerkiksi valaistus- ja laitesähkö
- Kiinteistön kulutuksesta, esimerkiksi LVI-laitteet ja ulkovalaistus

Valaistus

Päivittäistavara- ja rautakauppojen kauppapaikkahankkeiden valaistusratkaisuissa on siirrytty LED-valoihin helmikuuhun 2016 mennessä. Säädetävien, oikein suunnattujen LED-valaistusratkaisujen avulla pystytään säästämään

valaistussähköä jopa 50 % verrattuna perinteiseen loistelamppu- ja monimetallilamppuvalaisimilla toteutettuun myymälävalaistukseen.

Kylmälaitteiden kannet ja ovet

Ruokakaupoissa kaupan kylmäjärjestelmien kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön kokonaiskulutuksesta. K-ruokakauppojen pakastealtaiden kansien avulla säästetään energiaa 40 % kannettomiin altaisiin verrattuna. Myös maito- ja mehukaappien ovilla säästetään energiaa.

Kiinteistömanagerit

Keskolla on 37 kiinteistömanageria, jotka auttavat K-kauppoja löytämään keinoja kaupan energiankulutuksen tehostamiseksi. Optimaalista energiankulutusta etsitään säännöllisellä seurannalla ja tekniikkaa tarkkailemalla sekä eri kiinteistöjen raportteja vertailemalla. Kiinteistömanageri auttaa kauppoja myös pitkän tähtäimen suunnittelussa. Peruskorjausohjelmassa arvioidaan, mitä kunnostustöitä kannattaa tehdä 10 vuoden sisällä.

Etävalvonta

Helmikuussa 2016 oli 205 Keskon kohteen taloautomaatio liitetty etävalvontaan eli energianhallintakeskukseen. Keskuksista käsin voidaan muuttaa kiinteistöjen asetusarvoja ja kojeiden käyntiaikoja tarpeen mukaan sekä reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetusarvot ovat käytännön toimista helpoimpia ja tehokkaimpia energiankäytön tehostamistapoja.

Kaupan kylmälaitteiden etävalvonnan avulla säästettiin vuoden 2015 aikana noin 5,5 GWh energiaa. Etävalvonnan avulla voidaan säätää kylmäkalusteiden lämpötiloja sekä sulatuksia siten, että käyttö on aina optimaalisinta. Myös mahdollisiin virhetilanteisiin voidaan reagoida välittömästi.

Lauhdelämmön talteenotto

Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kylmälaitteiden lauhdelämpö otetaan talteen, jolloin

lisälämpöenergiaa tarvitaan ainoastaan kovilla pakkasilla.

Yhä useammassa K-ruokakaupassa käytetään kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia, joka on kylmäaineena ympäristöystävällinen vaihtoehto. Hiilidioksidikylmälaitos mahdollistaa lauhteen

tehokkaan hyödyntämisen yhdessä matalalämpötilalämmitysjärjestelmien kanssa. Tällä yhdistelmällä saavutetaan huomattavasti parempi lämmöntalteenoton hyötysuhde verrattuna perinteisiä HFC-kylmäaineita käyttävien kylmälaitteiden lauhdelämpöratkaisuihin.

Keslogin kuljetusten energiasäästöistä on kerrottu kohdassa [EN19 Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen](#).

Vesi

Tunnusluvut: EN8–EN10

Suomi on vesirikas maa. Melkein puolet (47,1 %) suomalaisten vesijalanjäljestä on kuitenkin ulkomailla, sillä teollisten tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret. Keskon merkittävimmät vedenkulutuksen vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta kärsiviltä alueilta.

Vuonna 2015 Kesko aloitti omien tuotemerkkiensä vesiriskiarvioinnin tunnistaakseen toimitusketjussaan ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai

saastumisen ongelmat. Tavoitteena on saada vesiriskiarviointi valmiiksi vuonna 2016 ja käyttää tuloksia toimenpiteiden suunnitteluun.

EN8 Vedenkulutus

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua kaikissa toimintamaissa. Lisäksi Virossa, Liettuaissa ja Valko-Venäjällä on muutamia kaivoja käytössä. Kaivoveden osuus kokonaisvedenkulutuksesta on kuitenkin pieni (3 %), ja siten se raportoidaan osana kunnallista vedenjakelua.

Vedenkulutus maittain

m ³	2015	2014	2013
Suomi	884 994	935 472	920 414
Ruotsi	5 627	5 504	9 940
Norja	1 445	1 407	5 527
Viro	4 954	4 876	6 220
Latvia	10 128	11 297	10 646
Liettua	38 472	38 903	30 880
Venäjä	79 755	75 056	53 439
Valko-Venäjä	43 342	39 741	38 081
Kaikki yhteensä	1 068 717	1 112 256	1 075 147

K-ryhmän omassa toiminnassa vettä käytetään lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen. Ruokakaupoissa korkean hygieniatason säilyttäminen on erityisen tärkeää ja lakisääteiset

hygieniavaatimukset on täytettävä. Yksittäisiä suuria vedenkuluttajia ovat Neste Oil K-marketien autopesuasemat Suomessa.

Suomen kiinteistöjen vedenkulutus laski noin 5 % vuonna 2015. Vaikuttavina tekijöinä olivat K-citymarketien ja K-supermarketien ominaisvedenkulutusten lasku (-3,3 % ja -6,4 %) sekä Anttilan myynti. Venäjän vedenkulutuksen nousu jatkuu viiden K-ruokakaupan avauduttua vuosina 2014–2015.

Kiinteistötyyppikohtaiset tilastot vedenkulutuksesta ja kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseurantaraportista](#).

Muiden maiden vedenkulutustiedot kootaan yhtiöiden raportoimista luvuista, jotka perustuvat laskutus- tai kulutustietoihin. Osa vuokratiloissa sijaitsevien kauppojen

vedenkulutuksesta sisältyy vuokraan eikä vesitietoja raportoida (6 % muiden maiden toimipisteistä). Lisäksi kahden prosentin osalta tietoja ei ollut saatavilla.

EN9 Vesilähteet, joihin organisaation vedenotolla on merkittävä vaikutus

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua eikä merkittävää vedenottoa vesilähteistä ole.

EN10 Veden kierrätys ja uudelleenkäyttö

Kesko ei kierrätä eikä uudelleenkäytä vettä. Kaikki toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

Luonnon monimuotoisuus

Tunnusluvut: EN11–EN14

Keskon suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen syntyvät myytävien tuotteiden elinkaaren aikana. Näitä epäsuoria vaikutuksia hallitaan hankintalinjausten kautta. [Keskeisiä linjauksia](#) ovat kala- ja äyriäislinjaus, puulinjaus, palmuöljylinjaus sekä helmikuussa 2016 julkaistu soijalinjaus.

Globaali ruoantuotanto kasvavalle väestölle on suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle maailmassa. Ruokaturvaa voidaan edistää kestäville ja tehokkailla maatalouskäytännöillä ja minimoimalla ruokahävikkiä.

Suomessa K-ruokakauppojen ostoista noin 80 % on kotimaisilta tavarantoimittajilta, joten kestävä ja elinvoimaisen suomalaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden merkitys Keskolle on suuri. K-maatalous-ketjulla on Hauholla oma koetila, joka tutkii, testaa ja kehittää lajikkeita ja kestäviä viljelymenetelmiä Suomen olosuhteissa, myös ilmaston muuttuessa. Lue lisää [koetilan toiminnasta](#).

Ruokahävikin minimointi koko elintarvikeketjussa maataloudesta loppukuluttajaan asti vähentää alkutuotannon tarvetta ja siten vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen sekä ruokahävikkiin liittyviä kasvihuonekaasupäästöjä. Ilmastonmuutos myös osaltaan vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen etenkin kuivuudesta kärsivien alueiden laajentuessa. Lue lisää Keskon monipuolisesta työstä ruokahävikin sekä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi kohdista [Jätevedet ja jätteet](#) sekä [Päästöt](#).

Kesko osallistuu FIBS yritysvastuuverkoston ja Ympäristöministeriön yhteistyössä järjestämään [Yritykset & biodiversiteetti](#) -ohjelmaan. Vuonna 2015 Kesko osallistui ohjelman Master Class -koulutukseen syventääkseen ymmärrystä Keskon biodiversiteettiin liittyvistä vaikutuksista ja vaikutusmahdollisuuksista.

EN11 Omistetut, vuokratut tai hallinoidut toimipaikat, jotka sijaitsevat luonnonsuojelualueilla tai luonnon monimuotoisuuden kannalta rikkailla alueilla tai niiden läheisyydessä, EN12 Organisaation toiminnan vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen suojelualueilla tai monimuotoisuuden kannalta rikkailla alueilla

Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuille alueille.

Keskolla ei ole merkittäviä suoria biodiversiteettivaikutuksia. Kesko ei omista eikä toimi alueilla, jotka ovat tai joiden lähistöllä on suojelualue tai monimuotoisuuden kannalta rikas alue.

EN13 Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt

Kesko ja Hämeenlinnan seudun K-kauppiaat osallistuvat Hämeen alueen merkittävän vesistön Vanajaveden kunnostukseen [Vanajavesikeskuksen](#) pääyhteistyökumppanina 2014–2017. Neljään Hämeenlinnan alueen K-kauppaan asennettiin kesällä 2015 monitorit, joista on voinut seurata reaaliajassa viiden Vanajaveden valuma-alueella sijaitsevan mittauskohteen vesien laatua.

Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä. Vuonna 2015 kunnostettiin neljä Keskon kohdetta, joista poistettiin yhteensä noin 6 400 tonnia pilaantunutta maa-ainesta.

Kokkolassa sijaitsevalle kohteelle suoritettiin öljyisen maaperän kunnostus Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen luvalla. Työn urakoi Ab Tallqvist Infra Oy ja ympäristötekniisenä valvojana toimi Golder Associates Oy. Kunnostusalueelta poistettiin yhteensä noin 54,5 tonnia pilaantuneita massoja. Jäännöspitoisuusnäytteet varmistettiin Novalab Oy:n ja ALS Laboratory Groupin laboratoriossa eikä niissä ilmennyt ohjearvoja ylittäviä öljypitoisuuksia.

Insinööritoimisto Pohjantekniikka Oy suoritti Sastamalassa sijaitsevan tontin (50 572 m²) alueella kunnostustyön. Pirkanmaan ELY-keskuksen luvalla toteutetussa työssä kunnostusalueelta poistettiin yhteensä 1 923,4 tonnia pilaantuneita maita ja 302 tonnia öljyistä betonia. Kohde saatiin kunnostettua tavoitteiden mukaisesti lukuun ottamatta alueella sijaitsevan rakennuksen alapuolista maaperää, jonne jäi raskaita öljyhiilivetyjakeita yli ylemmän ohjearvotason. Rakennus puretaan alustavien suunnitelmien mukaan vuonna 2017, minkä jälkeen kunnostustyön jatkotoimenpiteet on tarkoitus suorittaa loppuun.

Keski-Suomen ELY-keskuksen luvalla ja Ramboll Finland Oyn valvonnassa toteutettiin Keuruulla sijaitsevan tontin (17 943 m²) maaperän kunnostus. Työn urakoitsijoina toimivat Louhinta ja porauspalvelu Korhonen Oy ja Maansiirto Hämeenniemi Ky. Kunnostusalueelta poistettiin yhteensä noin 3 700 tonnia bensiinillä ja öljyllä pilaantuneiksi luokiteltua maata. Jäännöspitoisuusnäytteet varmistettiin Ramboll Analytics Oy:n tutkimuslaboratoriossa ja ne täyttivät kunnostustavoitteen mukaisen puhtaustason.

Savonlinnassa sijaitsevan tontin (2 507 m²) kunnostuksen suoritti Savonlinnan PR-Urakointi Oy. Työ toteutettiin Ramboll Finland Oy:n valvonnan alaisuudessa ja Etelä-Savon ELY-keskuksen luvalla. Kunnostusalueelta poistettiin yhteensä 420 tonnia öljyhiilivedyillä pilaantuneeksi luokiteltua maata. Jäännöspitoisuusnäytteet määritettiin SGS Inspection Services Oy:n tutkimuslaboratoriossa kynnysarvotasojen mukaisiksi.

Keskolla ei ole omia suojeltuja elinympäristöjä.

EN14 Uhanalaiset tai suojellut lajit organisaation toiminnan vaikutuspiirissä

Keskon suoran toiminnan piirissä ei ole uhanalaisia lajeja.

Päästöt

Tunnusluvut: EN15–EN19, EN21

Kesko raportoi toiminnastaan aiheutuvat suorat ja epäsuorat (Scope 1 ja 2) kasvihuonekaasupäästöt [GHG Protocol](#) -standardin mukaisesti.

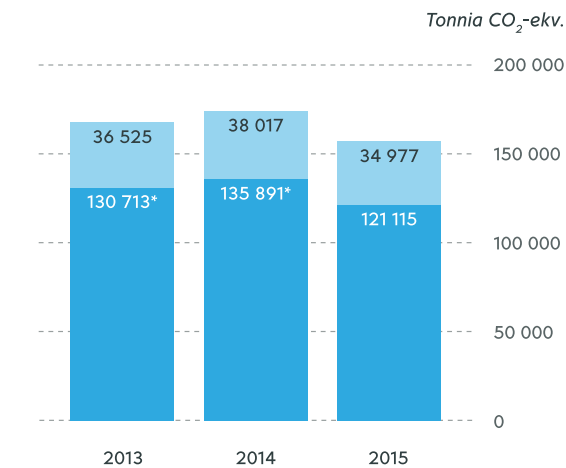
- Scope 1: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen lämmitykseen ja

sähköntuotantoon ja Keskon hallinnoimiin kuljetuksiin käytetyn polttoaineen kulutuksesta

- Scope 2: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen kuluttaman ostoenergian (sähkön ja kaukolämmön) tuotannosta

EN15 ja EN16 Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

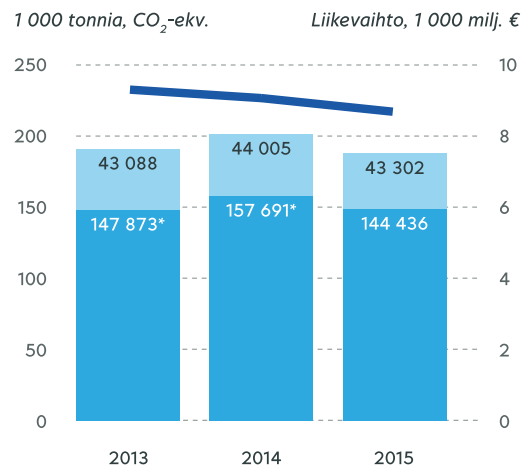
Scope 1 ja 2 -päästöt, Suomi

Scope 1
Scope 2

* Luku tarkentunut edellisestä raportista.

Scope 1 ja 2 -päästöt, kaikki toimintamaat

Scope 1
Scope 2
Liikevaihto

* Luku tarkentunut edellisestä raportista.

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasupäästöt

Tonnia CO ₂ -ekv	2015	2014	2013
Suorat (Scope 1)	43 302	44 005	43 088
Suomi	34 977	38 017	36 525
kuljetukset (Keslog)	34 117	36 915	35 582
lämmön omatuotanto (maakaasu ja öljy)	860	1 102	943
Muut toimintamaat	8 325	5 988	6 563
kuljetukset (Valko-Venäjä ja Viro)	1 115	-	-
lämmön ja sähkön omatuotanto (maakaasu, öljy, turve ja polttopuu ¹)	7 210	5 988	6 563
Epäsuorat (Scope 2)	144 436	157 691	147 873
Suomi	121 115	135 891	130 713
ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	73 734	81 495 ³	73 836
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen) ²	153 087	165 946	168 168
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	47 381	54 396 ³	56 878 ³
Muut toimintamaat	23 321	21 800	17 160
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	18 475	17 362	14 442
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	4 846	4 438	2 718
Yhteensä	187 738	201 696	190 961
Suomi, Scope 1 ja 2 yhteensä	156 092	173 908	167 238
Muut toimintamaat, Scope 1 ja 2 yhteensä	31 646	27 788	23 723

¹ Valko-Venäjän yhden toimipisteen lämmitykseen käytetyn polttopuun biogeeninen hiilidioksidipäästöluku on raportoitu Scope 1 -päästöissä, koska sen osuus kokonaispolttoaineista on merkityksetön (noin 2 %).

² GHG Protocol -standardin mukaisesti Suomen sähkönkulutukselle on raportoitu sijaintiperusteinen päästöluku. Yhteenlasketuissa päästöluvuissa käytetään hankintaperusteista lukua. Sijaintiperusteisella luvulla tarkoitetaan maakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua ja hankintaperusteisella sähköntoimittajakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua.

³ Luku tarkentunut edellisestä raportista

Scope 1

Vuonna 2015 Keskon Scope 1 -päästöt Suomessa laskivat, mikä johtui kuljetusten päästöjen sekä lämmityksen tarpeen vähenemisestä. Muiden toimintamaiden Scope 1 -päästöt kasvoivat pääasiassa Venäjällä avattujen uusien K-ruokakauppojen oman lämmön- ja sähköntuotannon myötä.

Vuonna 2015 raportoitiin muiden toimintamaiden omien kuljetusten päästöt Valko-Venäjältä ja Virosta. Suurin osa muiden toimintamaiden kuljetuksista on ulkoistettu ja raportoidaan rajallisesti Scope 3 -päästöissä.

Suomessa Keskon päivittäistavarakaupan kuljetuksia hallinnoi Keslog. Sen omien ja suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten päästöarvot laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti. Valko-Venäjän ja Viron kuljetusten päästöt laskettiin polttoaineenkulutuksen perusteella.

Scope 2

Vuonna 2015 Keskon ostoenergian päästöt Suomessa laskivat 11 %, mikä johtui enimmäkseen kiinteistökannan muutoksista (Anttilan myynti) sekä kaukolämmön osalta myös lämpimästä talvesta.

Keskon toimittama sähkö, 438 GWh (2014: 469 GWh), kattaa noin 62 % Suomessa sijaitsevien kiinteistöjen kokonaiskulutuksesta. Vuonna 2015 Keskon toimittama sähkö oli suurimmaksi osaksi Helsingin Energian ydinvoimalla tuotettua hiilivapaata sähköä, mutta siihen sisältyy myös osuus KSS Energian kautta hankittua biokaasulla tuotettua sähköä.

Keskon muiden toimintamaiden ostoenergian päästöt kasvoivat 7 %, mihin vaikuttaa Venäjän K-ruokakauppojen määrän kasvu.

Kiinteistöjen Scope 1 ja 2 -päästöjen laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili Suomi](#) ja [muut toimintamaat](#) -raporteista.

EN17 Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 3)

Scope 3 -kasvihuonekaasupäästöt

Tonnia CO ₂ -ekv	2015	2014	2013
Upstream			
Ostetut tuotteet ja palvelut	5 936 000	5 922 000	-
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	18 200	9 900	20 200
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)	69 300	76 100	54 900
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	18 300	18 600	26 300
Jätteet	9 000	10 100	8 500
Liikematkat	2 700	2 800	3 000
Työmatkaliikenne	6 700	7 800	10 800
Downstream			
Asiakasliikenne (kauppamatkat)	154 400	166 100	174 000
Myytyjen tuotteiden käyttö	852 900	1 093 900	-
Myytyjen tuotteiden loppukäsittely	16 300	28 000	-
Franchising (kauppiastoiminta)	22 800	27 800	-

Laskentaperusteet löytyvät [Scope 3 -raportista](#).

EN18 Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti lasketaan liikevaihtoon (2015: 8 679 milj. euroa) ja keskimääräiseen henkilökuntamäärään (2015: 18 955 henkilöä) suhteutettuna.

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

	2015	2014	2013
Liikevaihtoon suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/milj. €)	21,6	22,2	20,5
Henkilöstömäärään suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/hlö)	9,9	10,1	9,8

Vuoden 2013 ja 2014 luvut ovat tarkentuneet edellisestä raportista

EN19 Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Suomessa päivittäistavarakaupan logistiikan (Keslog) päästöjä vähennetään pitkäjänteisellä työllä:

- Logistinen tehokkuus: keskitetty jakelu, reittioptimointi ja korkeat kuormien täyttöasteet
- Tehokas paluulogistiikka: kuljetetaan paluukuljetuksena hankintakuormia, kaupoista palautuvia kuljetusalustoja ja kierrätettäviä lavoja, rullakoita, pahvia, pulloja tai tölkkejä
- Taloudellisen ajotavan koulutus: kaikki yli 500 Keslogin sopimuskuljettajaa koulutettu
- Kaluston uusiutuminen: 9 kaksitasoperävaunua ja erikoispitkä Ekorekka käytössä pitkän matkan runkokuljetuksissa

TEHOKAS KULJETUSKALUSTO

Tavallinen yhdistelmäperävaunu

90 rullakkoa

Kaksitasoinen yhdistelmäperävaunu

120 rullakkoa

Erikoispitkä Ekorekka

189 rullakkoa

Vuosien 2012–2020 aikana päivittäistavarakaupan logistiikan (Keslog) tavoitteena on vähentää liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta. Vuonna 2015 päästöt ovat vähentyneet 5,5 %, mikä johtuu uusista ratkaisuisista kuljetuksen ohjauksessa sekä kalustossa.

[Energiatehokkuussopimuksen toimenpiteillä](#) säästettiin 64 GWh energiaa vuoden 2015 loppuun mennessä, mikä vastaa 14 080 tonnia CO₂-ekv päästöjä Suomen keskimääräisellä [sähkönhankinnan päästökertoimella](#) laskettuna (220 kg CO₂-ekv/MWh).

Henkilökunnan liikkumisen päästövähennykset

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 8,0 miljoonaa lentomailia vuonna 2015 (2014: 8,1 milj.). Lentomat kustamista pyritään välttämään muun muassa kannustamalla virtuaalineuvottelujen pitoon. Etäneuvottelujen määrä Microsoft Lync -sovelluksella on kasvanut noin 19 % edellisestä vuodesta. Vuonna 2015 Lync-neuvotteluja pidettiin yhteensä 47 453 tuntia (2014: 39 924 tuntia). Vuoden 2015 lopussa konsernissa oli käytössä 26 Videra-etäkokouspistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä videokokouksia yhteensä 3 812 tuntia (2014: 4 341).

Keskossa oli vuoden 2015 lopussa käytössä 607 työsuhdeautoa Suomessa (2014: 644).

- 12 etanoliautoa (2014: 17 etanoliautoa)
- 263 bensa-autoa (2014: 268 bensa-autoa)
- 330 dieselautoa (2014: 358 dieselautoa)
- 2 kaasuautoa (2014: 1 kaasuauto)

Keskon työsuhdeautopolitiikan mukaisesti suositaan vähäpäästöisiä automalleja ja uusinta moottoritekniikkaa. Keskon käyttämät työsuhdeautot ovat päästöarvoiltaan alle 160 g CO₂/km. Vuonna 2015 keskimääräinen päästötaso oli 127 g CO₂/km (2014: 132 g CO₂/km). Työsuhdeautojen aiheuttamat päästöt olivat yhteensä 2 367 tonnia CO₂ (2014: 2 497 tonnia CO₂). Laskelma sisältää myös työsuhdeautoilla ajatun yksityisajon.

EN21 Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan

Keskon vuonna 2015 Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian:

- NO_x-päästöt olivat 214 tonnia (2014: 241 tonnia)
- SO₂-päästöt olivat 181 tonnia (2014: 204 tonnia)
- Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä oli 1,5 tonnia (2014: 1,6 tonnia)

Laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili -raportista](#).

Kuljetuksista kerätään vain CO₂-päästötiedot.

Jätevedet ja jätteet

Tunnusluvut: EN22–EN24

Keskon tavoite on toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön ja saavuttaa nollakaatopaikkajäte.

Ruokahävikin vähentäminen

Keskon päivittäistavarakaupan tavoitteena on minimoida omasta toiminnastaan aiheutuva ruokahävikki ja hyödyntää väistämättä jäävä biojäte. Lue tavoitteesta tarkemmin [Keskon vastuullisuusohjelmasta](#).

Ruokahävikkiä vähennetään ja hyödynnetään tässä järjestyksessä:

- Hävikin ennaltaehkäisy: sähköiset ennuste- ja tilausjärjestelmät, tehokas logistiikka, henkilökunnan koulutus ja pakkauksominaisuuksien optimointi
- Hintojen alennukset tuotteille, joiden parasta ennen -päiväys on lähestymässä
- Myynnistä poistetun elintarvikekelpoisen ruoan lahjoittaminen hyväntekeväisyysjärjestöille
- Elintarvikekelvottoman biojätteen hyödyntäminen energiaksi

Vuonna 2015 [Kesko aloitti yhteistyön Gasumin kanssa](#) hyödyntääkseen Uudenmaan alueen K-ruokakauppojen ja varaston biojätteet biokaasuksi Pirkka-tuotteiden valmistukseen.

K-ruokakaupat kannustavat asiakkaita vähentämään kotona syntyvää ruokahävikin määrää. Kesko ja K-ruokakaupat osallistuivat syyskuussa 2015 Kuluttajaliiton Hävikkiviikkoon ja tarjosivat asiakasviestinnässä

tietoa, vinkkejä ja reseptejä ruokahävikin vähentämiseen. Lue lisää [K-ruoka.fi:stä](#).

Materiaalien kierto

Keskon päivittäistavarakaupan keskitetyn keräyspalvelun kautta ohjattiin 200 K-ruokakaupan pahvi- ja muovipaalit teollisuuteen hyödynnettäväksi vuonna 2015. Pahvia kerättiin noin 2 600 tonnia ja muovina noin 80 tonnia.

K-ruokakauppojen yhteydessä sijaitsevat kierrätyspalvelut helpottavat asiakkaiden arkea ja ovat tehokas tapa lisätä käytöstä poistetun tavaran ja kuluttajapakkausjätteen kierrätystä kotitalouksissa:

- K-ruokakauppojen yhteydessä oli noin 255 kuluttajapakkausten (kuitu, lasi, metalli) kierrätykseen tarkoitettua ekopistettä helmikuussa 2016. Muovia kerättiin 38 ekopisteessä (2014: 11). Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita.
- Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia. Asiakkaat palauttivat vuonna 2015:
 - 311 miljoonaa tölkkiä
 - 94 miljoonaa kierrätysmuovipulloa
 - 26 miljoonaa kierrätyslasipulloa
- Kaikki K-ruokakaupat ottivat asiakkailtaan vastaan kannettavia paristoja ja pienakkuja
- Sähkö- ja elektroniikkaromun (SER) vastaanottovelvoitteen piirissä kerätty määrä K-ryhmän kaupoissa vuonna 2015 oli noin 119 tonnia

Keslogin paluulogiistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamat pakkaukset

Tuhatta kpl	2015	2014	2013
Alumiinitölkit	96 479	93 107	85 009
Kierrätysmuovipullot	61 403	54 296	52 511
Kierrätyslasipullot ¹	9 462	9 667	12 508
Uudelleenkäytettävät laatikot	17 294	16 501	18 457

¹ Osa kierrätyslasipullojen keräyksestä siirtyi 2014 aikana erilliskeräykseen

K-raudan ja Rautian kierrätetty kyllästetty puutavara ja lyijyakut, Suomi

Tonnia	2015	2014	2013
Kyllästetty puutavara	914	1 003	1 080
Lyijyakut	1,6	4,3	2,4

K-ryhmän kaupoissa kerätyt paristot ja akut (Recser), Suomi

Tonnia	2015	2014	2013
Paristot ja akut	210	193	174

K-kauppojen yhteydessä olevien UFF:n kierrätyspisteiden kautta kerätyt vaatteet

Tonnia	2015	2014	2013
Vaatekierrätys	2 915	2 507	2 280

EN22 Päästöt vesistöön

Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon. Keskon toiminnasta ei synny GRI-ohjeistuksen tarkoittamia päästöjä vesistöön.

EN23 Jätteet

Jätteet kaikissa toimintamaissa

Tonnia	2015	2014	2013
Ei-vaarallinen jäte	27 785	30 699	25 422
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	18 423	19 675	18 113
Kaatopaikalle	9 362	11 024	7 309
Vaarallinen jäte	1 262	164	275
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	172	-	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	1 090	-	-
Jätteet yhteensä	29 047	30 863	25 697

Jätteiden hyötykäyttöasteet

Suomessa Keskon jätetilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valtaosa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa. Vuonna 2015 Keskon tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa on noussut 99 prosenttiin johtuen sekajätteen poltosta energiaksi. Muissa toimintamaissa hyötykäyttöaste oli 46 %. Hyötykäyttöasteeseen on laskettu mukaan kaikki jätteet paitsi kaatopaikalle menevät jätteet.

Kesko tarjoaa K-kauppiaille mahdollisuuden osallistua keskitettyyn jätehuoltosopimukseen Etelä-Suomen alueella. Vuonna 2015 puitesopimuksen piirissä oli 97 K-ruokakauppaa, 11 rautakauppaa ja 14 muuta kauppaa. Kaupoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli noin 98 % (2014: 96 %) ja kierrätysaste noin 67 % (2014: 67 %).

Jätteet, Suomi

Tonnia	Päivittäistavara-kauppa			Rauta- ja erikoiskauppa ¹			Autokauppa		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Ei-vaarallinen jäte	9 102	9 190	8 687	1 036	2 095	2 503	599	605	655
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	8 998	8 846	8 296	1 025	2 087	2 333	598	592	618
Kaatopaikalle	104	344	391	11	8	170	1	13	37
Vaarallinen jäte	8	8	2	959	4,1	2	158	31	35
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	-	-	-	24	-	-	136	-	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	8	-	-	935	-	-	22	-	-
Yhteensä	9 110	9 198	8 689	1 995	2 099	2 505	757	636	690
Hyötykäyttö- %	99	96	96	99,4	99,6	93	99,9	98	95

¹ Pieni osa tiedoista perustuu arvioon (2 % rauta- ja erikoiskaupan jätemäärästä)

Jätteet, Ruotsi ja Norja

Tonnia	Ruotsi			Norja		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Ei-vaarallinen jäte	2 645	2 788	3 302	633	1 022	1 063
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	2 420	2 206	2 464	593	1 019	1 057
Kaatopaikalle	225	582	838	40	3	6
Vaarallinen jäte	61	29	169	15	55	37
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	4	-	-	-	-	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	57	-	-	15	-	-
Yhteensä	2 706	2 817	3 471	648	1 077	1 100
Hyötykäyttö- %	92	79	76	94	99	99

Jätteet, Baltia, Venäjä ja Valko-Venäjä

Tonnia	Viro			Latvia			Liettua			Venäjä ¹			Valko-Venäjä ¹		
	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013	2015	2014	2013
Ei-vaarallinen jäte	680	631	543	612	545	602	2 605	3 545	2 904	8 303	8 537	4 658	1 570	1 741	505
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	608	392	193	156	127	183	1 699	2 430	1 793	2 279	1 918	1 138	48	58	38
Kaatopaikalle	72	239	350	456	418	419	906	1 115	1 111	6 024	6 619	3 520	1 522	1 683	467
Vaarallinen jäte	20	14	11	3	3	2	36	18	16	1	1	1	1	1	0,2
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	0,1	-	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	20	-	-	3	-	-	28	-	-	0,8	-	-	0,9	-	-
Yhteensä	700	645	554	615	548	603	2 641	3 563	2 920	8 304	8 538	4 659	1 571	1 742	505
Hyötykäyttö- %	90	63	37	26	24	31	66	69	62	27	22	24	3	3	8

¹ Tilastosta puuttuu yhden toimipisteen tiedot

EN24 Merkittävien vuotojen määrä ja suuruus

Vuonna 2015 ei ollut merkittäviä öljy-, polttoaine-, jäte-, kemikaali- tai muita vuotoja. Lue lisää [suojelluista tai kunnostetuista elinympäristöistä](#).

SOSIAALISET VAIKUTUKSET

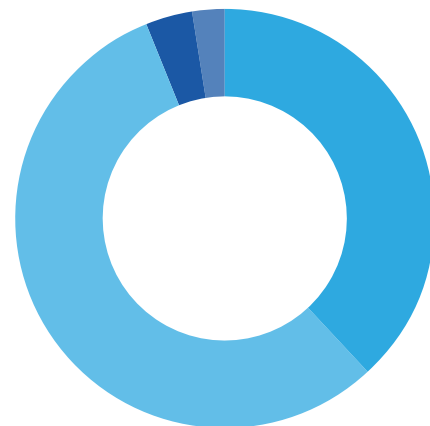
Henkilöstö

Tunnusluvut: LA1–LA2, LA4–LA6, LA9–LA13

LA1 Henkilöstön vaihtuvuus

Vuonna 2015 Keskossa työskenteli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin noin 18 955 henkilöä (2014: 19 976) kahdeksassa maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuaassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Henkilöstöstä 44 % oli Suomessa ja 56 % muissa toimintamaissa. Koko henkilökuntamäärästä vähittäiskaupassa työskenteli noin kolme neljäsosaa.

Keskon henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2015, %

- Päivittäistavara- ja elintarvikkeita myyvä kauppa 38,1 %
- Autokauppa 3,6 %
- Rauta- ja erikoiskauppa 55,9 %
- Yhteiset toiminnot 2,4 %

Keskon henkilökunnan määrän kehitys

	2015	2014	2013
Suomi 31.12.	10 081	12 180	12 776
Muut toimintamaat 31.12.	11 854	11 614	11 087
Yhteensä 31.12.	21 935	23 794	23 863
Suomi, keskimäärin	8 300	9 580	9 805
Muut toimintamaat, keskimäärin	10 655	10 396	9 683
Yhteensä keskimäärin	18 955	19 976	19 489

Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet

	2015	2014	2013
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	11,5	13,9	12,9
Yhtiöt muissa toimintamaissa	6,1	7,2	7,0
Koko konserni yhteensä	8,6	10,7	10,2
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	39,4	43,6	45,4
Yhtiöt muissa toimintamaissa	8,1	7,1	8,0
Koko konserni yhteensä	22,5	25,8	28,1

Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2015 toimintamaittain eriteltynä

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Valko-Venäjä
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	10 081	815	225	567	470	3 869	3 641	2 267
Vuonna 2015 keskimäärin	8 300	785	203	538	478	3 492	3 149	2 010
Työsuhteita alkoi, kpl ¹	3 175	279	54	179	186	2 243	2 137	1 475
- naisia	1 726	85	14	79	46	2 ³	1 223	758
- miehiä	1 449	194	40	100	140	9 ³	914	717
Työsuhteita päättyi, kpl ¹	2 966	208	217	166	209	2 251	1 886	1 419
Työnantajan päättämänä, %	4,6	6,7	30,0	4,8	9,1	14,7	11,0	38,0
Kokonaisvaihtuvuus, % ²	20,6	25,5	95,1	20,1	36,2	57,2	51,8	28,1

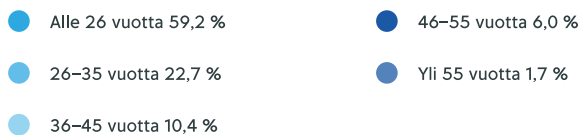
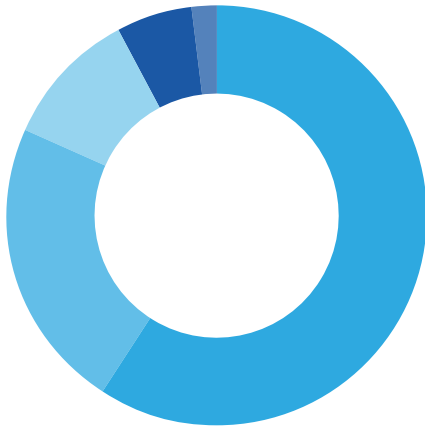
¹ Sisältää kesätyöntekijät

² Ei sisällä kesätyöntekijöitä

³ Ei sisällä Senukai, Liettua

Päättynneissä työsuhteissa henkilöt mukana laskennassa vain kerran, alkaneissa työsuhteissa yhdellä henkilöllä voi olla useampi alkanut työsuhde

Alkaneet työsuhteet, ikärakenne 2015, %

LA2 Henkilöstön etuudet

Kesko-konserni tarjoaa henkilöstölleen kaikissa toimintamaissa henkilöstöetuuksia. Suomessa vakitukselle sekä määrä- ja osa-aikaiselle henkilöstölle tarjotaan esimerkiksi:

- Työterveyshuolto
- Vakuutus työtapaturman ja ammattitaudin varalta
- Vanhempainvapaa
- Eläke-etuudet

Kesko tukee kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Esimerkiksi Suomen yhtiöissä käytössä ovat liikunta- ja kulttuurisetelit. Osa Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuassa toimivista yhtiöistä myös tukee taloudellisesti työntekijöitään erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi lapsen syntymän ja ensimmäisen kouluvuoden ja läheisen kuoleman yhteydessä sekä muissa erityistilanteissa. Lisäksi työntekijöille tarjotaan monipuolisia ostoetuja K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä sekä

henkilökuntamyymälöissä. Myös työsuohdepuhelin ja -auto ovat tarjolla tehtävän niin edellyttäessä.

Tulospalkkiot ja osakepalkkio-ohjelma

Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtäviä ja muunlaisiin bonus- tai provisiojärjestelmiin kuuluvia tehtäviä. Tulospalkkiojärjestelmän mittareita ovat esimerkiksi konsernin ja toimialan kokonaistulos, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastyytyväisyys. Esimiesten tulospalkkioon vaikuttaa myös henkilöstön työttytyväisyys. Vuoden 2014 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2015 Suomessa noin 12,4 miljoonaa euroa (2014: 12,7 miljoonaa euroa) eli 4,0 % (2014: 3,6 %) palkkasummasta.

Vuonna 2015 maksettiin erilaisia palkkioita tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteenlaskien:

- Suomessa 13,1 miljoonaa euroa (2014: 13,4 miljoonaa euroa)
- Muissa toimintamaissa 5,0 miljoonaa euroa (2014: 6,2 miljoonaa euroa)

Kesko-konsernin johdolla ja avainhenkilöillä (noin 150 henkilöä) on suoritusperusteinen tulospalkkiojärjestelmä. Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 3–8 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti. Keskolla on noin 150:lle johtoon kuulvalle ja nimetylle muulle avainhenkilölle suunnattu osakepalkkiojärjestelmä 2014–2016.

Osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa: kalenterivuodet 2014, 2015 ja 2016. Palkkiona annettaviin osakkeisiin liittyy kutakin ansaintajaksoa seuraava kolmen kalenterivuoden mittainen sitouttamisjakso, jonka aikana osakkeita ei saa luovuttaa. Vuoden 2016 helmikuussa hallitus päätti antaa osakepalkkiojärjestelmän ansaintajakson 2015 ansaintakriteerien täyttymisen perusteella 142:lle Keskon johtoon kuulvalle ja nimetylle muulle avainhenkilölle yhteensä 140 365 yhtiön B-osaketta.

Eläkkeet

Kesko-konsernissa Suomessa annettiin uusia eläkemyöntöjä 168 (2014: 155) henkilölle. Lukuun sisältyvät vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi osa-aikaeläkkeelle, osatyökyvyttömyyseläkkeelle ja kuntoutustuelle jääneet. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jolta kuntoutuja pyritään saamaan takaisin työelämään. Kuntoutusrahaa

myönnettiin uudelleenkoulutukseen tai työkokeiluun 50 (2014: 40) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2015 oli 59 (2014: 59) vuotta. Muissa toimintamaissa 15 (2014: 14) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

HENKILÖSTÖN JA JOHDON VÄLISET SUHTEET

LA4 Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Suomessa uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa työnantajan on ilmoitettava neuvottelujen perusteella harkittavista päätöksistä kohtuullisen ajan kuluessa. Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja.

Ruotsissa lakiin perustuva vähimmäisilmoitusaika organisaatiomuutostilanteissa on 8–24 viikkoa muutoksen luonteesta riippuen. Myöskään Ruotsissa noudatettavassa työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja. Norjassa ei ole määritetty tarkkaa vähimmäisilmoitusaikaa organisaatiomuutostilanteissa, mutta sekä lain että työehtosopimuksen mukaan organisaatiomuutoksista tulee ilmoittaa henkilöstölle niin aikaisin kuin mahdollista.

Venäjällä lain mukaan uudelleenjärjestelytilanteista tulee ilmoittaa 8,5

viikkoa ennen niiden voimaan astumista. Suurissa organisaatiomuutoksissa, jotka koskevat yli 20 % henkilöstöstä, tulee myös viranomaisia tiedottaa 8–12 viikkoa aikaisemmin. Virossa ja Latviassa vähimmäisilmoitusaika uudelleenjärjestelytilanteissa on neljä viikkoa. Valko-Venäjällä vastaava ilmoitusaika on kahdeksan viikkoa. Näissä toimintamaissa ei ole työehtosopimuksia.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työläisilmoitussäädännössä määriteltyjä irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta. Työntekijät voivat esittää kysymyksiä, palautetta tai kehittämisehdotuksia Keskon tai sen tytäryhtiöiden toimintaan liittyvistä asioista nimettömänä Keskon intranetistä, Keskonetistä, löytyvän Suora linja - palautekanavan kautta. Vastaukset julkaistaan kaikkien nähtäväksi Keskonetissä. Myös Keskonetistä löytyvän Postia pääjohtajalle -palautekanavan kautta henkilökunta voi lähettää terveisensä, kommenttinsa ja ehdotuksensa sähköisesti suoraan pääjohtajalle.

TYÖTERVEYS JA -TURVALLISUUS

LA5 Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa. Keskon HR-toiminnot järjestävät keskolaisille ja K-kauppiaille työturvallisuuskoulutusta. Eri yhtiöt järjestivät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

LA6 Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset

Kesko-konsernissa työntekijöiden neuvonta ja ohjaus, työhön liittyvien terveydellisten riskien kartoittaminen sekä sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito vakavissakin sairauksissa yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa on työterveyshuollon normaalia toimintaa.

Keskon oman työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 10 200 (2014: 10 500) Kesko-konsernin työntekijää. Keskon työterveyshuolto ostaa Suomessa pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevien työntekijöiden työterveyshuollon eri palveluntuottajilta. Keskitetty hankinta ja tavoitteellinen johtaminen mahdollistavat yhtenäisen sisällön ja toimintatavat työterveyshuollossa. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2015 kaiken kaikkiaan noin 3,7 (2014: 5,2) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 2,0 (2014: 2,5) miljoonaa euroa. Vuonna 2015 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 359 euroa (2014: 412 euroa) henkilöä kohti.

Keskon panostus työterveyshuoltoon, Suomi

	2015	2014	2013
Euroa/henkilö	359	412	481

Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2015	2014	2013
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	93	124	116
Työmatkatapaturmat	35	32	43
Tapaturmataajuus ¹ /miljoona työtuntia	6	6	6
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	16,9	17,6	18,3
Ammattitautiepäilyt	4	11	4
Ammattitaudit	0	0	9
Työtapaturmien, työmatkatapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät	2 166	2 751	2 902
Työntekijää kohti	0,27	0,29	0,30

Laskentatapa: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloon johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita eikä seuraavia yhtiöitä: Vähittäiskaupan Takaus Oy, Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy, Kaupan Maataloussäätiö.

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

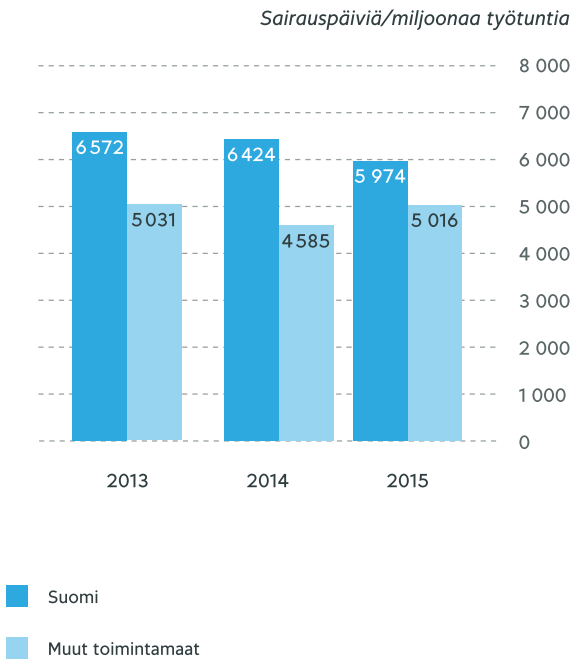
Sairauspoissaolot maittain 2015

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Venäjä	Valko-Venäjä
Sairauspäiviä yhteensä	93 510	7 865	2 414	3 537	3 886	35 446	31 548	21 485
Työntekijää kohti	11,3	10,0	11,9	6,6	8,1	10,2	10,0	10,7
Per miljoona työtuntia	5 974	5 694	6 755	3 240	4 023	5 025	5 059	5 260

Laskentatapa: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä

Ei sisällä Konsoma JLLC, Valko-Venäjä

Sairauspäivien määrän kehittyminen

Luvut eivät sisällä Konsoma JLLC, Valko-Venäjä.

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty yllä olevissa taulukoissa. Muissa maissa työssä tapahtuneita yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia oli vuonna 2015 yhteensä 45 kappaletta. Suomessa vastaava luku oli 93 kappaletta. Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,4 % tehdyistä työtunneista vuonna 2015 (2014: 4,5 %). Noin 77,4 % (2014: 78 %) sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista sairauspoissaoloa (palkallisia sairauspäiviä). Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 3,7 % (2014: 3,7%). Luvut eivät sisällä Konsoma JLLC:n tietoja.

KOULUTUS JA HENKILÖSTÖN KEHITTÄMINEN

LA9 Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden ja LA10 Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen. Osana strategian läpivientiä toteutettiin kaikilla toimialoilla digiosaamisen kartoitus osana kehityskeskusteluja. Ensimmäinen K Digital Academy -koulutusohjelma kehitettiin ja toteutettiin markkinoinnin parissa työskenteleville. Kaikille K-ryhmäläisille tuotiin tarjontaan avoin digitaalisen markkinoinnin verkkokoulutus. Kauppiaille toteutettiin lukuisia sosiaalisen median koulutuksia alueellisesti.

Osaamisen kehittämisen muita ydinalueita ovat olleet:

- Myynti- ja palveluosaaminen
- Tavara-alakohtaiset kilpailuetuhankkeet
- Turvallisuus ja vastuullisuus
- Lähiesimiestyö
- Johtaminen

Myynti- ja palvelukoulutusta painotetaan erityisesti K-ryhmän kaikille myyjille kohdennetussa Mestari-myjäkoulutuksessa. Kaupan henkilökunnalle tarjotaan myös ammatillisia koulutuksia sekä mahdollisuutta ammattitutkintojen suorittamiseen.

Esimiehille luotiin täsmennetyt koulutuspolut ja ensimmäiset uuden esimiehen koulutusohjelmat pilotoitiin syksyllä. Samalla kehitettiin esimiehille ja asiantuntijoille laaja yhteinen koulustarjonta osaamisen kehittämiseen.

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Suomessa sisäisiä siirtoja tehtiin noin 1 800 (2014: 1 900) ja muissa toimintamaissa yhteensä noin 2 900 (2014: 2 500).

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat [K-trainee-ohjelma](#) ja [kauppiasvalmennusohjelmat](#). Viides K-trainee-ohjelma päättyi syyskuussa 2015 ja ohjelmasta valmistui 11 K-traineeta. Vuonna 2016

järjestetään digitaalisuuspainotteinen ohjelma K-digitrainee.

Tulevia K-kauppiaita koulutetaan kauppiasvalmennusohjelmien avulla. Valmennukseen kuuluu verkko-opintoja, ohjattu kauppiastyön harjoittelu sekä alueellisia ja valtakunnallisia lähiopetusjaksoja. Ohjelmasta valmistuneella on valmiudet aloittaa ura itsenäisenä K-kauppiaana.

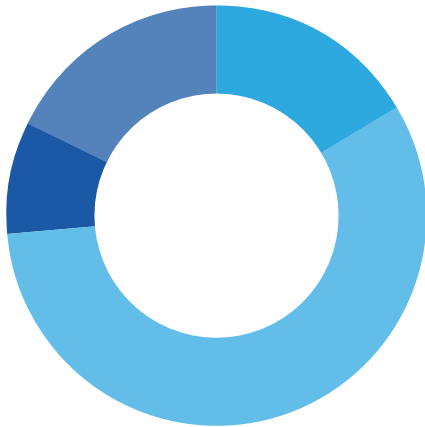
Koulutuspäivät ja -kustannukset 2015

	2015	2014	2013
Koulutuspäiviä¹			
Suomi	6 891	9 083	9 021
muut maat ²	14 614	14 285	16 848
Koulutuspäivät työntekijää kohti¹			
Suomi	0,8	0,9	0,9
muut maat ²	1,4	1,4	1,7
Koulutuskustannukset, milj. €			
Suomi	2,5	2,9	2,0
muut maat	0,9	0,8	0,9
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €			
Suomi	299	298	205
muut maat	87	80	94

¹ 2015: Ei sisällä OOO Kesko Real Estate, Venäjä ja Konsoma JLLC, Valko-Venäjä

² 2013 ja 2014: ei sisällä Konsoma JLLC, Valko-Venäjä

Koulutusjakauma 31.12.2015, %

Ei sisällä Byggnakker, Norja ja K-rauta, Ruotsi.

LA11 Kehityskeskustelut ja suorituksen arvioinnit

Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä avainhenkilöiden suorituksenarvioinnit ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Kehityskeskusteluissa arvioidaan menneen kauden suoritus ja asetetaan tavoitteet tulevalle kaudelle sekä keskustellaan henkilön, esimiestyön ja työyhteisön kehittämisestä. Kehityskeskustelut koskevat koko henkilöstöä, ja vuonna 2015 ne toteutettiin kaksi kertaa; keväällä

ja syksyllä. Kehityskeskustelujen toteutumista selvitettiin vuoden 2016 alussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 85 %. Kyselyyn vastanneista naisista 79 % ja miehistä 82 % prosenttia kävivät kehityskeskustelunsa vuoden 2015 aikana.

Suorituksen arvioinnin tavoitteena on tukea henkilön kehittymistä ja kannustaa parantamaan suoritusta. Yhdenmukaisilla arviointikriteereillä mahdollistetaan systemaattinen avainhenkilö- ja johtoresurssikartoitus ja tuetaan tehtäväkiertoa yhtiöiden välillä.

Henkilöstötutkimus

Henkilöstötutkimus on yksi keskeisimmistä sisäisten toimintatapojen ja esimiestyön laadun kehittämisen välineistä. Henkilöstötutkimus tehdään samanaikaisesti Kesko-konsernissa ja osassa K-kauppoja Suomessa ja muissa maissa. Tutkimuksella selvitetään henkilöstön sitoutumista organisaatioon, hyvän työsuorituksen mahdollistavia toimintatapoja, henkilöstön työhyvinvointia sekä tyytyväisyyttä lähiesimiehen ja johdon toimintaan. Tutkimuksen tulosten pohjalta sovitaan kehittämistoimenpiteet, jotka kytketään osaksi vuosittaista toiminta- ja henkilöstösuunnitelmaa ja joiden toteutumista seurataan. Vuonna 2015 keskityttiin kaikilla toimialoilla vuoden 2014 henkilöstötutkimuksen tulosten perusteella laadittujen toimenpidesuunnitelmien toteuttamiseen. Seuraava henkilöstötutkimus toteutettiin vuoden 2016 alussa.

MONIMUOTOISUUS

LA12 Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskoissa noudatetaan. Kesko Oyj ja sen toimiala- ja tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisääteiset yhtiökohtaiset henkilöstö-, koulutus- ja tasa-arvosuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet. Suunnitelmat kattavat muun muassa rekrytinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

- Keskon henkilöstöstä Suomessa oli naisia 55 % ja miehiä 45 %. Muissa toimintamaissa vastaavasti 50 % ja 50 %.
- Suomessa henkilöstön keski-ikä oli 36,2 vuotta vuonna 2015. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihteli 28 vuodesta 42 vuoteen.
- Henkilöstön työuran pituus: alle 10 vuotta 68 % ja yli 10 vuotta 32 % Suomessa ja vastaavasti 91 % ja 9 % muissa maissa. Pitkätään työurat eivät ole harvinaisia: 911 henkilöä Suomessa on työskennellyt Keskoissa yli 25 vuotta.
- Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi oli naisia
- Konsernijohtoryhmän yhdeksästä jäsenestä naisia oli kaksi
- Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä Suomessa naisten osuus esimiestehtävissä on

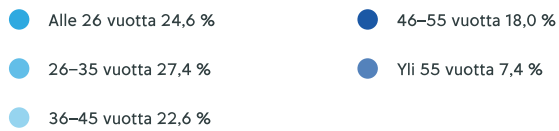
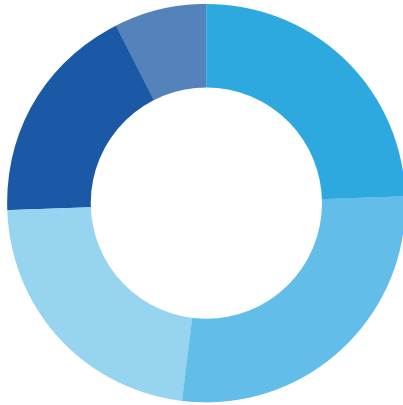
merkittävä; esimerkiksi K-citymarketin osastopäälliköistä 83 % on naisia

- Kaikista esimiehistä Suomessa vuoden 2015 lopussa 51 % (2014: 54 %) oli naisia ja 49 % (2014: 46 %) miehiä

K-ryhmä on käynnistänyt viime vuosien aikana hankkeita erityisryhmien työllistämiseksi:

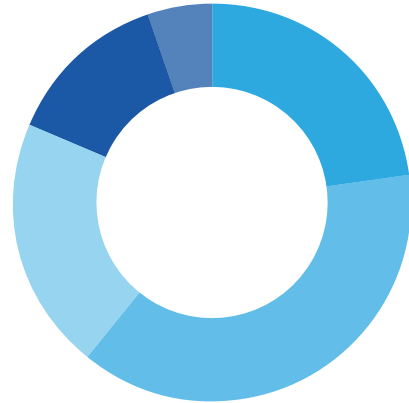
- K-kauppiaaliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksetekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa. Kehitysvammaisten työllistämiseksi luotiin pysyvä toimintamalli. Suurin osa hankkeen aikana työllistetyistä kehitysvammaisista työskentelee edelleen K-ryhmässä.
- Kesko ja K-kauppiaaliitto aloittivat vuonna 2013 Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelman, jonka tarkoituksena oli tarjota 1 000:lle syrjäytymisuhan alla olevalle alle 30-vuotiaalle nuorelle työ-, työkokeilu- tai nuorten oppisopimuspaikka K-ryhmästä vuoden 2014 loppuun mennessä. Nuorten kohderyhmään kuuluivat myös maahanmuuttajanuoret ja vammaiset nuoret. Vuoden 2015 loppuun mennessä yli 2 500 nuorta oli saanut paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.
- Nuorten ja erityisryhmien työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina. K-kauppiaaliitossa toimii nuorisotakuu-koordinaattori, joka antaa K-kauppiaille ja Keskon esimiehille nuorten ja erityisryhmien työllistämiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja toimii yhteyshenkilönä viranomaisiin ja järjestöihin päin.

Keskon henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2015, %

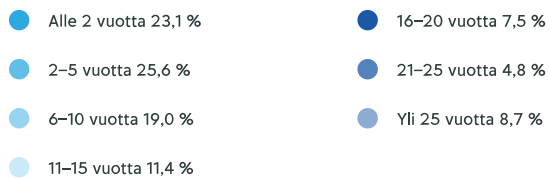
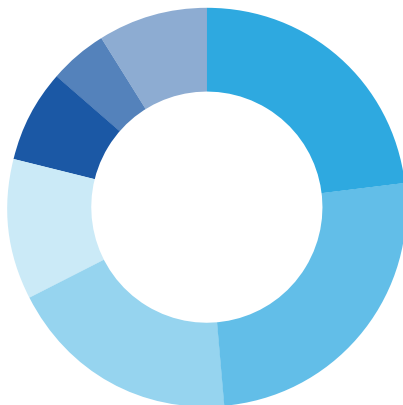

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat.

Keskon henkilökunnan ikärakenne muissa toimintamaissa 2015, %

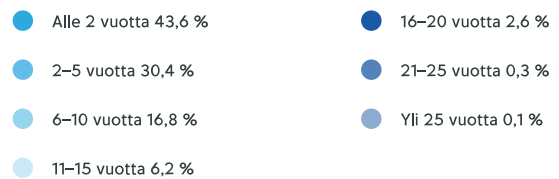
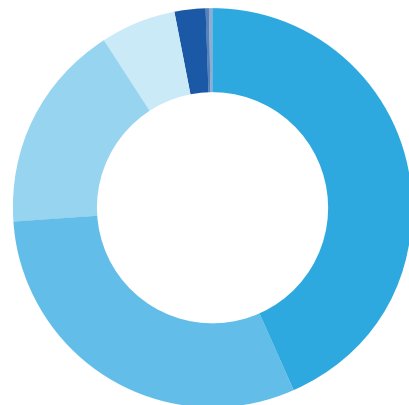

Palvelusvuodet Suomessa 2015, %

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat.

Palvelusvuodet muissa toimintamaissa 2015, %

NAISTEN JA MIESTEN TASA-ARVOISUUS

LA13 Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 37 478 euroa, muissa Pohjoismaissa 37 506 euroa ja Baltian maissa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä 9 524 euroa. Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä paikkakunta-kohtaiset kalleusluokat. Ylempien

toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaativuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Tehtävien moninaisuudesta johtuen ei ole mahdollista tehdä kattavaa konsernitaseista vertailua sukupuolten välillä. Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista niiden tehtävien osalta, joissa vertailujen tekeminen on mahdollista.

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2015	2014	2013
Ylin johto	20,0	15,6	16,7
Keskijohto	21,1	18,6	19,8
Esimiehet ja asiantuntijat	46,4	48,2	47,7
Työntekijät ja toimihenkilöt	57,8	61,5	61,9
Yhteensä	55,4	58,8	59,3

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2015	2014	2013
Ylin johto	0,0	0,0	0,0
Keskijohto	47,7	46,8	48,6
Esimiehet ja asiantuntijat	54,4	54,7	52,6
Työntekijät ja toimihenkilöt	47,8	46,2	48,9
Yhteensä	50,5	51,5	50,2

2013: Ei sisällä Senukai, Liettua ja Byggnaker, Norja

2014 ja 2015: Ei sisällä Senukai, Liettua

Ihmisoikeudet

Tunnusluvut: HR3–HR4, HR9–HR11, LA14–LA15

SYRJINNÄN KIELTO

HR3 Syrjintätapausten lukumäärä ja toteutetut toimenpiteet

Vuoden 2015 aikana Suomen tuomioistuimissa oli vireillä yksi tapaus, jossa Kesko-konserniin kuuluvalta yhtiöltä vaadittiin hyvitystä väitetyn

syrjinnän perusteella. Asian oikeuskäsittely jatkuu vuonna 2016.

JÄRJESTÄYTYMISVAPAAUS

HR4 Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus on uhattuna

Kesko-konsernin Suomessa työskentelevästä henkilökunnasta 41,8 % (2014: 41,8 %) oli järjestäytynyt ammattiliittoihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliitto PAMiin. Tilastossa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidätetään palkasta.

Norjassa järjestäytymisaste oli 23,1 % (2014: 25,7 %). Muissa toimintamaissa järjestäytymisestä ei ole tilastoja. Baltian maissa Keskon tytäryhtiöissä on työpaikkakomiteoita, joissa on sekä johdon että työntekijöiden edustus.

Kansallinen konserniyhteistyökokous järjestetään kahdesti vuodessa. Kansainvälinen konsernitason eurooppalainen yhteistyökokous (European Works Council, EWC) kokoontuu kerran vuodessa.

Ruotsissa ja Norjassa koko henkilöstö ja Suomessa noin 81 % (83 %) on työehtosopimusten piirissä. Baltian maissa ja Venäjällä ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Riskimaatavarantoimittajien työntekijöiden järjestäytymisen valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät SA8000- ja BSCI-auditointeihin.

IHMISOIKEUSARVIOINNIT

HR9 Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi, HR10 Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu ihmisoikeuskriteerein, HR11 Merkittävät negatiiviset ihmisoikeusvaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet

Työ ihmisoikeuksiin liittyvän vaikutusarvioinnin – YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden ([UN Guiding Principles on Business and Human Rights](#)) – suuntaviivojen mukaisesti jatkui. Syksyllä 2015 pidettiin sidosryhmäkuulemisia, joita jatketaan kevään 2016 aikana:

- Kuluttajat. TNS Gallup Oy selvitti [pienryhmäkeskustelujen](#) sekä 567:lle K-ryhmän asiakkaalle ja 41:lle asiantuntijalle lähetetyn web-kyselyn perusteella näkemyksiä ihmisoikeuksien toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa.
- Riskimaiden tehtaiden työntekijät. Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASK) aluekoordinaattorit haastattelevat Keskon merkkituotteita valmistavien tehtaiden työntekijöitä kolmessa riskimaassa (Intia, Bangladesh, Filippiinit). Haastatteluissa keskitytään ihmisoikeuksien toteutumiseen tehtaalla ja Keskon toimintojen vaikutuksesta siihen.
- Henkilöstö. Henkilöstön kuuleminen toteutettiin kahdella tavalla: henkilöstötutkimusten soveltuvia

kohtia hyödyntämällä sekä luottamushenkilöille suunnatun kyselyn avulla.

Ihmisoikeusarvioinnin arvioidaan valmistuvan vuoden 2016 ensimmäisen puoliskon aikana. Se julkaistaan [Keskon nettisivuilla](#).

Kesko osallistui vähittäiskaupan pyöreän pöydän keskusteluihin 2014–2015, jotka työ- ja elinkeinoministeriö ja ulkoasiainministeriö järjestivät osana YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden kansallista toimeenpanoa. Päivittäistavarakaupan yritykset, kansalaisjärjestöt ja viranomaiset laativat yhteisen näkemyksen YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia ohjaavien periaatteiden toteuttamisesta päivittäistavarakaupan hankintaketjuissa. [Näkemys](#) julkaistiin elokuussa 2015. Lue lisää [päivittäistavarakaupan keskusteluista](#). Sen sijaan keskustelut vastaavan suosituksen laatimiseksi tekstiili- ja vaatetusalalle keskeytyivät.

Riskimaatavarantoimittajia arvioidaan pääasiassa BSCI-auditoinneilla. Keskon BSCI-tulokset eri osaluilla vuonna 2015 on esitetty graafina kohdassa Toimittajien työolojen arviointi. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin.

TOIMITTAJIEN TYÖOLOJEN ARVIOINTI

LA14 Prosenttiosuus uusista tavarantoimittajista, jotka on arvioitu työoloihin liittyvien kriteerien mukaisesti, LA15 Merkittävät nykyiset ja mahdolliset negatiiviset työoloihin liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet

SA8000-sertifioinnit ja BSCI-auditoinnit

Kesko käyttää riskimaatavarantoimittajien arvioinnissa pääasiassa BSCI-auditointia ja SA8000-standardia. Kesko hyväksyy myös muita

sosiaalisen vastuun järjestelmiä, jos niiden kriteerit vastaavat BSCI-auditoinnin kriteerejä ja auditoinnin on suorittanut riippumaton osapuoli. Keskon hyväksymät järjestelmät on listattu Vastuullisuuden seuranta ja ohjaus -osiossa kohdassa Vastuullinen hankinta ja myynti. Osa Keskon tavarantoimittajista on myös itse jäsenenä BSCI:ssa ja edistää auditointeja omassa toimitusketjussaan.

Keskon merkittävimmät riskituontimaat on esitetty alla olevassa taulukossa.

Vuoden 2016 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajilla oli

- 16 (2015 alussa: 14) voimassa olevaa SA8000-sertifiointia
- 200 (2015 alussa: 189) voimassa olevaa BSCI-auditointia

Vuoden 2015 aikana tavarantoimittajien tehtailla tai viljelmille tehtiin

- 107 (2014: 88) täyttä BSCI-auditointia
- 80 (2014: 74) BSCI-uudelleenauditointia

Täysistä auditoinneista 49 tehtiin BSCI-toimintamallin 2014 mukaan, ja 58 BSCI-toimintamallin 2009 mukaisesti.

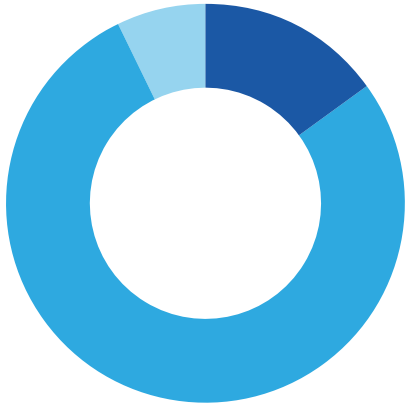
Uudelleenauditoinneista 7 suoritettiin BSCI-toimintamallin 2014 mukaan, ja 73 BSCI-toimintamallin 2009 mukaisesti.

Keskon periaatteena on tehdä yhteistyötä vain sellaisten riskimaatavarantoimittajien kanssa,

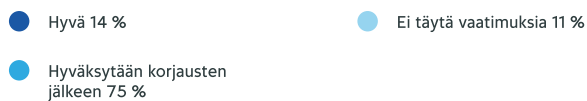
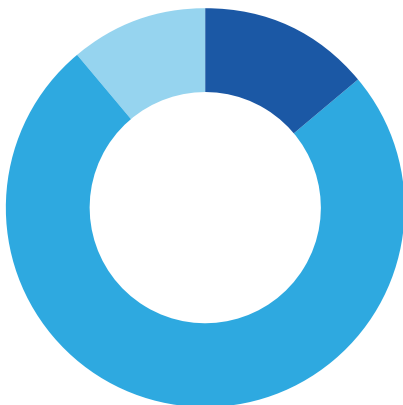
jotka ovat jo sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa. Vuoden 2016 alusta Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää kaikkien riskimaatoimittajiensa olevan auditoitu. Se ei lähde uusien toimittajien kanssa yhteistyöhön, jos hyväksyttävää auditointia ei ole.

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden BSCI-auditointien tulokset vuodelta 2015 esitellään alla. Eniten puutteita esiintyy johtamiskäytännöissä, työaikasäännösten noudattamisessa, palkkauksessa sekä työterveys- ja -turvallisuuskysymyksissä. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin. Kesko ei lopeta yhteistyötä tavarantoimittajan kanssa, jos tavarantoimittaja sitoutuu auditointiraportissa määriteltyjen epäkohtien korjaamiseen. Vuonna 2015 ei päätetty yhteistyötä yhdenkään tavarantoimittajan kanssa auditoinnin perusteella.

Keskon BSCI-auditointitulokset 2015, täydet auditoinnit

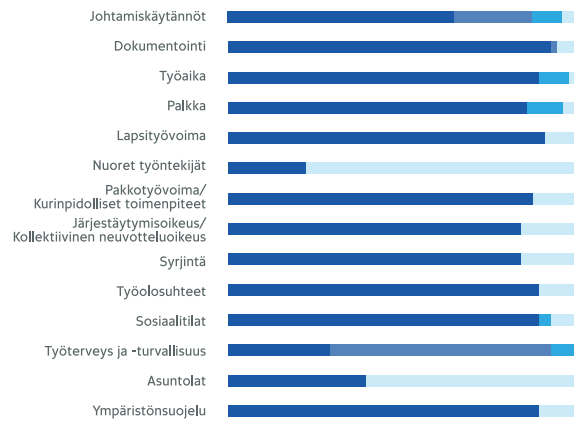

Keskon BSCI-auditointitulokset 2015, uudelleenauditoinnit

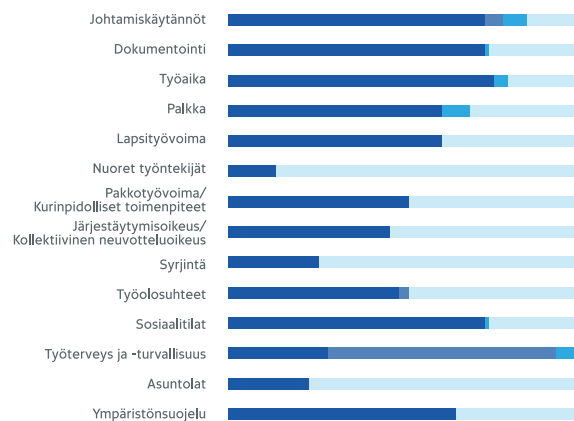

Keskon BSCI-auditointitulosten jakauma eri osa-alueilla 2015

Osa B, täydet auditoinnit (58 kpl)

Osa B, uudelleenauditoinnit (73 kpl)

Graafeissa on kuvattuna toimintamallin 2009 mukaan tehtyjen auditointien tulokset

Reilun kaupan tuotteet

Keskon päivittäistavarakaupalla on laaja yhteistyösopimus Reilu kauppa ry:n kanssa ja lisenssi Pirkka-sarjan Reilun kaupan tuotteille. Reilun kaupan tuotteiden valikoimia kauppatasolla määrittelevät K-ruokakaupan ketjukonseptit.

- Vuoden 2015 aikana Keskon päivittäistavarakaupan valikoimissa oli 212 (2014: 238) Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 40 (2014: 44)
- Reilu kauppa ry:n tilastojen mukaan Keskon päivittäistavarakaupalla oli yhteensä 168 (2014: 166) Reilun kaupan tavarantoimittajaa
- Keskon päivittäistavarakaupan ja Kespron myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää 481 405 euroa

Riskimaat

Kesko julkisti 11.5.2015 riskimaissa toimivat omamerkkisten ja oman maahantuonnin piirissä olevien vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukkujen valmistustehtaat [nettisivuillaan](#).

Keskon tavoitteena on tunnistaa tuotteiden koko toimitusketju ja varmentaa myös tuotteiden ainesosien vastuullisuus. Vuoden 2015 aikana tehtiin päivittäistavaroiden omien merkkien, Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden, ainesosien alkuperän kartoitustyö. 1 923 tuotteesta 233 sisälsi ainesosia, jotka tarvitsevat lisäselvityksen ainesosan valmistajan vastuullisuudesta. Tavarantoimittajia edellytetään varmistamaan ainesosan toimittajan sosiaalinen vastuullisuus. Jatkossa ainesosakartoitus tehdään jo silloin, kun uutta tuotetta ollaan ottamassa valikoimiin.

Keskon oma suora tuonti riskimaista, 10 suurinta tuontimaata 2015¹

Maa	Tuonnin arvo, milj.€
Kiina	49,2
Intia	9,9
Thaimaa	7,4
Vietnam	6,9
Turkki	6,2
Indonesia	1,8
Etelä-Afrikka	1,5
Bangladesh	1,2
Egypti	1,0
Filippiinit	0,9

¹ CIF, luvuissa vain Keslogin huolitsema suora tuonti, ei VV-Auton tuontia

Plan-yhteistyö

Kesko ja lastenoikeusjärjestö Plan International Suomi jatkavat yhteistyötä Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi. Yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018. Yhteisen hankkeen avulla pyritään parantamaan kambodzhalaisten siirtotyöläisten työoloja sekä heidän lastensa koulutusta ja suojelua Thaimaassa.

Yhteistyön on myös tarkoitus parantaa tuotantoketjun läpinäkyvyyttä. Mukaan pyritään saamaan laaja joukko kalateollisuusyrityksiä ja kansalaisjärjestöjä. Myös Thaimaan valtiolla on merkittävä rooli lasten ja siirtotyöläisten oikeuksien toteutumiseksi. Lue lisää [Plan-yhteistyöstä](#).

Yhteiskunta

Tunnusluvut: SO3–SO8

KORRUPTIONVASTAISUUS

SO3 Korruptionon liittyvän riskianalyysin läpikäyneiden liiketoimintayksiköiden määrä, SO4 Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä koulutus, SO5 Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet

Korruptionon liittyviä riskejä käsitellään osana Kesko-konsernin riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä korruptioriskit mukaan lukien tunnustetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan säännöllisesti osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toimintamaissa. Keskon toimintamaiden sijoitus Transparency Internationalin vuoden 2015 korruptioindeksissä on esitetty alla.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistukseen, joka on nähtävissä [Keskon nettisivuilla](#). Vastuullisille toimintatavoille on myös luotu oma nettisivustonsa, joka sisältää muun muassa aiheeseen liittyviä animaatioita. Ohjeistus ja sivusto on julkaistu kaikkien toimintamaiden kielillä. Ohjeistus päivitetään vuoden 2016 aikana.

Vuonna 2015 vastuullisia toimintatapoja kerrattiin uudella Keskon vastuullisuus - verkkokoulutusohjelmalla. Koulutus on kaikille keskolaisille pakollinen. Koulutuskielinä ovat suomi ja englanti. Venäjänkielinen versio julkaistaan vuoden 2016 aikana.

Vuoden 2015 alusta lähtien kaikilla Keskon Venäjän liiketoimintayhtiöillä on ollut käytössä omat korruptionvastaiset politiikkansa. Uusissa politiikoissa on huomioitu Venäjän korruptionvastaisen lain vaatimukset. Keskon Venäjän liiketoimintayhtiöt ovat ottaneet käyttöön myös kanavat väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen. Väärinkäytösepäilykanava on venäjänkielinen luottamuksellinen kanava, johon Keskon tytäryhtiöiden yhteistyökumppanit ja muut kolmannet osapuolet sekä henkilökunta voivat ilmoittaa, jos epäilevät Keskon Venäjän tytäryhtiöissä väärinkäytöksiä tai epäeettistä toimintaa.

Kesko järjestää vastuullisia toimintatapoja käsitteleviä Arvoviesti-tilaisuuksia eri yhtiöissään. Vuonna 2015 järjestettiin Arvoviesti-tilaisuus Keskon Valko-Venäjän yhtiössä. Siinä käsiteltiin erityisesti korruptionon ja väärinkäytöksiin liittyviä aiheita. Keskon riskienhallinta- ja turvallisuustoiminnon yhtenä painopistealueena vuonna 2015 oli väärinkäytösten ennalta ehkäiseminen.

Yksittäisiä väärinkäytösepäilyjä oli vuonna 2015. Sisäinen tarkastus avusti niiden selvittämisessä.

Vuonna 2015 tietoon ei tullut korruptionon liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Keskon toimintamaiden sijoitus Transparencyn korruptioindeksissä (Corruption Perceptions Index) 2015

Sijoitus	Maa	Pisteet
2	Suomi	90
3	Ruotsi	89
5	Norja	87
23	Viro	70
32	Liettua	61
40	Latvia	55
107	Valko-Venäjä	32
119	Venäjä	29

POLIITTINEN VAIKUTTAMINEN

SO6 Poliittisen tuen kokonaisarvo

Vaalivuosina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitulaisuuksia K-ryhmän kauppojen piha-alueilla ja aulatiloissa. Lisäksi Kesko voi osallistua harkitusti ja tasapuolisesti puolueiden järjestämiin talous- ja veropoliittisiin seminaareihin. Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille. Keskon vuonna 2015 maksamat seminaarien osallistumismaksut ja kaupallinen ilmoittelu puoluelehdissä olivat yhteensä 7 646 euroa.

Poliittisen tuen saajat

Saaja	Maa	Summa, €
Keskusta, lehti-ilmoitus	Suomi	350
Keskusta, seminaarimaksut	Suomi	1 705
Kokoomus, lehti-ilmoitukset	Suomi	4 591
Kokoomus, seminaarimaksu	Suomi	500
SDP, lehti-ilmoitus	Suomi	500

KILPAILUN RAJOITTAMINEN

SO7 Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet sekä SO8 lakien ja säädösten rikkomuksista asetetut sakot ja muut seuraamukset

Vuonna 2015 ei ollut oikeustoimia, sakkoja tai muita seuraamuksia kilpailuoikeudellisiin säännöksiin liittyen.

Tuotevastuu

Tunnusluvut: PR1–PR9

ASIAKKAIDEN TERVEYS JA TURVALLISUUS

PR1 Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi, PR2 Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset

Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi sisältyy Keskon päivittäistavarakaupan tuotetutkimuksen toimintaan. Se edellyttää, että sen omien elintarvikemerkituotteiden valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000 ja GlobalGAP. Vuonna 2015 sertifioituja tavarantoimittajia oli 532 kpl (2014: 533 kpl). Lukumäärä sisältää myös vanhat, Keskon päivittäistavarakaupan oman auditointiohjeistuksen mukaisesti tehdyt auditoinnit.

Tuotenäytteitä tutkittiin 8 037 kappaletta (2014: 8 864). Näytteet liittyivät pääasiassa omien merkkien tuotekehitykseen. Omavalvontanäytteitä tutkittiin 2 158 kappaletta (2014: 1 779).

Omien merkkituotteiden kehityksessä kiinnitetään Keskon

päivittäistavarakaupan strategian mukaisesti erityistä huomiota tuotteiden terveellisyyteen. Yli 150 Pirkka-tuotteesta on vähennetty sokeria, tyydyttynyttä rasvaa ja suolaa. Tämä niin sanottu reformulointityö saatiin päätökseen vuoden 2013 aikana. Uusissa Pirkka-tuotteissa terveellisyyskriteerit huomioidaan jo tuotekehitysvaiheessa.

Tuotetutkimus vastaa myös tuotteiden takaisinvedoista, joita vuonna 2015 oli 124 kappaletta (2014: 125). Näistä Keskon päivittäistavarakaupan omia merkkejä oli 27 (2014: 24). Muissa tapauksissa tuotetutkimus avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Julkisia takaisinvetoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia, oli Keskon päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden osalta vuoden 2015 aikana kolme (2014: 0).

Vuoden 2015 aikana ei ollut tuotteen terveellisyyteen tai turvallisuuteen liittyviä oikeustoimia tai sakkoja.

Lue lisää [tuotetutkimuksen laboratorista](#).

TUOTEINFORMAATIO

PR3 Tuotteisiin ja palveluihin liittyvä tuoteinformaatio

Elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä säättävän elintarviketietoasetuksen [EY 1169/2011](#) siirtymäaika päättyi joulukuussa 2014. Kolmen

vuoden siirtymäajan puitteissa Keskon päivittäistavarakauppa päivitti noin 2 500 oman merkkituotteensa merkinnät vastamaan asetuksen vaatimuksia. Muutostyö jatkui vielä kevääseen

2015, jolloin päättyi elintarviketietoasetusta täydentävän, tiettyjen lihojen alkuperämerkintöjä säättävän asetuksen [EY 1337/2013](#) siirtymäaika.

Kaikkiin kotimaisiin Pirkka- ja kaikkiin K-Menu-tuotteisiin on merkitty valmistajan nimi ja paikkakunta. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitään valmistusmaa. Lihan alkuperämaa on lainsäädännön vaatimusten lisäksi merkitty ainesosalistaan myös sellaisissa Pirkka-tuotteissa, joissa liha on yksi pääraaka-aineista. Kaikissa K-citymarketin ja Keskon rauta- ja erikoiskaupan omissa merkkituotteissa on alkuperämaamerkinntä.

Lakisääteisten pakkausmerkintöjen lisäksi tuotteisiin voidaan liittää vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuudesta. Näihin merkintöihin voidaan lukea muun muassa luomuja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät. Merkittyjen tuotteiden valikoimasta on kerrottu [strategiaraportissa](#).

Keskon omien merkkien kemikaalituotteiden – muun muassa pesuaineiden ja maalien – pakkauksissa on varoitusmerkinnät kemikaalien luokituksesta, merkinnöistä ja pakkaamisesta säättävän CLP-asetuksen [EY 1272/2008](#) mukaisesti. Asetuksen voimaantulon asteittaisten siirtymäaikojen viimeinen siirtymäaika päättyi 1.6.2015, joskin markkinoilla saattaa vielä olla ennen siirtymäajan päättymistä merkittyjä tuotteita.

Keskon päivittäistavarakaupan omiin merkkituotteisiin on merkitty pakkausten materiaalitunnukset. Nämä merkinnät auttavat ja ohjaavat kuluttajia pakkausmateriaalien kierrättämisessä. Ympäristölle vaarallisissa kemikaaleissa on CLP-asetuksen mukainen varoitusmerkintä.

PR4 Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset

Typen oksideja säätelevä moottoriohjelmisto

Syyskuussa 2015 Kalifornian ilmanlaadunkomissio (CARB) ja ympäristön suojeluvirasto (EPA) löysivät Volkswagen-konsernin 2,0-litraisella dieselmootorilla varustetuista autoista typen oksideja säätelevän moottoriohjelmiston. Ohjelmisto tunnistaa milloin auto on testitilanteessa. Tällöin moottorinohjaus tuottaa sääntöarvojen mukaisia typenoksidien (NO_x) lukemia. Näin ollen päästöarvot mukautuvat testisykliin ja ovat normaalissa maantieajossa eli syklin ulkopuolella korkeammat.

Myöhemmissä tutkimuksissa selvisi, että ohjelmisto on tyyppin EA 189 1,2, 1,6 ja 2,0 -litraisissa dieselmootoreilla varustetuissa autoissa. Maailmanlaajuisesti autoja on noin 11 miljoonaa. VV-Auton edustamien merkkien osalta Suomessa näitä autoja on noin 53 000 (sisältää yksittäismaahantuodut autot). Tapaus koskee kaikkia VV-Auton maahantuomia merkkejä (Audi, SEAT, Volkswagen-henkilöautot, Volkswagen-hyötyautot).

Volkswagen-konserni kehitti korjausratkaisut autoille (EU-28 alue) ja Saksan viranomaisen (KBA) on ne hyväksynyt. Suomessa takaisinkutsukampanja alkaa keväällä 2016, ja se toteutetaan vaiheittain ja erissä. 1,2 ja 2,0 -litraisiiin -dieselmootoreihin tehdään ohjelmistopäivitys. 1,6-litraiseen dieselmootoriin tehdään myös ohjelmistopäivitys ja tämän lisäksi asennetaan ilmanvirtausohjain ilmamassanmittarin etupuolelle. Toimenpiteet kestävät puolesta tunnista tuntiin. Korjaukset suoritetaan valtuutetuissa merkkikorjaamoissa ja ne voidaan tehdä myös normaalin huoltokäynnin yhteydessä. Toimenpiteiden jälkeen autot täyttävät lainmukaiset päästöstandardit. Lisäksi valmistajan tavoitteena on, ettei moottorin tehoon, kulutukseen tai ajokäyttämiseen tule

muutoksia.

VV-Auto on informoinut asiakkaita kunkin merkin verkkosivujen kautta sekä lähettänyt infokirjeitä/ sähköpostia niille asiakkaille, joita tapaus koskee. Myös erillinen asiakaspalvelunumero on ollut käytössä. Jälleenmyyjiä on informoitu oman sisäisen kanavan kautta.

Volkswagenin sisäisessä tarkastelussa nousi esille myös epäily tyyppihyväksynnässä tehtävän CO₂-päästöarvomäärittelyn oikeanmukaisuudesta. Uudelleenmittauksissa selvisi, että polttoaineenkulutuksessa ja CO₂-arvoissa ei löydetty lainvastaisia muutoksia. Poikkeamia löydettiin yhdeksästä Volkswagen-henkilöautomalli-/vaihteistoversiosta (mallivuosi 2016). VV-Auton maahantuontiohjelmassa näitä malli-/vaihteistoversioita on viisi. Näiden osalta uudelleenmittaukset jatkuvat puolueettoman teknisen palvelun toimesta ja tuloksia odotetaan saataviksi vuoden 2016 alusta. Niissä tapauksissa, joissa alkuperäiset arvot vahvistetaan, ei tule seuraamuksia. Mikäli poikkeavuuksia ilmenee, arvot korjataan vaaditulla tavalla normaalin tyyppihyväksyntäprosessin mukaisesti. Näiden yhdeksän mallin vuotuinen tuotanto on noin 36 000 autoa, joka vastaa noin 0,5 % Volkswagen-henkilöautojen volyymista. Volkswagen-konserni on ilmoittanut kantavansa vastuun mahdollisista lisäveroseuraamuksista, jotka aiheutuvat CO₂-päästötapauksesta.

Kaikki tapauksia koskevat autot ovat teknisesti turvallisia, ja niillä voi ajaa normaalisti.

Pakkausmerkinnät

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä EU:n ja Suomen lainsäädäntöä.

Tuotteen virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia takaisinveitoja oli vuoden aikana 46 (2014: 40), joista 9 (2014: 11) oli Keskon päivittäistavarakaupan omia merkkejä.

PR5 Asiakastyytyväisyystutkimusten tulokset

Keskon ketjujen tunnettuutta ja niihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastyytyväisyyttä asiakastyytyväisyystutkimuksilla ja mystery shopping -menetelmällä.

Asiakaspalautetta voi antaa ketjujen eri asiakaspalautekanavien kautta ja konsernitasolla [Keskon nettisivujen](#) kautta. Kaikkien palautekanavien kautta tuleviin yhteydenottoihin vastataan.

Tuotetutkimuksen ylläpitämään Ruokakeskon Kuluttajapalveluun tuli vuoden 2015 aikana 19 770 yhteydenottoa (2014: 20 911). Noin 80 % palautteista oli tuotereklamaatioita.

Toimialojen asiakastyytyväisyystutkimusten tulokset

ASIAKASTYYTYVÄISYYDEN SEURANTA KESKON PÄIVITTÄISTAVARAKAUPASSA

Keskon päivittäistavarakauppa tutkii ja seuraa säännöllisesti asiakastyytyväisyyttä kaikissa eri ketjuissa. Mittaaminen tehdään kunkin ketjun liiketoiminnan tarpeiden perusteella painottaen tiedon hyödyntämistä asiakaskokemuksen ja - tyytyväisyyden kehittämiseksi.

Tuloksia tarkastellaan toimiala-, ketju-, kauppa- ja kysymystasoisesti. Kauppakohtaisia tuloksia ja muutoksia seurataan aktiivisesti, ja erityisenä painopisteenä on tiedon hyödyntäminen kauppatasolla ja kaupan omassa toiminnassa.

Asioinnin jälkeinen suosittelu, asiakaspulssi

Tavoitteena on selvittää asiakaskokemusta (suosittelemisluvua) asiakkaalle lähetettävällä kyselyllä. Asiakas saa kyselyn asiointia seuraavana päivänä. Mittarina on Net Promoter Score, ”nettosuositteluindeksi”. Kyselyssä tiedustellaan, kuinka todennäköisesti asiakas suosittelisi kauppaa ystävilleen tai tutuilleen asteikolla 0–10. Kyselyn yhteydessä pyydetään myös avointa palautetta tyytyväisyyteen tai tyytymättömyyteen.

Kysely on käytössä jatkuvana mittauksena päivittäistavarakaupan toimialalla seuraavissa ketjuissa: K-citymarket, K-supermarket ja K-market. Kyselyssä lähestytään niitä K-ruokakaupoissa asioineita asiakkaita, joilla on sähköpostiosoite K-Plussan asiakasrekisterissä. Kysely menee erikseen määritellyin ehdoin otokselle asiakkaista.

Tulokset raportoidaan kuukausittain kauppa- ja ketjutasolla. Raportissa on numeerinen yhteenveto sekä avoimet palautteet. Avoimet palautteet toimitetaan kaupoille kerran viikossa ja niiden sisältö analysoidaan keskitetysti toiminnan kehittämiseksi.

Kysely otettiin käyttöön loppusyksystä 2015, joten tulosten kehittymisestä ei voida vielä tehdä johtopäätöksiä.

Asiakastyytyväisyystutkimus K-ruokakauppojen asiakkaille

Asiakastyytyväisyystutkimuksessa tarkastellaan asiakkaiden tyytyväisyyttä kaupan osastoihin, asiakaspalveluun ja muuhun toimintaan. Tutkimuksen tavoitteena on auttaa kauppaa kehittämään omaa toimintaansa kuunnellen asiakkaidensa mielipiteitä ja toiveita.

Tutkimus tehtiin K-citymarket-, K-supermarket-, K-market- ja K-market Neste Oil -kaupoille kahdesti vuonna 2015. Keväällä mukana oli myös osa K-extra-ketjun kaupoista. Syksyllä tehtiin K-citymarketin käyttötavaran osalta oma kysely. Otantalähteenä on K-Plussan asiakasrekisteri. Tiedonkeruu tehtiin vuonna 2015 ketjusta riippuen joko kokonaan sähköisenä kyselynä tai osin sähköisenä kyselynä ja osin paperikyselynä.

Tulokset raportoituihin tutkimusjakson jälkeen kauppa-, ketju- ja toimialatasolla sekä erilaisin taustamuuttujittain. Väittämäkokonaisuudesta riippuen tulokset esitettiin joko 0–100 -asteikolla tai prosenttiosuuksina.

K-ruokakauppojen asiakastyytyväisyys kehittyi vuonna 2015 positiivisesti kaikissa ketjuissa. K-ruokakauppojen syksyn 2015 tulos 67,8 oli parempi kuin kertaakaan aiemmin edellisen kahden vuoden aikana. Vuotta 2013 aikaisempiin tuloksiin nähden tutkimus ei ole vertailukelpoinen.

ASIAKASTYYTYVÄISYYDEN SEURANTA KESKON RAUTA- JA ERIKOISKAUPASSA

Keskon rauta- ja erikoiskauppa mittaa säännöllisesti eri asiakastyytyväisyyttä kaikissa eri toimintamaissa ja ketjuissa. Mittaamista pyritään tekemään kunkin ketjun liiketoiminnan tarpeiden perusteella ja painottaen tiedon hyödyntämistä asiakasrajapinnassa. Mittaamisessa ollaan siirtymässä yhä enemmän asiakaskohtaamiseen ja asiakaskokemuksen mittaamiseen asiointipolun eri vaiheissa.

Tuloksia tarkastellaan kauppa- ja ketjutasoisesti. Kauppakohtaisia tuloksia ja muutoksia seurataan aktiivisesti. Erityisenä painopisteenä on tiedon hyödyntäminen kauppatasolla ja kaupan omassa toiminnassa.

Asiainnin jälkeinen suosittelu, asiakaspulssi

Tavoitteena on selvittää asiakaskokemusta (suosittelemalukkuutta) heti oston jälkeen asiakkaalle lähetettävällä kyselyllä. Mittarina on Net Promoter Score, ”nettosuosittelemaindeksi”. Kyselyssä pyydetään myös avointa palautetta tyytyväisyyteen tai tyytymättömyyteen.

Kysely on käytössä jatkuvana mittauksena rauta- ja erikoiskaupan toimialalla seuraavissa ketjuissa: K-rauta (Suomi), Rautia, Asko, Sotka, Intersport, Budget Sport sekä Kookenkä. Kohteena ovat vähintään etukäteen määritetyillä summalla ostaneet, K-Plussa-korttia käyttäneet asiakkaat, joilla on sähköpostiosoite K-Plussa-rekisterissä.

Asiakas saa asiainnin jälkeisenä päivänä sähköpostitse kyselyn, jossa tiedustellaan asiakkaan suosittelemalukkuutta ystäville ja tutuille kyseisen kaupassa käynnin jälkeen asteikolla 0–10. Kysymys: ”Asteikolla 0–10, kuinka todennäköisesti kysyttäessä suosittelet X:ää ystävilleesi edellisen ostokertasi perusteella?” Myös avointa palautetta pyydetään jatkokysymyksellä, erikseen arvostelijoilta (arvosanat 0–6) sekä positiivisesti suhtautuvilta (arvosanat 7–10).

Tulokset raportoidaan kuukausittain kauppatasolla. Raportissa on numeerinen yhteenveto sekä avoimet palautteet. Avoimet palautteet toimitetaan kauppoille vähintään kaksi kertaa kuukaudessa ja niiden sisältö analysoidaan keskitetysti toiminnan kehittämiseksi.

Tulokset ovat kehittyneet positiivisesti kaikkien ketjujen osalta vuonna 2015.

Vuosittainen asiakastyytyväisyystutkimus rauta- ja maatalouskauppojen asiakkaille

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka rautakaupan asiakkaat kokevat kaupan toiminnan ja asiakaspalvelun, sekä auttaa kauppaa kehittämään omaa toimintaansa vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeisiin ja toiveisiin.

Tutkimus toteutetaan sähköpostikyselynä lukuunottamatta Venäjää, jossa kysely tehdään asiainnin jälkeisenä haastatteluna kaupassa.

Sisällöt on määritetty yhdessä eri toimintamaiden (Suomi, Ruotsi, Venäjä, Norja, Viro, Latvia) kanssa ja niissä on huomioitu paikalliset erityispiirteet. Vuonna 2015 Rautakeskon kokonaistyytyväisyys oli 3,9 asteikolla 1–5 ja se pysyi ennallaan. Tulos vaihteli maittain ja ketjuittain välillä 3,8–4,1. Latviassa ja Norjassa tulos kehittyi vuonna 2015 positiivisesti, muualla se säilyi ennallaan tai laski hieman.

Konekeskon asiakastyytyväisyysmittaus jälleenmyyjille ja huoltopisteille

Konekesko mittaa säännöllisesti jälleenmyyjien ja huoltopisteiden asiakastyytyväisyyttä. Kysely toteutetaan vuosittain sähköpostikyselynä.

Tulokset raportoidaan toiminnoittain, jotta toiminnan kehittäminen pystytään suuntaamaan mahdollisimman tarkasti. Vuonna 2015 tulokset eri toimintojen välillä olivat 3,5–4,1 (asteikolla 1–5).

Päivän asiakastyytyväisyyden mittaaminen myymälöissä

Mittaaminen toteutetaan myymälätilassa olevalla kyselylaitteella.

Budget Sport hankki kyselylaitteet kaikkiin myymälöihinsä vuoden 2015 aikana. Mallia pilotoitiin onnistuneesti myös muissa ketjuissa.

Asiakasta pyydetään antamaan palautetta kysymykseen ”Miten tänään onnistuimme?”. Kyselyyn voivat vastata myös ne asiakkaat, jotka eivät tehneet ostoksia. Jos asiakas jättää yhteystietonsa ja toivoo yhteydenottoa, tulee häneen olla yhteydessä mahdollisimman pian, vähintään 24 tunnin sisällä. Kaupan vastuuhenkilöt analysoivat asiakaspalautteet säännöllisesti. He ryhtyvät itse toimenpiteisiin tilanteen edellyttämällä tavalla tai tekevät ehdotuksen kaupan viikkokokoukseen tai johtoryhmälle.

ASIAKASTYYTYVÄISYYDEN SEURANTA KESKON AUTOKAUPASSA

Tutkimusmenetelmät

VV-Auto Group Oy tutkii kaikkien edustamiensa brändien – Audi, Volkswagen, Volkswagen-hyötyautot ja SEAT – osalta loppuasiakkaiden tyytyväisyyttä uuden auton ostoon ja huoltoon.

Tutkimusmenetelmänä käytetään puhelinhaastattelua. Kysymykset ovat kaikilla brändeillä pääosin yhteneväisiä. Kysymykset pyrkivät pureutumaan tarkasti ja yksityiskohtaisesti auton myynti- tai huoltotapahtumaan. Kyselyyn vastaaminen kestää noin 10 minuuttia.

Kysymyksiä on kahta eri tyyppiä: kyllä/ei - kysymyksiä sekä tyytyväisyyden tasoa kuvaavia kysymyksiä asteikolla erittäin tyytyväinen–en

ollenkaan tyytyväinen. Kyselyiden yhteydessä asiakkaat voivat myös antaa avointa palautetta.

Tavoitellut haastattelumäärät vaihtelevat liikkeen koon mukaan. Tavoitetasot ovat:

- Myynti; 10 tai 20 haastattelua / kk
- Huolto; 10, 20 tai 40 haastattelua / kk

SEATin osalta tutkimus suoritetaan sähköpostikyselynä. Kysely lähetetään kaikille asiakkaille, jotka ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa.

Huoltokäyntien lopussa asiakkailta kysytään myös välitöntä palautetta tyytyväisyydestä huoltotapahtumaan ja palveluun.

Ulkopuolinen tutkimustoimisto analysoi tulokset ja raportoi ne VV-Auton suojatussa portaalissa.

Asiakaskohtaiset vastaukset ovat nähtävissä vain, mikäli asiakas antaa luvan tietojensa käyttöön.

Tulosten perusteella liikkeille maksetaan laatupalkkiota.

Tulokset 2015

Myynti: Audi-, Volkswagen-hyötyautot- ja SEAT-jälleenmyyntiverkostot ylsivät asetetulle tasolle. Volkswagen-jälleenmyyntiverkosto jäi niukasti asetetusta tavoitetasosta.

Huolto: Audi-, Volkswagen- ja Volkswagen-hyötyautot -jälleenmyyntiverkostot ylsivät asetetulle tasolle. SEAT-jälleenmyyntiverkosto jäi niukasti asetetusta tavoitetasosta.

Huolto/välitön palaute: Ainoastaan Audi-jälleenmyyntiverkosto ylsi asetettuun tavoitteeseen. Muiden tulokset jäivät selvästi asetetuista tavoitetasoista.

MARKKINOINTIVIESTITÄ

PR6 Kiellettyjen ja kiistanalaisten tuotteiden myynti

Vuoden 2015 aikana Keskon sidosryhmät nostivat esiin useisiin tuotteisiin ja niiden tuotanto-olosuhteisiin liittyviä kysymyksiä ja huolenaiheita.

Thaimaa

Finnwatch julkaisi kesäkuussa 2015 [seurantaraportin](#) kaupan omia merkkituotteita valmistavista thaimalaisista tonnikalatehtaista. Raportin yhteenvedossa todetaan, että Pirkka-tonnikalaa valmistavan tehtaan työoloissa on tapahtunut viime vuosien aikana selvää kohenemista, joskin kehitystyötä on vielä jäljellä. Raportti kannustaa jatkamaan yhteistyötä tehtaiden kanssa, mutta muistuttaa samalla, että kaupan ketjujen tulee herkeämättä huolehtia ihmisoikeuksien toteutumisen varmentamisesta.

Finnwatch julkaisi syyskuussa 2015 [raportin](#) työoloista Thaimaan broileriteollisuudessa. Raportin yhteenvedossa todetaan, että thaimaalaista broileria maahantuovien yritysten vastuullisuusvaatimukset ovat usein epämääräisiä eikä niiden toteutumista valvota. Keskon päivittäistavarakaupan kuitenkin todetaan tekevän ihmisoikeuksien kartoitusta jo toimittajia valitessaan, liittävän vastuullisuusvaatimukset ostosopimuksiinsa sekä seuraavan vaatimusten toteutumista kolmannen osapuolen auditoinnein. Kumpikin Keskon päivittäistavarakaupan omiin

merkkituotteisiin thaimaalaista broilerinlihaa tuottavista laitoksista on BSCI-auditoitu.

Kesko on myös toiminut aktiivisesti yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa Thaimaassa pyrkien parantamaan olosuhteita hankintaketjuissa. Esimerkkejä yhteistyöstä ovat osallistuminen ILO:n Good Labour Practices -ohjelman ostajien yhteistyöryhmään (GLP buyer reference group) sekä yhteistyöprojekti 2015–2018 lastenoikeusjärjestö Plan International Suomen kanssa Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi.

Israelin siirtokunnat

Israelin siirtokunnissa tuotettuja tuotteita koskeva keskustelu sai marraskuussa 2015 uuden käänteen. Euroopan komissio julkaisi [laintulkintaohjeen](#), jonka mukaan sellaisissa tuotteissa, joiden alkuperä on Israelin siirtokunta, ja joissa alkuperän merkitseminen on pakollista – tai jos käytetään vapaaehtoista alkuperämerkintää – tulee merkinnästä ilmetä, että tuotteiden alkuperä on Israelin siirtokunta. Keskon päivittäistavarakauppa on linjannut ja informoinut tavarantoimittajiaan, ettei se hyväksy Israelin siirtokunnista tulevia hedelmiä ja vihanneksia valikoimiinsa. Muiden toimialojen tuonti Israelista on vähäistä. Toimialat varmistavat tuotteiden alkuperän tavarantoimittajien kanssa ja noudattavat tarvittaessa komission laintulkintaohjetta.

Kaakao

Eurooppalainen kaakao- ja suklaateollisuus on kaivannut pitkään kansainvälistä standardia auttamaan kaakaon vastuullisuuden ja jäljitettävyyden varmistamisessa. Kansainvälinen standardisoimisjärjestö ISO (International Organization for Standardization) ja eurooppalainen CEN (European Committee for Standardization) päättivät lokakuussa 2014 aloittaa kaakaon vastuullisuusstandardin laadinnan. Standardin valmistumisen tavoiteaikataulu on kolme vuotta. Suomen Standardisoimisliittoon SFS ry:hyn on perustettu seurantaryhmä vaikuttamaan laadittavan standardin sisältöön. Keskon edustaja on seurantaryhmän jäsen.

Soija

Kesko suosittaa tavarantoimittajilleen vastuullisen RTRS- tai ProTerra-sertifioitun soijan käyttöä päivittäistavarakaupan omien merkkien elintarvikkeiden soijaperäisissä ainesosissa ja eläinperäisten tuotteiden tuotannossa sekä maatalouskaupan myymien rehuotteiden raaka-aineena. Vuoteen 2020 mennessä näissä tuotteissa siirrytään kokonaan vastuullisen RTRS- tai ProTerra-sertifioitun soijan käyttöön.

Kesko on [Round Table on Responsible Soy](#) (RTRS) -järjestön jäsen ja sitoutunut sen myötä edistämään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti vastuullisuutta soijan tuotantoketjussa. Vastuullisen soijan tuotannossa on huomioitava niin taloudelliset, sosiaaliset kuin ympäristönäkökohdat.

Kesko on perustajajäsen [suomalainen soijasitoumus](#) -ryhmässä. Suomalaisen soijasitoumuksen jäsenet sitoutuvat siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki niiden omien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitoumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan.

Metsämarjat

Työ- ja elinkeinoministeriö ja ulkoasiainministeriö allekirjoittivat joulukuussa 2014 metsämarjanpoimintaa koskevan aiesopimuksen useiden marjateollisuuden yritysten kanssa.

Aiesopimuksen tavoitteena on parantaa ulkomaisten poimijoiden ja siihen liittyvissä tehtävissä toimivien oikeusasemaa ja ansaintamahdollisuuksia sekä tasapuolista marjayritysten liiketoimintaedellytyksiä. Aiesopimukseen sisältyy 26 yhteisesti sovittua toimintatapoja koskevaa kirjausta. Marjanpoimijoita kutsuvat vastuuyritykset sitoutuvat muun muassa parantamaan poimijoiden perehdytystä ja opastusta. Lisäksi poimijoilta veloitettavia rekrytointi- ja muita kuluja kohtuullistetaan ja kuluveloituksia seurataan aiempaa tarkemmin. Myös poimijoiden majoitus- ja peseytymistilojen sekä ruokahuollon laatuksia tiukennetaan.

Keskon päivittäistavarakauppa edellytti satokaudella 2015 kaikilta omien merkkituotteidensa metsämarjatoimittajilta vastuullisen poiminnan aiesopimuksen noudattamista.

Kalat

Maa- ja metsätalousministeriön asettaman kansallisen lohistrategiatyöryhmän työ valmistui marraskuussa 2013. Keskon edustaja oli mukana työryhmässä. Lohistrategian tavoitteena on tukea Itämeren lohen luonnonkannan vahvistumista siten, että samalla turvataan myös ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen sekä kalastusmatkailuelinkeinon edellytykset. Työryhmä sitoutui kohentamaan lohi- ja meritaimenkantoja vuoteen 2020 asti ulottuvilla toimenpiteillä. Valtioneuvosto hyväksyi strategian lokakuussa 2014. Helmikuussa 2015 maa- ja metsätalousministeriö päätti asettaa työryhmän seuraamaan lohi- ja meritaimenstrategian sekä kalatiestrategian toteutusta. Keskon edustaja on mukana työryhmässä.

K-ryhmän lohivalikoiman muodostamista ohjaavat WWF:n kalaopas sekä kansallisen lohistrategiatyöryhmän mietintö. Keskon päivittäistavarakaupan valikoimissa ei ole WWF:n kalaoppaan punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja; poikkeuksena Itämeren villilohi, jonka osalta noudatetaan kansallisen lohistrategian mukaisesti EU:n määrittämiä kiintiöitä.

PR7 Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset

Keskossa seurataan jatkuvasti markkinointiviestintään liittyviä lainsäädännön muutoksia ja viranomais-suosituksia

ja tiedotetaan niistä eri yksiköiden markkinointivastaavia. Mainonnan eettisen neuvoston käsiteltävänä ei ollut vuonna 2015 yhtään Keskon tai sen tytäryhtiön mainosta, eikä vuoden aikana ollut lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia. Kuluttajansuoja-asiamiehellä on tutkittavana yksi kantelu, jonka mukaan Indoor olisi rikkonut alennusmyyntien enimmäiskestoja vuoden aikana. Tapauksesta ei ole vielä päätöstä.

Sponsorointia ohjaavat Keskon [sponsorointiperiaatteet](#).

ASIAKKAIDEN YKSITYISYYDEN SUOJA

PR8 Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset

Vuonna 2015 K-Plus Oy:ssä ei havaittu yhtään tietovuotoa tai muuta henkilötietojen loukkausta. Yhtiölle tuli yksi asiakasvalitus henkilötietojen poistamisesta K-Plus Oy:n asiakasrekisteristä. Tapaus johti

tietosuojavaltuutetun yhteydenottoon. Yhteydenotossa todetaan, että henkilötietolain mukaisen määräyksen antamiseen ei ole tarvetta, koska K-Plus Oy on poistanut asianomaisen henkilötiedot järjestelmistään.

MÄÄRÄYSTENMUKAISUUS

PR9 Tuotteisiin ja palveluihin liittyvän lainsäädännön ja säädösten rikkomisesta aiheutuneet merkittävät sakot

Ei merkittäviä sakkoja vuoden 2015 aikana.

GRI-RAPORTIN KUVAUS

Raportoinnissa noudatetaan GRI G4 -ohjeistoa

Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Keskon integroidun vuosiraportin GRI-raportti noudattaa GRI G4 -ohjeistoa ja kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. Sovellamme toiminnassamme AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten näkökohtien määrittäminen ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen). Olemme jakaneet raportin kolmeen osioon: vastuullisuuden johtaminen, GRI-indeksi ja tunnusluvut. Raportointikielet ovat suomi ja englanti. Raportti julkaistaan ainoastaan verkossa.

Kesko noudattaa tässä raportissa GRI-ohjeiston peruslaajuutta (Core). Raportissa esitetään kuitenkin GRI G4 -ohjeiston mukainen yleinen perussisältö (General Standard Disclosures) Core-vaihtoehtoa huomattavasti laajemmin. Erityinen perussisältö (Specific Standard Disclosures) eli johtamiskäytäntöjen kuvaus ja tunnusluvut on esitetty Keskolle [olennaisten näkökohtien](#) osalta. Tunnuslukuja esitetään kuitenkin huomattavasti Core-vaihtoehtoa laajemmin. Raportin sisällön vertailu GRI G4 -ohjeistoon on esitetty [GRI-indeksissä](#).

Raportoinnin varmennus

Suomenkielisessä GRI-raportissa esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut on varmentanut riippumaton kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oy. Englanninkielisille vastuullisuustiedoille on tehty vastaavuustarkistus.

PricewaterhouseCoopers Oy:n johtopäätökset, havainnot ja suositukset on esitetty [varmennusraportissa](#). Toimeksiannon varmennuksesta antaa Kesko Oy:n toimiva johto.

Global Compact -raportointi

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. GRI-indeksissä on kerrottu, mitä tunnuslukuja on käytetty mittaamaan ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöperiaatteiden sekä korruptionvastaisten periaatteiden toteutumista.

Raportoinnin sidosryhmät

Useat sidosryhmät käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon tuloksia vastuullisuuden eri osa-alueilla. Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat sijoittajat, omistajat, analyttikot ja reititajat sekä yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt sekä ammattiyhdistykset). Haluamme huomioida raportissa myös muut Keskon tärkeät sidosryhmät: kauppiat, henkilökunta, työnhakijat, tavarantoimittajat ja palveluntuottajat sekä asiakkaat.

Raportointijakso ja yhteystiedot

Tämä raportti kertoo vuoden 2015 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi-maaliskuulta 2016.

Vuoden 2014 raportti julkaistiin maaliskuussa 2015, ja vuoden 2016 raportti julkaistaan keväällä 2017.

Raportin aiheisiin liittyviä lisätietoja voi kysyä [Keskon yhteyshenkilöiltä](#).

RIIPPUMATTOMAN VARMENTAJAN VARMENNUSRAPORTTI

Kesko Oyj:n johdolle

Olemme Kesko Oyj:n (jäljempänä myös Yhtiö) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet Kesko Oyj:n verkkosivuilla ”Keskon vuosiraportti 2015” osiossa ”GRI-raportti” esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut raportointikaudelta 1.1.–31.12.2015 (jäljempänä Vastuullisuustiedot).

Yhtiön GRI G4 -raportoinnin ja G4 -sisältöindeksin näkökulmasta varmennuksen kohteena ovat olleet erityisen perussisällön sisältämät taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat tunnusluvut sekä yleisen perussisällön tiedot G4-10, G4-11 ja G4-32.

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kohteena on lisäksi ollut AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltaminen Kesko Oyj:ssä.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Yhtiön raportointiohjeiden ja Global Reporting Initiativen laatiman yhteiskuntavastuun G4-raportointiohjeiston mukaisesti. Yhtiön johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka se katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Vastuullisuustiedot, joissa ei ole väärinkäytöksistä tai virheistä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Kesko Oyj:n johto vastaa myös siitä, että Yhtiö soveltaa AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) AccountAbilityn AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella rajoitetun varmuuden antava johtopäätös Vastuullisuustiedoista ja AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiannostandardin (ISAE) 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Kyseinen standardi edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyttä.

Olemme lisäksi suorittaneet työmme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Yhtiön kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000AS (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän

varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiantoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista sekä AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys ja arvioihin riskeistä, että Yhtiö poikkeaa olennaisesti AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet Yhtiön ylimmän johdon edustajia.
- Haastatelleet Yhtiön työntekijöitä organisaation eri tasoilta koskien olennaisuutta, sidosryhmien odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmien osallistamista ja odotuksiin vastaamista Yhtiön dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.
- Arvioineet Yhtiössä olennaisiksi määriteltyjä yhteiskuntavastuun näkökohtia sekä arvioineet Vastuullisuustietoja näiden näkökohtien perusteella.
- Analysoineet raportointikaudella verkkopohjaisessa mediassa esiintyneitä viittauksia Yhtiöön.
- Vierailleet Yhtiön pääkonttorissa ja yhdessä toimipaikassa Suomessa.
- Haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla ja vierailumme kohteena olleessa toimipaikassa.
- Arvioineet, miten konsernin työntekijät soveltavat Yhtiön raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti.

Rajoitun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Tietoomme ei myöskään ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj:n Vastuullisuustietoja 31.12.2015 päättyneeltä raportointikaudelta olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella tai etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmansille osapuolille.

Havainnot ja suositukset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella raportoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka koskevat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista Kesko Oyj:ssä. Nämä havainnot ja suositukset eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessit sidosryhmien osallistamiseen, palautteen keräämiseen sekä sidosryhmävuorovaikutukseen. Yhtiön toimialat keräävät palautetta monikanavaisesti ja

aktiivisesti. Suosittelemme, että Kesko Oyj kehittää toimialoilta kerätyn sidosryhmäpalautteen konsernitasoista analysointia yhteiskuntavastuun kehittämiseksi ja vastuullisuustyön hyötyjen varmistamiseksi.

- **Oleennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessi yhteiskuntavastuun näkökohtien olennaisuuden arvioimiseksi ja määrittämiseksi. Vuoden 2015 aikana Yhtiössä perustettiin ohjausryhmä edistämään toimintamaiden vastuullisuustyötä. Maakohtaisista olennaisista asioista sisällytettiin Keskon vastuullisuusohjelmaan. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa toimintamaakohtaisten vastuullisuusnäkökohtien kartoittamista ja päivittämistä sekä niiden raportoinnin kehittämistä.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Yhtiö huomioi toiminnassaan sidosryhmiensä odotuksia ja vastaa niihin toiminnan jatkuvalla kehittämisellä. Vuonna 2015 etenkin digitaalisia palveluita sekä viestintää on laajennettu ja edelleenkehitetty. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa vastuullisuustrendien ja sidosryhmäodotusten seurantaa pystyäkseen vastaamaan niihin liiketoiminnassaan myös jatkossa.

Varmentajan riippumattomuus, pätevyys ja laadunvalvonta

Olemme noudattaneet IESBA:n (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien *Ettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille* mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana ovat peruseriaatteet ovat rehellisyys, objektiivisyys, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

Moniammatillisella yritysvastuun ja varmennuksen asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritysvastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä relevantti toimialatuntemus.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää. Siihen kuuluu dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotka koskevat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista.

Helsingissä 8. päivänä maaliskuuta 2016

PricewaterhouseCoopers Oy

Sirpa Juutinen
Partner
Sustainability & Climate Change

Enel Sintonen
Senior Manager, KHT
Tilintarkastuspalvelut

